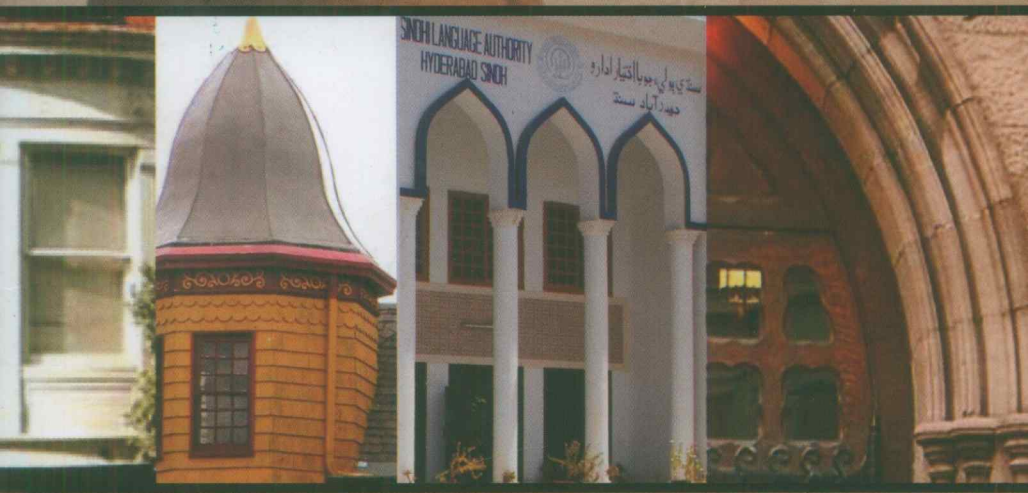
تعميرات جي لغت

سهيڙيندڙ

سيد حاڪم علي شاهه بخاري

۽

محمد عثمان ميمڻ

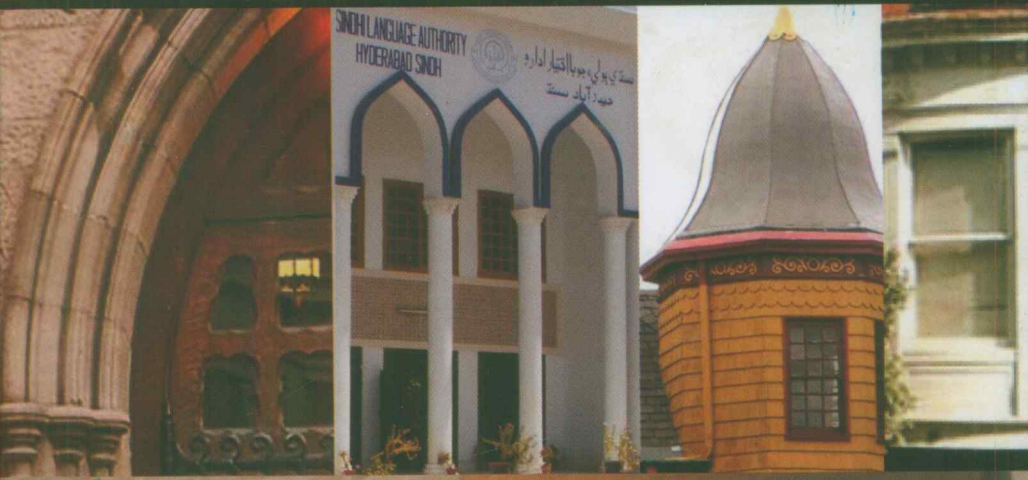
سنڌي لئنگئيج اٿارٽي

حيدرآباد، سنڌ

ISBN 978-969-9098-19-2

Rs. 250/-

Dictionary of Architecture

Compiled by:

Syed Hakim Ali Shah Bukhari

&

Muhammad Usman Memon

Sindhi Language Authority,
Hyderabad

Sindhi Language Authority's Book number (151)
All Rights Reserved.

Catalogue Reference
Bukhari, Syed Hakim Ali Shah &
Memon, Muhammad Usman
Tameeraat Ji Lughat
(Dictionary of Architecture)
Sindhi Language Authority
ISBN: 978-969-9098-19-2

Tameeraat Ji Lughat

By:	Syed Hakim Ali Shah Bukhari & Muhammad Usman Memon
First Edition:	2010
Quantity:	1000
Price:	Rs. 250/=
Composed by:	Sakhawat Ali Jatoi and Ahsan Ali Laghari
Title & Layout:	Tolaram Suthar
Printed by:	Sindhica Academy, Karachi
Published by:	Taj Joyo, Secretary, Sindhi Language Authority, Hyderabad, National Highway, Hyderabad, Sindh, 71000, Pakistan.
Tel:	022-9240050-53
Fax:	022-9240051
E-mail:	sindhila@yahoo.com
Website:	www.sindhila.org

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

هيءُ ڪتاب، تاج جويي، سيڪريٽري سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد. ميشرز سنڌيڪا اڪيڊمي ڪراچيءَ مان
ڇپرائي، اداري جي آفيس، نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ مان پڌرو ڪيو.

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

اڻپنا

سنڌ جي نامياري عالم،

تعميرات جي پارکوءِ اديب

ڊاڪٽر **ڪليم الله لاشاريءَ**

جي نالي.

ـ سيد حاڪم علي شاهه بخاري

ـ محمد عثمان ميمڻ

ناشر نوٽ

سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ پاران سنڌي ٻوليءَ جي ترقيءَ ۾ شاهوڪاريءَ لاءِ مختلف مضمونن ۾ موضوعن جا ڪتاب سنڌيءَ ۾ ترجمو ڪرڻ ڪي سولو بنائڻ لاءِ مختلف علمن جون لغتون ڇپائڻ جي رٿا هلندڙ آهي. ان ڏس ۾ ادب ۾ فن ڪانسواءِ مختلف سائنسي مضمونن ۾ سماجي سائنس سان لاڳاپيل مضمونن جون لغتون تيار ڪيون پيون وڃن... جن مان هڪ اوهان جي هٿن ۾ آهي: "تعميرات جي لغت".

هيءَ لغت محض عام مترادف لفظ ڏيڻ جي ڪوشش ڪانهي، بلڪ هن ۾ قديم توڙي جديد اڏاوت جي هنر سان لاڳاپيل ڪيترائي آڳاٽا، متروڪ سنڌي لفظ موجود آهن، ان ڪانسواءِ ڪي نوان گھاڙيتا ٻه اوهان کي نظر ايندا. ان جو سبب اهو آهي جو هن لغت تيار ڪرڻ ۾ سنڌ جي ٻن جاکوڙي عالمن جو حصو آهي، جن مان محترم حاڪم علي شاهه بخاري قديم آثارن جي علم جو ڄاڻو ۽ ماهر هئڻ ڪري قديم اڏاوتن يا تعمير جي طور طريقن ۽ قسمن کان واقف آهي ۽ مختلف عمارتن ۾ ڪتب ايندڙ مٽيريل کان وٺي انهن جي اصل (سنڌي، اسلامي يا مغليه وغيره) شڪلين ۽ رخن روپن بابت ڄاڻ رکي ٿو جڏهن ته سندس ساٿي محترم عثمان ميمڻ ٻوليءَ ۽ لغت جي ڄاڻوءَ جي حيثيت ۾ سندس ٻانهن ٻيلي ٿي هن ڪم کي بهتر انداز ۾ پيش ڪرڻ ۾ مدد ڪئي.

اسان جو ويساهه آهي ته هن قسم جون لغتون نه صرف مختلف ميدانن ۾ سنڌي ٻوليءَ جي استعمال کي ممڪن بنائڻ ۾ مدد ڪنديون بلڪ انهن موضوعن تي لکيل ڪتاب ترجما ڪرڻ ۾ ٻه مددگار ثابت ٿينديون، جيڪا ڳالهه وري سنڌيءَ جي شاهوڪاريءَ ۽ وسعت کي وڌائڻ جو سبب بنجندي.

اميد ٿا ڪريون ته هن ڪم مان گھڻن کي لاڀ حاصل ٿيندو.

ڈاڪٽر فهميده حسين
چيئرپرسن
سنڌي لئنگئيج اٿارٽي

حيدرآباد، سنڌ
25 مئي، 2010

پنهنجي پاران

چون ٿا:

"Man ever since his appearance on the earth has, throughout his surprisingly mysterious journey of evolution from mire to moon, fixed lodge next in priority to food. Innate extinct of fear from fatal foes coupled with corporeal sensitiveness to climatic inclimencies were the causes which compelled him to seek shelter from ab initio"

ايڈي وڏي اهميت جي ڪري انسان اڏاوت جي عمل سان اوائلي ۽ لڳاتار لاڳاپو رکندو پئي آيو آهي. اڄ تائين قديم آثارن جون جيڪي تحقيقي ڪوجنائون ۽ کوٽايون ٿيون آهن، تن موجب قديم انسان جا اوائلي رهائشي ۽ ثقافتي آثار انترتنزانيا جي "اولڊ واءِ" نالي 48 ڪلوميٽر ڊگهي، 90 ميٽر اونهي گهاٽيءَ جي کوٽائي مان مليا آهن. هن ماڳ جي کوٽائي L.S.B Leaky نالي علم الانسان جي ماهر سال 1959ع ۾ ڪئي. هتان مليل پٿر جا اوزار ۽ قديم انسان جا هڏا پوٽاشيم اورگن ٽيسٽ وسيلي 1.9 ملين ۽ 1.7 ملين سال پراڻا ثابت ٿيا. هتي رهندڙ انساني نسل جي ماڻهوءَ خونخوار جانورن جي خوف کان يا وري نويڪلائي پسنديءَ سبب قدرتي پٿر هڪ ٻئي مٿان رکي هڪ ڪينگي اڏاوت جو پلويڙو اڏيو آهي. اهڙي اڏنگي اڏاوت کي عمارتسازيءَ جي زمري ۾ ته شامل نٿو ڪري سگهجي، پر ان کي فن تعمير جو ابتدائي اهڃاڻ سمجهي سگهجي ٿو. ان کان پوءِ انسان جي جهنگل ۽ جبل ۾ رهڻ واري زندگيءَ جا آثار نه مليا آهن. سو شايد ان ڪري جو انهن ٻنهي نيم جيو ڏسائن تي ان وقت به ۽ هينئر به اهڙا اَجها موجود آهن، جتي ماڻهو ٽانيڪو رهي سگهيو ٿي. هڪ گمان اهو به آهي ته اڳتي ڪنهن هنڌ اهڙي اڏاوت جا آثار ملي وڃن. اهو ته بهرحال، سمجهجي ٿو ته ماڻهو اجهي ۽ اڙ بنا رهي نه سگهيو هوندو. پراڻي پٿر واري دور جي خاتمي بعد وچين پٿر جي دور ۾ رولاڪ زندگيءَ سان گڏوگڏ رهائشون (Camps) به پسند ڪري چڪو هو ۽ نئين پٿر جي دور ۾ جڏهن پوکي راهي ۽ مال پالڻ واري زندگيءَ جي

شروعات فلسطين، عراق، ايران، سنڌوءَ ۾ ٿي چڪي هئي تڏهين ماڻهو وهڪ واري زندگي اختيار ڪئي. ان ڪري گهر ناهڻ ۽ ڳوٺن وسائڻ جي شروعات ٿي. اهو دور ڏهه هزار سالن ق.م کان 6500 سال ق.م جو چيو وڃي ٿو. اسان وٽ مهر ڳڙهه (بلوچستان) جي قديم آثارن جي کوٽائيءَ مان هڪ وسنديءَ جي رهت ملي آهي جتي مٽيءَ جي گنب يا پنوڙن مان جايون تعمير ڪيون ويون آهن. مهرگڙهه جي آثارن کان پوءِ تعميرات جي مسلسل ڪڙي ملي ٿي جا موهين جي ڏڙي واري مثالي سرن مان ڏهيل عمارتن جي پيش رو پائنجي ٿي. ساڌا ٿي هزار سال ق.م ڌاري عمارت سازيءَ جي عمدن شاهڪارن جي شروعات ٿيندي نظر اچي ٿي جنهن ۾ عراق جا زڪورت، مصر جا اهرام، سنڌوءَ جا ٽلها ڳڻائي سگهجن ٿا. انهن مان ڪن مهذب مرڪزن تي قابض ٿيڻ ڪان پوءِ ڪن ملڪن/ قومن اتان جي فن ۽ وسيلن کي استعمال ڪري، عيسوي سن کان چند صديون اڳ معياري (Classical) فن تعمير جا نمونا پيش ڪيا جن ۾ يوناني ۽ رومي مهندسن اڳرائي ڪئي.

عمارت سازيءَ جي سادي وصف آهي:

It is art of organizing the space by certain erections."

پر روم جي عظيم مهندس 'Vitruvus' چيو:

"It is well building and well building hath three conditions, firmness, commodity and delight."

پوءِ جيئن جيئن عمارتون ۽ انهن جي ترڪيب، ترتيب، رڃا، مقصد، زيبائش، پيچيدگيون گوناگون ٿيندين ويون، انهن ۾ مختلف عنصرن جو واڌارو ٿيندو ويو. حصن ۽ پاڳن جي نالن وصفن ۽ اصطلاحن ۾ به اضافو ٿيندو ويو. هن وقت عمارتسازيءَ جي هنر سان لاڳاپيل هزارين لفظ اهڙا آهن جي لغتن ۾ تشريح سان شامل ٿيڻ جهڙا آهن. فن تعمير ۾ مهندسي متن تي ٻڌل بنيادي ٽن قسمن جا جزا ڳڻائي سگهجن ٿا. (1) اهي جيڪي ضروري آهن مثال طور: پيڙهون، پتيون، فرش، چتيون، دروازا يا لنگهه، ٽنب (ٻن خالن جي وچ ۾ ٺوس اڏاوت وغيره (2) جيڪي اختياري جز آهن. مثال طور: الف. جي ڪتبائتا آهن جهڙوڪ دريون، روشندان، منگهه، جاريون، پچتيون، چاڄا، وغيره وغيره (ب) فروعي يا تنوع پيدا ڪندڙ جهروڪ، ڪناريون، پٽا، قاب، (Panels) ونگون، ڪنگرا، برجيون، وغيره وغيره (3) آرائشي جهڙوڪ: رنگ روغن، جڙايون، تراسون، گهات، تصويرون، بوتا ۽ ٻيا سنجهت، انهن ٽنهي جزن مان آخري (نمبر 3) جا انيڪ اظهار آهن ۽ انهن جا نالا ۽ اصطلاح وغيره به ڪنهن خاص ضابطي وغيره جا محتاج نه آهن. ان ڪري انهن کي ڇڏي باقي پهرين ٻن قسمن جا جزا عام ۽ اهم آهن. انهن جا نالا ۽ اصطلاح وغيره ڄاڻائڻ گهرجن. انهن جون وضاحتون به ٿيڻ گهرجن ۽ ضرورت هجي ته سُچتر (Illustrate) ڪجن.

جنهن لاءِ تصويرون، نقشا يا خاڪا وغيره ۾ استعمال ڪري سگهجن ٿا. انهن جزن جا نالا ۽ اصطلاح ۾ مختلف خطن ۾ مختلف ٿي سگهن ٿا يا ڪن جا نالا ڪن هنڌن تي اڻڄاتل هئڻ جا امڪان ۾ آهن. انهن سيني انديشن دور ڪرڻ جو واحد وسيلو انهن جزن جي تصوير يا خاڪو ٻڌجي سگهي ٿو. اڳين رازن کي ديسي اڏاوتن جا سڀ نالا معلوم هئا پر اهي ۾ پنهنجو وارو وڃائي ويا ۽ عمارتن جا نالا ۽ جزا ۾ نوان ٿي ويا اهي گهٽو ڪري نون ۽ ٻين هولين جي نالن سان سڏجن پيا. اهي سڀ ڳالهيون عمارتسازيءَ جي لغت جي اهميت جتائن ٿيون. چيتارجي ته هن وقت ثقافتي لحاظ کان جيڪي انساني ڪارناما ڏيک، سيڙپ (جنگي اوزار ۽ خلائي منصوبا چڏي) ۽ مقدار ۾ وڌيڪ اهميت ڏيڻائي سگهجن ٿا، تن ۾ عمارتسازي مڙني کان گوءِ ڪنيو ٻيئي آهي.

اهو سوچي ڪم ۾ هٿ وڌو سين، انگريزيءَ ۾ ته عمارتسازي بابت ڪتاب جام هئا پر پنهنجي هوليءَ ۾ ورلي ڪو مواد ڏسڻ ۾ آيو جي وري هئو ۾ ته اسانجي علم ۾ نه هئو. بس پاڻ سان هڪ ڪتاب ضياءُ الدين انصاري صاحب جو "عمارت سازي" موجود هو. پنهنجي مقصد مطابق نهايت ڪارگر ڪتاب آهي. پر اسان جي ضرورت ڪجهه مختلف هئي. هن وقت جيڪا لغت اوهان جي هٿن ۾ آهي سا خاصي محنت جو نتيجو آهي، ڇاڪاڻ ته ان جا ماخذ ٻاهريان آهن. گهڻو مواد انگريزي مان، ڪجهه عربي ۽ فارسي مان، ٿورو مواد هندي ۽ سنسڪرت ۽ تمام ٿورڙو ڪن ٻين هولين تان ورتل آهي، ان ڪري انهن جن سنڌيءَ ۾ معنائون يا سمجهاڻيون ممڪن آهي ته تسلي بخش هجن يا نه. اسان پنهنجي آسانيءَ لاءِ ڪجهه الفاظ سازي ۾ ڪئي آهي پر ضروري نه آهي ته اهي لفظ عالمن وٽ ۾ اگهامن. اهو ۾ ممڪن آهي ته ناهيل لفظن جي جاءِ تي مڪاني طور الفاظ موجود هجن پر انهن جي اسانکي ڄاڻ نه هجي. اميد آهي ته اها ڪمي اڳتي هلي اسان پاڻ يا ڪو ٻيو عالم پوري ڪري ۽ هيءَ لغت گهٽ ۾ گهٽ ايتري وسيع ٿئي جو ڪم ڪرڻ وارن جي مڪمل نه سهي پر مناسب حد تائين ضرورت پوري ڪري سگهي.

عمارتسازيءَ جي هڪ ٻي لغت (سنڌي مان سنڌي) ۾ لکجي چڪي آهي ۽ ڇپائيءَ لاءِ منظور ۾ ٿيل آهي. سا ۾ جلد ڇپجي ويندي. اها لغت ۾ هِن لغت جي مدد ڪندي بلڪ ڪنهن حد تائين ڪوٽ پوري ڪندي.

محمد عثمان ميمڻ

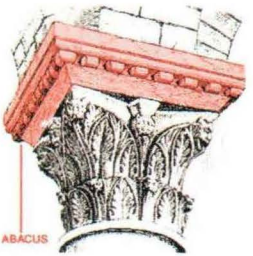
۽

حاڪم علي شاهه بخاري

A

Abacus

قالڪو: دوڳي، جا اڏاوت ۾ پيلپائي، ٿنب يا سرستون، جي مولاڻي (capital) جي مٿان هجي مختلف تعميراتي طرزن ۾ مختلف شڪلين جو ٿئي ٿو. ڪٿي سڏو ۽ هموار ڪنارن سان، ڪٿي گول گهاڙ سان ڪنارا، ڪٿي وري پاسا يا ڪنارا لڪار ۽ ڳُنڍون مڙيل هجن ٿيون.

Abatis

لوڙهو: وٽن ۽ ٻوٽن جي ڪپيل ٽارن، تارين ۽ ڏاهرن جو لوڙهو. ڏنگهرن جو لوڙهو. هن جو مقصد لوڙهي اندر شيءِ جي حفاظت ۽ حدبندي هوندو آهي. گهٽو ڪري ڏنگهرن جون پڇڙيون ڏاهرين پاسي ڪبيون آهن.

Abattoir

ڪوس گهر، مذبح خانو، ڪميلو.

Abaxial

محور کان پري، محور کان ڏاهريا هٿيل.

Abbey

خانقاه (پڌمت وارن جي): مڙهي، مٺ، راهب خانو

Abextra

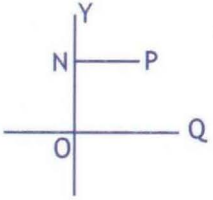
ڏاهران: ڏاهر/ڏاهران کان.

Abintra

اندران: اندر/ اندران کان.

Abscissa (Pl.ae)

نقطي کان اُپي فاصلي جي ماپ (نقطي تقاطع کان عمود تائين فاصلو)

Abshar

(cascade) آبشار: جهرٽو پاڻيءَ جي چادر.

Abthanae
خانقاهي علائقو. رهباني حدون (گھٹو ڪري ڪولمبين ڪليسا جون).

Abutment

پشت بند: مضبوط نهرو پايو يا پشتي ديوار جيڪا ڪنهن اڏاوتَ جو هڪ طرف کان دٻاءُ برداشت ڪري

Acanthus
گھاٽن پنن ۽ ڪنڊن سان ٻوٽو (طابة الشوک)

جنهن جھڙونمونو مولاڻي تي گھڙي سُونهن طور عمارت سازيءَ ۾ ڪم اچي.

Access
لنگھ. گذرگاھ. پھچ

Acclivity
اڀيري لاهي يا چاڑهي مٿتي. ليٽ يا لاڙو.

Achchaday
سر يا پٿر پوش. استوپا جي ڏڙ (Egg) مٿان پڪ سرو يا پٿر جو پوش/ جڙاءُ. استوپا جو سرن يا پٿر سان ڍڪيل ڏڙ.

Acrolith
مجسمو. جنهن جا چيڙا. (مٿو. پير. هٿن جون آڱريون وغيره) پٿر جا هجن.

Acropolis
بالا حصار. ڪنهن به شهر. (خاص ڪري يوناني) جو مٿاهون پاڳو. ڳڙهي.

Acroterion
سنتوريءَ جي ڪُنڊن يا چوٽيءَ تي ٺهيل بوتا يا نقش.

Acroterium
سنتوريءَ جي ڪنڊن ۽ چوٽيءَ تي آنگھون. جن تي نقش يا بوتا ٺهن.

Aculterine
محل (castle) جو شاهي اجازت کان سواءِ ناهيل هجي.

Addorsed
پُٺي سان پُٺي. پٺپٽيا. ڪن به بن جانورن يا ماڻهن وغيره جا مجسما. جن جو پٺيون هڪ ٻئي ڏانهن هجن يا هڪ ٻئي سان مليل هجن.

Adit
(کاڻ جي) کُهي يا مُنهن. ٻُنيو يا رستو. جنهن مان اچي ويجي سگھجي.

Aditus
لنگھڻ يا داخل ٿيڻ لاءِ مُنهن (کاڻ وغيره جو).

Adobe — ڪچي يا اٽپڪل سِرَ، ڪچيون سرون.

Adud — قالڪو يا برگو (sirsa/ sirasa)

Adumbral — سايي دار، چانورو ڪندڙ چانوَ وارو.

Adumguem — اتم، اعليٰ، نهايت سينگاريل.

Adytum —
خلوتگاهه، حرم، زيارت، عبادتگاهه جو بلڪل اندريون حصو. خانگي ڪمرو. يوناني مندر جو اپرندو پاسو جنهن ۾ الهام ٿئي يا بشارت ملي.

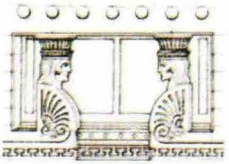
Aedicule — ٻه ٿنڀي درگاهه، ٻه ٿنڀو تيرٿ، ڏيوَرو (جنهن تي ستون بندي ۽ سنتوري به هجي ۽ اندر مجسمو به هجي).

Aeges — حفاظت، ڍال، سهارو (اهڙي حفاظت جا ٽوڙي يا سَر ڪري نه سگهجي.)

Aegricane — (ڏسو: Bucrane)، نقش مُنڊي، ڪلاسيڪل اڏاوتن ۾ سرستون تي ڪنهن ساهدار (ڍڳي، رڍ، ٻڪري وغيره) جي تراشيل مُنڊي، گهٽو ڪري گنڊيون به پاتل ٿين.

Aerolic capital —
هي سرستون مستطيل ٿئي ۽ پاسن کان گُنڊيلون (volutes) ۽ ٻنهي جي وچ ۾ گُرتو ڪجيءَ جو نقش ٺهيل.

Affronted — سرستون تي ٺهيل، گهٽو ڪري جانورن جون مورتيون جن جا منهن هڪ ٻئي ڏانهن هجن، مُنهنمُنهان.

Agger —
رومن رستي جو بنياد، جيڪو خود رستي جو حصو ٿئي. (بعضي پهاڙن تي واقع قلعن جي

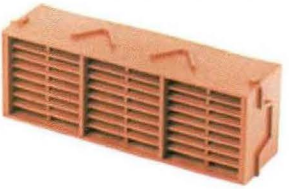
كنارن لاءِ بہ لفظ استعمال ٿئي. گهيري لاءِ
كنهن بہ شئي جو ٿهيل دمدمہ، جنهن تان ڇڙ
هٿيارءِ ڳلُون گذاري سگهجن).

Agora
بازار، ميدان، منڊي، (رومي يا يوناني) شهرن ۾
خالي جاءِ جيڪا منڊيءَ طور يا بعضي عام
گڏجاڻين لاءِ ڪم اچي.

Ahjar/ Atbak
پٿر جنهن جي هيڻان مرحوم/ مئل پيل هجي.

Ahkal
نسبت، نسبتي ماپون.

Ainakari
آئينہ ڪاري، شيشي جو ڪم (عمارت وغيره
جي سونهن لاءِ).

Air-Brick
هوادار سِر، (اهڙي سوراخدار
سِر جنهن مان هوا جو گذر
هجي/ ٿي سگهي).

Aisle
ديول جو پاسو (ديول يا ڪنهن عمارت جو حصو
جيڪو مکيہ عمارت جي ڏڳهي وايي سان متوازي
هلي ۽ وچان محراب بندي يا
ڪنهن پلوڙي يا اوٽ سان
الڳ ڪيل هجي.

Aiwan
دالان، هال

Ajaibi
چئن ڏلهن تي بيڏل ڏَوَن (9) پاڳڻ واري ڇت
سان چوبي ڇٽي/ شاميانو.

Al Lukat
رنگين سرن جي پچيڪاري، رنگ برنگ جو مرقع.

Alar
پر، ڪنپ، ڪنين يا پرن جهڙو (نقش).

Alcazar
ننڍڙو محل، ڪوٽڙي، بازار.

Alcove
گوشو ڳُنج، ڪمري يا پٽ
۾ محرابي طاق، گنجائش.

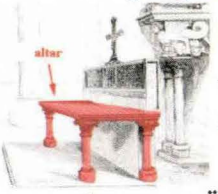
Alicado
ڏسو Azulejo.

Alinda
وراندو، غلام گردش.

Alley
گهٽي، ڪُوچو.

Al-Qubbah
گنبدي يا گولائي واري ڇت سان اڏاوت.

Altar
قربانگاه، مذبح، ويڏي آسٽ (اڏاوت جنهن تي قرباني ڪجي يا قرباني ۽ واري شيءِ رکجي؛ (تاريخ جي وچين دور ۾ قربانگاهه ڏاتو جا ٺهيل ۽ ڪٽي سگهڙ جهڙا هوندا هئا. يونان ۽ روم ۾ ان جا گهڻائي قسم آهن. عيسائي قربانگاه اڪثر پٿر جي ميز يا تختي جهڙو هوندو هو جنهن تي ڏرمي ڪريا ڪرم يا رسمون ادا ٿيندڙيون هيون. بعد ۾ پوتر پوڄن لاءِ انگلينڊ ۾ قربانگاهن لاءِ ڪاٺ جي ميزن جاءِ والاري.)

Altar Tomb
وچين دور ۾ اهڙين قبرن کي سڏيو ويو جيڪي قربانگاه جي شڪل جهڙيون هيون.

Altarfrontal
ڏسو Antependium.

Alto-relievo
گهٽو اُپريل ڇت.

Alure
ڪٺهڙو آچاڙي گهوم (ڪنگريدار پٽ يا ڪٺهڙي جي پويان آچاڙي گهوم يا رستو جنهن تي نظاري يا نگهباني لاءِ هلي سگهجي.)

Alveolate
ماناريو ماناري نما شيءِ جنهن ۾ ننڍا ڇُڳهه ٿين.

Amalaka
نانگ مندر ۾ شخارا، شڪارا جي ڪلنگي (وچين دور جي گنبڊن تي به استعمال ٿي آهي.)

Amalka / amalasila
ڪنهن به عمارت جي چوٽي واري ڪلس جو گدري نما انگ يا جز.

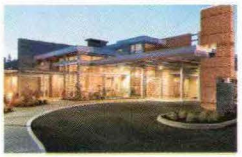
Ambo

مسند، (ٽلهو ٻن يا وڌيڪ پوڙين وارو ٽلهو جنهن تي ويهي خط/ خبر ۽ خوشخبري/ انجيل پڙهي ٻڌائجي. (وچين دور ۾ رومي چرچ جو مکيه پرڪار هو) بعضي ٻنهي قسمن جي بشارت لاءِ

الڳ (هڪ اتر ٻيو ڏکڻ پاسي ٽلهو ٺاهيو هو. پر پوءِ ان کي منبر (pulpit) ۾ تبديل ڪيو ويو).

Ambry/ Aambry (گرجا ۾) ڪٻٽ يا پٽ ۾ ٺهيل طاق، مودي خانو پنڌار.

Ambulatory گهوم چارو (هن جي صورت مغربي ديول ۾ هڪڙي آهي ته مشرقي استوپا ۾ ٻي آهي. استوپا جي صورت ۾ هن کي Pradakishina patha ۽ چون جنهن تان هلي استوپا جي چوڌاري ڦيرا ڏجن هن کي جلوس جو گس (processional path) ۽ چون. چرچ يا ديول واري صورت ۾ هي گهوم چارو سڏي دالان (sanctuary) يا محرابي طاق (aspe) جي ٻاهران اڌ گول يا گهٽڪندي بغلي رستي (aisle) وانگر ٿئي.

Amman ديوئ جي ڪريا ڪرمي آڇيان لاءِ ٺهيل مانڊو يا ڏيوَرو (خاص ڪري ڏکڻ پارت ۾).

Amphiprostyle ٻه ڏيڏيو مندر، هن جي ٻنهي ڇيڙن تي، پاسن وارن ٺلهن کان سواءِ ڏيڏيون ٺهيل ٿين.

Amphitheatre گول آکاڙو/ تماشگاهه، گول يا بيضوي ميدان جنهن جي ٻاهران نشستن جون قطارون هيٺ کان مٿي ٺهيل هجن.

Amud ٺلهه يا پيلپائو جيڪو صرف زيبائش لاءِ هجي.

Anaglyph گهٽ ايريل چٽ، نقش، ويڙو چٽ.

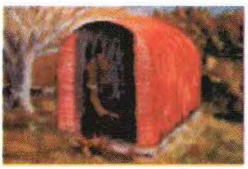
Anarthapaga ڪنهن عمارت جي ڪنڊ وٽ وڌيل انگ يا مٽاچرو.

Anarthrous
بنا جوڙ (jointless)، بنا ڳنڍ

Anastilosis
روتڙ، ڪنهن به اڏاوت يا عمارت جا سڀ انگ اکيڙي وري ساڳيءَ ريت جوڙڻ جو عمل.

Ancons

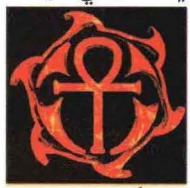
ڪمانچ يا ڏنگڙيون، دروازي جي ٻنهي پاسي ڏنگڙيون، جي ڪانس يا ڪنڊي ڪي سهارو ڏين.

Andersonshelt
هوائي حملي کان بچاءَ لاءِ ناريدار (corrugated) پڙچ، جو ونگن سان کڄڻ جهڙو يا چوري سگهڙ جهڙو گبرو، ڪتل گبرو.

Andiron
باهه ۾ برندڙ ڪاٺ کي سولو رکڻ، ته جيئن باهه متل رهي، ان لاءِ هينان ڏيڻ لاءِ ٻي ڪاٺي وغيره/ آڏ (Fire Dog).

Anfractuous
وروڪڙ (winding).

Anghri
انگهڙي، ننڍو پيلپائو مُتڪو.

Ankh
ڪُنجيءَ نُما سئون منڊيئڙو (cross †) جو مصرين وٽ حياتِ جاوداني ۽ تخليقي قوت جو اهجاڻ آهي. هن جي شڪل انگريزي حرف T (ٽي) جهڙي ٿئي پر افقي ليڪ مٿان ڪنڊيو هجيس.

Annulet
پيلپائي جي چوڌاري حلقي نما انگ يا نقش، حلقہ ستون، ويڙهه (shaftring) .

Ansab
انصب، (زبور ۾ استعمال ٿيل لفظ) اُپا ڪتل پٿر، (جي غير اهل ڪتاب مسلڪ وارن لاءِ باعث احترام هئا).

Anta (Plee)

پٽيرو (pilaster) جنهن جو سر ستون يا پاستون ڪنهن ڪلاسيڪل طرز تعمير سان واسطو نه رکي، هي پرڪار خود پٽ جي ان جاءِ کي ٽُلهو ڪري ناهجي، پٽيرن جي وچ ۾ جيڪڏهن پيلپاوا آهن تہ انهن کي بہ (columns in antis) چئبو.

Antarala

ڪنهن زيارتگاه جي اڳيان واري ڪوٺڙي.

Ante chamber

پيش خانو ڏيڍي يا (vestibule) پيشگاهہ (ڪوٺڙي جيڪا وڏي هال ڏانهن ڪُلندڙ ڪمري جي اڳيان هجي. (ڏسو:Antarala). ديول جي سرودگاهہ

Ante choir

(choir) جي اڳيان خالي جاءِ، سرودگاهہ.

Ante church/ fore church

ديول جي اولهہ ڇيڙي تي ٺهيل زائدو (appendix) جو پيش دالان يا ڏيڍي، جهڙو ڏسجي، پر هن ۾ ڪٽ (bays) ناپ ديول (nave) ۽ بغلي رستا (aisles) بہ ٿين.

Antefixae

ڇت جي سِرن جي مُنڊين کي لڪائڻ لاءِ مٽان يا اڳيان وڏل آرائشي دوڳ، اڳ زيبو.

Antependium

قربان گاهہ جي مهاڙيءَ کي ڍڪڻ يا لڪائڻ لاءِ ڏاتو يا اٽات جو ڍڪ يا اوڇڻ، چڪ.

Anthemion

يوناني ۽ رومي طرز تعمير ۾ ول جي هڪ قسم جي پنن ۽ گلن جا ٺهيل نقش، ولڪاري.

Apadana (Apadhana)

قديم ايراني اڏاوت جو انگ، کليل يا آڇن پيلپاون وارو دالان، جو تخت يا مسند جي هال طور ڪم ايندو هو. مسند گڇ.

Apexstone
جنڀائين اڏاوت جي چوٽيءَ جو پٿر، جيڪو بعضي saddle stone ۾ ڪوٺجي.

Apisdisle
ننڍو محرابي طاق، جو وڏي ديول جي مکيہ محرابي طاق جي ٻاهران متصل ٿئي.

Apophyge
پيلپائي جي سرستون ۽ پاستون جي هيٺان، مٿان هلڪو يا ٿورو ورُ.

Applied column
ڏسو: Engaged column.

Apron
هوائي اڏي تي سخت پڪو پٽ، جتي جهاز بيهي، ساموندي گوديءَ جي لنگهہ هيٺان وڌيل ڪرو يا ٻنو دريءَ جي چائنٽ هيٺان اُپريل قاب يا ڏيو.

Apse

محرابي طاق، ديول جي اوپر پاسي يا ننڍي ديول جي چيڙي وٽ، گولائون يا ڪنڊن سان طاق.

Apteral
ڪلاسيڪل طرز جي عمارت جنهن جي پاسن سان پيلپاوا نہ هجن پر پچاڙيءَ ۾ هجن.

Aqd
گنبذي چت (aqd-mazahar)
(cross-vault) aqd- barrd, vault).

Aqueduct
نالي، ڪسي، (رومي نمونو اهو آهي تہ ونگن تي مٿاهين ٽهيل عارضي قسم جي ڪسيءَ رستي پاڻي پهچائبو آهي.) سرن جي ٽهيل عارضي ٿوري وقت لاءِ ڪسي. ستون بر نالي.

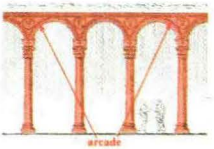

Araeostyle
ترتيب جنهن ۾ هڪ پيلپاوي کان ٻئي تائين وچ ۾ چئن (پيلپاون جي) قطرن جيترو مفاصلو هجي. (اهڙي ريت پيلپاون جي وچ ۾ مفاصلن جي لحاظ کان ٻيون بہ ڪيتريون ئي ترتيبون آهن.)

Arbour

گوشہ۔ عافيت، باغ ۾ گھٽو ڪري جافريءَ سان اڏوات جنهن تي اڪثر گلن واري ول چڙهيل هوندي آهي.

Arcade

ونگن جو سلسلو جو ٿلهن يا ٿنڀن تي ٽهيل هجي. ڏڪيل گذرگاهه جنهن جي پاسن سان دڪان هجن، چتيل گذرگاهه، ونگاٽو.

Arch

ونگ. محرابي شڪل، هن جا لڳ ڀڳ ٻه ادائي درجن قسم آهن:

Basket	Catenary	Corbel
Dispressed	Discharging	Drop
Elliptical	Equitetral	False
Horse shoe	Keel	Lancet
Ogee	Pointed	Raking/ Rampant
Segmental	Segmental points	Shouldered
Skew	Stilted	Straimer
Tudar	Straight	Blank
Relieving	Rowlock	وغيره

Arch braces

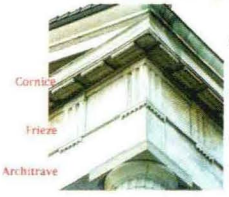
مڙيل ٽيڪون (braces) جيڪي جوڙ جو ونگ ٺاهين.

Architectonie Lavanya

ڪنهن عمارت جو مجموعي طور ڏيک، تاثر.

Architrave

سر لنگهه ٿلهه ڪان ٿلهه تائين، برستون جو بنه هيٺيون شهتير، جيڪو سر ستون تي رکيل هجي. (مختلف جزن جو گڏيل نالو هن ۾ زهه سردر، ٻانهيون شامل هجن ٿيون.)

Archivolt

ونگ جو اندريون حصو 'ڪوڙو' يا ان جي ڪاڙ ڪڙت. ونگ جو پائڪمان کان پائيڪمان تائين سڄي هيٺين سطح (Intrado) تورائ ريکا.

Arcuated

ڪماندار، اڌاوت جو قسم جيڪا ونگن سان هجي.

Ard

ويڪر، موڪرائي (width).

Ardha Chandra

اڌ گول پٽوڙين واري چاڙهي.

Ardha mandra pam

ڪمرو يا ڪوٺڙي جيڪا مکيہ دالان کان اڳ ۾ هجي.

Arena

گول تماشگاه جو وچون پڙُ جتي تماشو ڪجي/ ٿئي، مرڪز ميدان يا پڙ رنگ پومي.

Arris

بن سطحن جي ملڻ ڪري ٺهيل تکي، مُڏي يا مڙيل ڪُنڊ، آندي.

Arsenal

آتش خانو، هٿيارن ۽ بارود وغيره رکڻ لاءِ جاءِ، بارود خانو.

Artisan

ڪاريگر، ڪلاڪار، هنرمند، دستڪار يا حرفت ۾ ماهر، پڙ، استاد، ڪاسبي.

Aruna stambha

ارونا کي ارپيل ٿلهو، ارونا ڪنيا.

Aryaka

پنج ڪمپا يا ٿلهو، جيڪي ٻڌ ڌرم جي پنجن ڏيانن جا اهجاڻ ۽ پوڄا لائق ٿين.

Asas

پيڙهه، بنياد، اساس.

Ash hole/pit

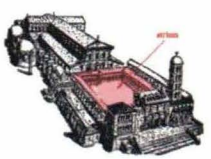
چلهه جي وچ ۾ رکَ ڪڍي ٿيڻ لاءِ ڇُڳهه (رکڻو).

Ashlar

گهڙيل، پلٽيل يا پٽريل مسالو (Masonry)، (سرون، پٿر وغيره) ٽاڪيل پٿر، گهڙيل پٿر.

Ashlar piece	ننڍي اُپي ڪاٺي جيڪا (wall-plate) يا (Timber- pad) ڪي مٿين پٽي سان ملائي.
Ashta Dikpala	اٺن پاسن جا محافظ، اٺ يوراج.
Ashta-Bhadra	اٺڪنڊو آڪاس ، اٺ پاسو (جنهن ڪي اٺ پاسا يا ڪنڊون هجن).
Asna	آسڻ، تخت، گادي، نشست.
Asta sutra kam	پاڪ ـ پارت عمارت سازي ۾ عام ڪم ايندڙ اٺ اوزار.
Astanah	اُجلو منڊل شفاف گنبذ، جنهن ۾ مان ڏسي سگهجي.
Astragal/ Kumuda	ٿلهو يا پيلپاوي ڪي پائيستون جي مٿان گول حصي وارا بند يا ڪنگڻ.
Astriod	تاري جهڙي شڪل جو، ستاري نما.
Astylar	بنا ٿلهن وارو، پيلپاون يا ٿنڀن کان بغير (مهاڙي).
Asvathara	مندر جي ٻُهري يا تهه خاني ۾ گهوڙي جو گهڙيل مجسمو / پتلو، نقش اسپ.
Ata	(ترڪي، فارسي ٻولي ۾) ديوار، پت.
Ata (Hindi/ Skt)	alcove, niche طاق، پت ۾ پيٽل جاءِ (زينت لاءِ).
Athisthana	(base) بنياد، پايو.
Atlalaka	(tower) منارو، برج.
Atlantes	(رومي لفظ telamones) ٿلهن جي عيوض مرد جو مجسمو (kichaka) پر جيڪڏهين عورت جو مجسمو هجي تہ ان کي (canephora) چئبو.
Atop	چوٽيءَ تي، مٿان.
Atrium (pl.Atria)	(رومي) گهر ۾ ڪليل ميدان، بعضي گهٽماڙ جاءِ ۾ به وچتي ميدان ٿئي.

Attic base	(گھٽو ڪري ionic ٿلهه جي) پائيستون تي ٻٽيون اپٽيل ڪورون يا ٻٽا ڪنگڻ، هيٺين جو قطر وڌيڪ ٿئي ٿو.
Attic storey	ماڙي، ڪنهن عمارت جو مٿيون طبقو يا طبقا
Auberge (An inn)	سراءِ، مسافرخانو.
Aumbry/ambry	ڪٻٽ يا طاق جنهن ۾ مقدس/ پوتر ٿانو يا باسڻ وغيره رکجن، باسڻ خانو.
Avant corps	عمارت جو اهو حصو جو واضع طور مکيه اڏاوت کان وڌيڪ يا ٻاهر تي نڪتل هجي، زائدو.
Axial plan	عمارت، جنهن جو مدار، مرڪز سان نه پر، ڏيگهه سان لاڳاپيل هجي. ڏيگهه ۾ رٿا.
Axonometric projection	پوءِ پيمائي نقشو يا خاڪو جيڪو درست ماپن موجب، ٽ- رخي (three dimentional) صورت ۾ ڏسجي.
Azulejo	روغني يا رنگدار سِر جيڪا مٽان ڏيڪ لاءِ لڳائجي.
Reararch / Rere arch	در يا دري وغيره جي ونگ جيڪا اندرئين پاسي ٿئي ۽ ٻاهرئين ونگ کان ڪنهن ريت مختلف ٿئي /هجي.

B

Babel

گھٽي اوچي اڏاوت، غير ضروري بلند عمارت.

Bada

مندر جو چورس ڪمرو (سواءِ sikhara جي) بنا ڇت ڪمري جون ديوارون.

Bagnio

گرم حمام خانو، مشرقي جيل، ڇڪلو.

Baguette/ bagnette

گھڙت، ٽنب جي اڌ گھڙيل چوٽيءَ (astragal) وانگر اڌ گول جھڙي گھڙت يا نمونو.

Baignoire

ٿيٽر يا ڪُتي ۾ عارضي دڪانن جي سطح تي نويڪلو يا الڳ ڪمرو.

Bail/ bayle

ڪنهن ڪوٽ (castle) جو اندريون اڳڙ يا ان جي ديوار. ٿوٽين وسيلي قلعي بندي جون نروار ڪيل حدون، گھوڙن کي الڳ رکڻ لاءِ وچواريون ارليون.

Bajri

بجري (gravel).

Balcony

پٽ کان ڏنگين، مدن يا ٿلهن تي بينل چبوترو جنهن جي ٻاهران جھنگلو يا لانا ستون هجن، وڏاوڙا.

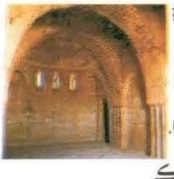
Baldachin

(ڏسو Ciborium). چٽي جيڪا تخت، قربانگاهه يا دروازي جي مٿان نويڪلي ٿلهن تي يا پٽ مان يا ڇت کان ٽنگيل هجي. اها ڪجڻ جھڙي به ٽي سگھي ٿي.

Bali-mandapa

اڳيون صفحو يا دلان.

Balistraria

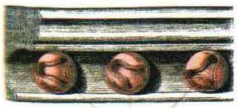

چوبي ڪمان ڪانچو (عسڪري عمارت سازيءَ ۾). ڪُنگرن ۾ چوبي ڪمان لاءِ ٿهيل ڪانچو (چوبي ڪمان cross bow).

Balk/ baulk

ٻنو، ڏاڪو، گھڙيل وَرو، روڪ / رنڊڪ.

Ball-flower

ڪنهن خال يا چگهه ۾ ڪينهونءَ (بال) جهڙو نقش.

Balloon

ڦوڪڻو اڏند ڪتولي، وِماڻ.

Balneary

نندو ڪلال خانو هوتل.

Baluster/ balustrade

لائو ستون، جهنگلي يا چاڄي وغيره جي مٿين ڪاڻي وغيره، جن لائن ستونن تي بيهي، ستونن جي اهڙي سلسلي ۽ جهنگلي کي گڏي balustrade ڪوٺبو آهي.

Bamli

درٻار يا صحن (court يا courtyard).

Band or plat bank

اٽگهڙيل اُپريل حاشو جيڪو ديوار جي ٻاهران ٿئي. اُپريل حاشو.

Band stone

اوسار جو ڪوبه عنصر جيڪو پٿ ۾ بهت پيل هجي ۽ اوساري کي سوگهو ڪري.

Banderol

سڏو پٽو جنهن تي ڪجهه لکت هجي يا ڪي نقش ٿهيل هجن.

Bandetel

ٿنب (column) جي چوڦير نندي سادي گهڙت.

Bandhana

بندڻ، ياڳو يا حصو پت تي مختلف قسمن جا گولا يا گهڙتون.

Banister

جهنگلو، جهنگلي جون ايپون ڪاٺيون، انگهڙيون، متڪا.

Bank

مٿي اپريل وِڪر يا ميدان يا زمين.

Banquette

مٿاهون رستو پاج، ڏُس، قلعي جي ڏُسبندي جنهن تي سپاهي پهرو ڏين، پل جي پاسن کان مٿاهون رستو (foot path).

Baoli

ٻائولي، کوهه، جنهن ۾ اندر پاڻي تائين پهچڻ لاءِ/ پوڙيون هجن.

Bapistery
اڪثر ديول کان الڳ عمارت جنهن ۾ بپتسمہ جي پاڻيءَ لاءِ برتن بہ هجي. بپتسمہ لاءِ عمارت.

Bar
لڪڻ، ٽنيو (Rod, pole).

Baradari
باره دري، نويڪلي ڪليل ڇتي، جنهن جي هر پاسي تي لنگهہ هجن.

Barajhanir
مندر جي دروازي تي اُڪريل ڇت (اوڙيسا).

Barandi
مندر جي بادا ۾ چينو يا ويري (partition) يا حصو.

Barbetle
دمدمو. قلعي جي ديوار اندر ٽلهو جنهن تي توب رکي هلائجي.

Barbican

ڳڙهہ ڳُڄ، شهرپناهہ جي لنگهہ وٽ باهر وڌيل بُرج. ڊُواري برج.

Barga
برگو: گهڙيل ڪاٺ جو ٽڪر يا تير، وَرو.

Barge
(gable) پاکي ڇت، ٽڪنڊي مهاڙي يا جنڊيءَ واري ڇت.

Barge boards

ٽڪنڊي ڇت جي لڙيل ڪنارن جي ڇيڙن کي ڍڪڻ لاءِ لڳايل ڪاٺ جا تختا.

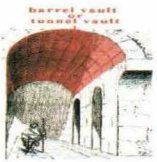
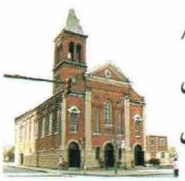
Barge stone
ٽڪنڊي ڇتِ جي لاهيءَ واري پاسي تي لڳل پٿر / سرون.

Barge stones
پاکيدار يا ٽڪنڊي ڇت جي ريکا يا پهيءَ ۾ لاهي سان لڳل پٿر يا سرون.

Barhole
ديوار جو سوراخ جنهن ۾ دروازي جي تاڙي (bolt) پوي.

Barmkin
ڪوٽ (castle) جي باهرين پٽ يا ان تي ٺهيل ڪنگرا.

Barn
سادڙي اڏاوت جيڪا اناج يا چاري رکڻ جي ڪم اچي، پاندو.

Barracks	مستقل سادیون ڪوٺيون يا ڪمرا جن ۾ سپاهي يا فوجي رهائجن.
Barrel- vault	 سرنگهي تجر، لاڳيتا محراب (ڏسو: Tunnel vault)
Barricade	گهٽي يا روڊ بند ڪرڻ لاءِ عارضي ٺاهيل رڪاوٽ، ديوار.
Barrier	لوڙهو بند، لڪڻ ڪوٽ، احاطي جو دروازو.
Bartizan	ٻيڙ ٻني يا مناري جي چوٽيءَ واري ڪنڊ ڪان مٿي وڌيل مُناري، لگهو مينار.
Basanta	پت ۾ ٻاريءَ يا ڏيي جهڙو ڪو عنصر.
Base	 پائيستون، پيڙهو، ٿلهه يا پيلپائي جو هيٺيون حصو.
Basement	مکيه عمارت جي هيٺان يا زير زمين طبقو/ اڏاوت.
Basilica	(ڏسو: خاڪو) گرجا، جنهن ۾ Aisles apse, nave narth يعني منڊي واري/ عرضي ڏيڊي ناف، محرابي طاق (پچاڙي ۾) ۽ (پاسن ڪان) بغلي نشتون هجن.
Bass- relief	 گهٽ اڀاريل يا وينوڙو چٽ/ اُڪر.
Basti	مندر (Temple)
Bastile/ bastille	جيل، قيد خانو قلعو (outwork redout).
Bastille/ bastel	ڇُري سگهندڙ منارو قلعي جي بچاءِ جو برج.
Bastion	برج.
Bastle/ bastel	ٻني پر گهر، ڪيت گهر.
Bats	سِروتا (سرن جا ٽُڪر).

Batten
سنهيون چيريل ڪاٺيون يا پٽيون.

Batter

خميدگي، مٽ سوڙهي هرمي ديوار، ديوار جيڪا مٿي هڪ پاسي کان لڙي سوڙهي ٿئي.

Battery

مورچو، توبخانو، ڪُڏيون (آري وينل ڪڙين لاءِ)

Battlements
ڪنگرن واروپيڙ، ڪُنگرا، ڪنگرن وارو اولو.

Bawn
ڪوٽ (castle) جو ايوان، گهر جي ٻاهران ڪوٽ يا ديوار، ۽ ڊور ڊيگن جو واڙو يا پاڻ.

Bay

ڪٽ، جاءِ جو عمودي حصو جنهن کي الڳ ڇت ٿئي يا پاسن کان ٽلهن يا پت پرن وسيلي جدا هجي.

Bay Bridge
پٿر مان ٺهيل ڳڙهي. ڪوٽ (castle) جي وچ ۾ ڪليل ميدان، ايوان يا اڳڻ.

Bay window

ديوار کان ٻاهر تي نڪتل دري.

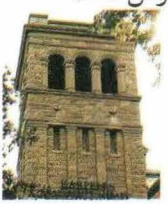
Bazaar
بازار، بزار، بازر.

Bead and reel / Bead fillet
پويل مٽين جهڙي مالها، ڏسو Astragal.

Bead moulding
ڪنهن entablature (پرويس بالا) ۾ corna (ڪنار پٽي) ۽ freeze (سُندربند) جي وچ واري ٻڌ/گهڙت.

Beakhead

مختلف ساهوارن (جنهن ۾ ماڻهو به آهي) جون مُنڊيون جن جي چڪ ۾ ڏوري ٺهيل ٿئي.

Beam	داسو ورو شهتير، اڏاوت جي مکيہ ڪاٺي يا تير ڪام جا هڪ پت کان ٻيءَ تائين پوي، (joist) اريبي داسو.
Beaux art style	هڪ ڪلاسيڪل اڏاوت جو نمونو جيڪو خوبصورت ٿئي ۽ ڪيترن ئي ملڪن ۾ رائج آهي.
Bedi	ويدن جي پاٺ لاءِ خاص ڪمرو يا صفحو.
Bedight	مُزين ڪرڻ، سنوارڻ، سينگارڻ.
Beehive house	چوڻري نما، پراٽي ڊينگ جي اڏاوت (گول پٽ رٽا (plan) ۽ گهٽو ڪري پٽرن سان ٺهيل) چتي وڙو گهر.
Beetle	 اڳتي جُهڪيل.
Beki	ڪلغي ۾ آلما جي هيڻان پيل پٽر يا ٽڪر وغيره جو ٿُڪر.
Belfast roof bowstring	چت جيڪا مڙيل ڪاٺين جي ٽائي (frame work) ۽ چوبي چپرن سان ڳنڊيل اتصالي داسن tie beams تي اڏيل هجي.
Belfast roof يا bowsting roof	مُڙيل چوبي ڍُريدار پاين واري چت، جنهن ۾ افقي پت پٽا هلڪڙن اريبي ڪاٺ جي جهروڪن سان جڙيل ٿئين.
Belfry	گهنڊ خانو مٿين ڪوٺي، چت يا مناري جي مٿين حصي ۾ گهنڊ جي جاءِ، جرس گاهه.
Belfry	 گهنڊ لاءِ خانو. گرجا جي چوٽيءَ ۾ گهنڊ لاءِ ڪمرو يا خانو. ڇُرڻ جهڙو چوبي مينارو.
Bell cote	گهنڊا گهر.

Bell gable

گھنڊ چوڻڪ، ڇت تي ٽهيل چوڻڪ جنهن ۾ گھنڊ ٽنگيل ٿئي.

Belvedere

نهار/ نظر منارو (gazebo). گھر جي ڇت مٿان نظر گھمائڻ لاءِ منارو، منظر گاھ.

Bema

مقرر يا واعظ لاءِ ٺهرايل ٽلهو(Tribune) ٽلهو، محرابي جاءِ (apse) ۾ پادرين لاءِ اڏيل ٽلهو.

Bench

ڊگھي نشت.

Bench-ends

(ڏسو pew) ڪليسا ۾ نشستن واريون بينچون جن جي هڪ ڇيڙي تي ٻانهون هجن.

Benching

نشستن جي تري جي گولائي، تري ۾ ڪنڊن جي گولائي.

Bending movement

مرڪزي قوتن جي نتيجي ۾ شهتير وغيره تي پوندڙ مجموعي اثرات يا وَرُ. موڙيندڙ حرڪت

Berm

ڪوسوڙهو ڪليل رستو جو ڪاهي ۽ حفاظتي ديوار (rampart) جي وچ ۾ يا قلعي جي ٻٽ ۽ خندق جي وچ ۾ هجي.

Beton brut

خام/ رهجي ويل مسالو (shuttering) (چوبي قالب) هٽائڻ بعد، اصلي يا ڪچي حالت ۾ رهجي ويل مسالو.

Bevel

گونيا، ڪُنڊ مارڻ.

Bhadra

شِڪارا جو سڏو يا سنئون پاسو.

Bhamli

مندر جي ديوار جي اندرين پاسي ۾ بهرو يا خانو.

Bharma

(گجراتي) "ڪنهن شيءِ جي" چوڦير ڦِرڻ لاءِ رستو.

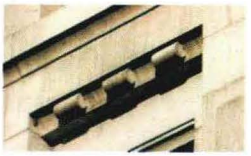
Bhoga mandapa

پوڄ منڊپ، هال، جنهن جون ٻٽيون شعاع موٽائين (refractory hall)

Bhumika
پوميڪا، منزل، طبقو، ماڙي.

Bidet
مٽاهون سوڙهو غسل خانو جنهن تي لانگ ورائي ويهجي.

Bight
رسيءَ جو وڪڙ يا ڳارو وڪڙ، ڪناري ۾ ڪوپ، اپسمنڊ.

Billet
چوڪور يا ويلٽائي ٽڪر مقرر فاصلي تي يا متبادل ترڪيب ۾ ٺهيل هجن.

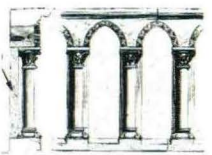
Billet
ڪائيءَ جو ٿن پاسن کان گهڙيل ۽ چوٽين پاسي کان گولائي وارو ٽڪر، ڏاتوءَ جي لسُري يا ننڍي لٺ، ڪنهن پوري گهڙت ۾ رکي رکي پيل ننڍا ويڑها، ننڍن اسطوانن (cylinders) ۾ وٺيون.

Binder
ڏسو (through stone – tie beam).

Bistro
ننڍو گتو يا هوٽل.

Blade
ڦرهو (پسو crucks).

Blind arcade
بند ڪماني گذرگاهه (ڏسو arcade) ونگن جو سلسلو جو پيلپاون يا ٿنڀن سان هجي پر پت سان لڳل هجي.

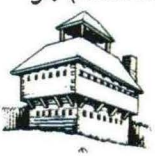

Blind Tracery
پت، دروازي يا ڦالڪي جي مٿان لڳل يا ٺهيل جاريءَ نما چٽ يا نقش و نگار.

Blind window
پت وغيره ۾ جُڙيل دري

Blindage
لشڪر لاءِ پلويڙو، ڳڪن جي ٽٻي.

Block
گهرن جو جهرمٽ، ويڑهو اوسار (masonry) جو تيار ڪيل چڪو.

Block house
اڪيلو قلعو، ننڍو عارضي قلعو هڪ ماڙڪاٽ جي عمارت.

Block house
ڪاٺ يا پٿر جو گهر/ عمارت جنهن ۾ حفاظتي لوگها تير هٽڻ لاءِ هجن.

Block plan
ڪنهن عمارت جي رٿا جو (بنا تفصيل) نقشو جنهن ۾ آس پاس ۽ پاڻي جو نيڪال وارو نظام ڏيکاريل هجي.

Blocked
(لفظ پيلپائي لاءِ استعمال ٿئي) پيلپائو جنهن ۾ ترتيب سان (blocks) يعني چڪا ٿهيل هجن. جيئن gibbs surround ۾ ٿهيل هوندا آهن.

Blocked column

پيلپائو جنهن ۾ متبادل چوڪور ۽ گول چڪا هجن. مختلف گهاڙ جي چڪن مان ٿهيل پيلپائو.

Blocked rustication
چڪ اوسار، کهرن، کڙپڙين يا اٽگهڙيل چڪن جي اوسار.

Blocking course
(ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ ۾) پٿرن جو سادو بار جيڪو ڪنهن عمارت جي مٿين ڪناري تي يا عمارت جي پيڙهه مٿان ڏنل هجي.

Bloom's burry
ٿهڪي قهڪي وارو يا رهائشي پاڙو، وضع قطع وارو محلو.

Boast

باهر نڪتل يا وڌيل پٿر جيڪو اُڪر يا چٽسالي لاءِ چڌجي.

Boasted work
سنگتراشي يا چٽسالي لاءِ تيار ڪيل سادا ڪمايل چڪا.

Bodhigai
(pushpa bodika) دراوڙي سرستون جي وڌيل ڏنگي.

Bodhika
پيلپيائي جو سر، سرستون.

Boiserie
سنهڙن ايريل چٽن سان سينگاريل قابڪاري

Bole
پت ۾ ڪُٽو.

Bolection moulding / Balection
ربط ساز گھڑت. ٻن مختلف سطحن جي وچ ۾ وڌيل گھڑت (جا سونهن ۽ وڌائي) قاب کان اڳتي وڌيل ڏاڪو يا ڏنو.

Bolster
ٿم، مُنو وچتي ڏنل اُپي ٽيڪ.

Boma
بچاءَ جوڳو احاطو. پوليس يا فوج جي چوڪي، واڙوارو لوڙهو.

Bond

جوڙ (سرن يا پٿرن جي اوساري جو)، ڳنڍ

Bond
سرن يا پٿرن وغيره جي اوساري، اوساريءَ جو نمونو.

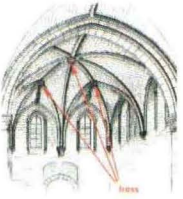
Bond stone
(ڏسو parpen) ۽ رخو پٿر، ٻنهي پاسي نڪتل يا وڌيل پٿر يا سِرَ.

Bonnetile
مُڙيل سرون، ڇت جي ڍاڪن وٽ ملندڙ سِرن جي ڍڪڻ لاءِ ڪم ايندڙ مڙيل سرون وغيره.

Booth
ڪپڙي سان ٺهيل اجهو يا گبرو، ميلي ۾ تنبو بازار يا نمائش ۾ هَٽُ يا هٽي، مانڊٽي

Borrowed light
اندريون دريون، اڌاريل روشني.

Bosh
ٻڌي جي ڪُهي جو هيٺيون لاهاندي وارو حصو. ڍڍ کان چُلهه تائين.

Boss

گل ميخ، ڇت يا مڙيل ڇت وغيره جي ڏاندين (ribs) جي ميل يا چوسول تي لڳل گل ميخ.

Bostille
ڪوٽڙو جيل يا قيد خانو.

Botch
خراب ڪم، گندي يا ٻُري مرمت.

Bothy

پونگي، جهڳي، هڪ ڪمري جي جاءِ جنهن ۾ ڪمي يا مزدور رهن.

Boudoir	اندرون خانہ، نندڑو گھر (bower).
Boulder	پاڻيءَ جا گسايل وڏا پٿر، مُٽڪا.
Boulevard	وڻڪار مان لنگھ يا رستو شاهي گھٽي يا رستو جنھن جي پاسن سان وڻ هجن، ٽڏي سڙڪ.
Boulevard/ bulwark	ڪشادو يا ويڪرو رستو شاهراہ، قلعي جا ٻاهر تي نڪتل برج خاص ڪري لنگھ جي پاسن سان.
Boundary	حد، سرحد، ڇيڙو، ڪنارو.
Bounds	اوساريءَ جا مختلف قسم يا طريقا، مختلف جوڙ.
Bow string roof	(ڏسو belfast roof).
Bow Tell	(ڏسو edge roll) ڪُروي گھڙت، جنھن جي تراش $\frac{3}{4}$ ڪولي جيتري هجي.
Bow window	 مهاڙي ۾ وريل ڳڙڪي، گولائيءَ واري دري.
Bow window	ڏسو bay window.
Bowat/bowet / beset	(Lantern) روشندان.
Bower	مَنھُن، گوشو، ڪُنج جيڪو وڻن جي جھنڊ يا ولين جي ويڑھ هيٺان هجي.
Bow-street	باغ جي پرواري گھٽي يا رستو.
Box	ڪوڪو. نندڑو پھراڙيءَ جو گھر/ڪوٺڙي يا مثال طور rectory پادريءَ جو گھر / رهائش گاھ
Box	ڪوڪو (ڪورٽ ۾) پيچرو، ڏبو، ڪنھن ٿيٽر يا ڪلال خاني ۾ الڳ ڪمرو، چوبي چينو (partition) يا ستوني سلسلو/ قطار، ٻيڙ ٻني تي عارضي حفاظتي اڏاوت، ڪتل چوبي منارو، قصر جي پت تي ڏکيل گيلري (شھ نشين) ڪنھن ٻني سان گڏ نقش و نگار، ڪناري (cornice) گولو، فوجي پناھ، اولو.

Box Frame	ڪوڪائي چؤنڪٽ، ڪوڪي نما ڪڪري/ ڳچ جو چؤنڪٽ جنهن ۾ ننڍا ننڍا خانن وانگر گهرڙا هجن.
Box pew	ڪليسا ۾ پڪيون ڪٽل نشستون، هنن جي چوڌاري اوچو چوبي احاطو ۽ ننڍڙو در ٿئي.
Brace	سڌيون يا مڙيل اريبي صورت ۾ جڙيل ڪاٺيون جي چؤنڪٽ کي سگهارو ڪرڻ ۾ مدد ڪن.
Bracket	(ڏسو corbel) ڏنگي، اڪثر مرغولي يا وراڪيل صورت ۾ ڪنهن به شيءِ جي ڏنگي جا ڪنهن وڌاوڙي کي ٽيڪو ڏئي، نالبچو مدن.
Bracketed stairs	ڏنگين وارا ڏاڪا/ چاڙهي يا ڏاڪڻ جنهن جي هڪ يا ٻئي پاڻهين ڏاڪن جي نسبت سان ٿهيل هجن يا ته انهن جي وريل/ گول قدمن هيٺان مزين ڏنگيون هجن.
Brahma kanda	چوڪور قطاع وارو ٿنب (column).
Brand reth	ڪوهه جي چوڌاري جهنگلو.
Brandi	پت جو حصو يا ڳو.
Brattishing	ڪنهن پلوپڙي يا ڪناري جي مٿان ٿهيل خوبصورت ڪلغي.
Breast height	اندروني لاهي (inner slope)، قلعي جي ديوار يا پناهه جتي گولاباري کان بچڻ لاءِ ويهجي يا نوڙجي.
Breast wall	ڪنهن متيءَ جي بند کي روڪڻ لاءِ (پاسن سان ڏنل) ديوار.
Breast work	وقتي يا عارضي بچاءَ لاءِ چند فوٽ اوچي اوٽ يا اولو.

Bressumer / breast summer

افقي ورو/شهتير جنهن تي مٿان پت ٺهيل هجي يا لڙيل ڇت جي وڌيل حصي کي جهلي.

Brick work

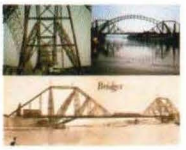
هن ۾ stretcher, header ۽ closer جي کيڏ آهي. اوساريءَ ۾ header يعني ويڪرو پاسو stretcher يعني ڊگهو پاسو ۽ closer يعني اڌ استعمال ٿين ۽ سامهون يا ٻاهران نظر اچن. اوساريءَ جا کيترائي قسم ٿين.

Brick-nogged partition

اهڙو چينو (partition) جو ڪاٺ جي چؤنڪٽ ۾ سرون اوساري ٺاهيو ويو هجي.

Bridge, Bridge head

پُل، پل ندي، واه، گهاري مٿان جيڪا ڪن ٻن اتاهين کي ملائن لاءِ ٺاهبي آهي. هن جا کيترائي قسم آهن.

Brise-sokil

اُس- روڪ ڪليل دري جنهن ۾ اس جي بچاءَ لاءِ اُپا يا پاسيرا لڳايل پڙچ يا پکا/ پک هجن.

Broach spire

گهٽو ڪري اٽڪندڙ رٽا سان ڪليسا جي مناري مٿان وڌيل نوڪدار چوٽي.

Broach stop

ڏسو champer (stop- chamfer سطح، سطح جو آرائشي انت يا چيڙو.

Broch

(ڏسو beehive house).

Broch

(اسڪاٽ) ڊگهو، گول پٿر جو منارو.

Broken pediment

عمارت جي مهاڙ مٿان ٺهيل ٽڪنڊو، جيڪو پڳل يا ڪليل هجي، اهڙي ٽڪنڊي تاج يا چوٽيءَ وٽ پڳل يا ڪليل هجي، وٽياري سنتوري.

Brow	تختن جو لاڑئون رستو يا زينو جهاز يا ٻيڑي تي پاڻي مٿان اچڻ ويڙ جو رستو يا پل.
Brownstone	پٿر جو قسم، جنهن جو رنگ ڏنڊلو يا پورو ڳاڙهو ٿئي.
Buerane	ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ ۾ ڊڳي جي مُنڊي ڪنڊي پاتل.
	(ٻکري يا رڍ جي منڊي کي aegricane چون.)
Building	عمارت، گهر، اڏاوت مباني.
Bulbous (dome etc)	قمقمي نما: ڊگهي ڳچي سان گنبذ.
Bulkhead	ڪليل دڪان، خانو، ڏٻو، جهاز جي ڪمرن جي وچواري ديوار.
Bull's eye window	ننڍي گول دري، Ceil- De- Bceuf وانگر.
Bullate	ڦُندڙيل، ڦوڪيل، پڙيدار ڳانڊيئو، ڳانڊيڙيو.
Bullwork= ram part	حفاظتي فصيل، ويڪري مٽاچري، چوٽيءَ سان اهڙي ديوار جي مٿان پنڌ هلڻ/هلندڙن لاءِ رستو.
Bult's eye	ننڍي گول يا لولهيري شڪل جي دري.
Bund	بند، دمدمو.
Bungalow	بنگلو هڪ ماڙ گهر (هي لفظ ڏکڻ ايشيا ۾ گهڻو استعمال ٿئي.)
Burj	برج (bastion)، (بعضي ٽل يا مناري لاءِ به استعمال ٿئي).
But and ben	ٻاهرين ۽ اندرين ڪوٺڙي يا ڪمرو.
Butt	هدف يا نيشان جي پٽيان ڏڙو.
Butting ram	پٽين ويڙهه لاءِ ڇڙواڳ ڳرو شهتير.
Buttress (7 kinds)	بوٽ: پشتو اوسار جو مايو يا ٽوڏو، جيڪو ڪنهن ڀت سان لڳايو وڃي ۽ دٻاءُ برداشت ڪري.

C

Ca-bane ڈانچي (fuselage) ۾ هوائي جهاز جي پرن کي آڌار ڏيڻ لاءِ ٺاهيو (frame work).

Cable moulding گهڙت/ گهاڙ گهات جنهن جي شڪل وٽيل رسي جهڙي هجي.

Cabled fluting نوڙي کانچا، نوڙ جهڙي گهاڙ جا اڌ گول کانچا.

Caison سکڙو خانو، خالي کُهي جيڪا زير زمين اڏاوت لاءِ کوٽجي پوءِ ان ۾ مسالو پرجي (خاص ڪري پُلين جي تعمير لاءِ).

Calotte گنبد (بي گردو سار) اڌ گول شڪل جو گنبذ جنهن کي گردو سار (drum) نه هجي.

Camarin ننڍي ديول (اسپين جي چرچ ۾) اوچي قربانگاه جي پويان ۽ مٿان ٺهيل ديول جيڪا گرجا جي وچ مان نظر اچي.

Camber مُحدب ڪاٺ، چت ۾ استعمال ٿيل اهڙي ڪاٺي جيڪا اڏاوت جي وچ کي پاسن کان مٿي ڪري جهلي. لاٽڻ.

Came ڏاتو يا شيهي جي پٽي جا شبڪيل (latticed) درين ۾ لڳي.

Campa (fillet) پٽياٽو.

Campani form گهنڊ نما، گهنڊ جهڙي شڪل وارو.

Campanile گهنڊدار منارو، گهٽو ڪري مڪيه عمارت کان ڏاريا الڳ ٺاهجي.

Cancello شبڪيل پردو يا جاري جيڪا مڪيه ڪليسا کي سرودگاه (choir) کان الڳ ڪري.

Canephora
عورت جي تراشيل يا گھڙيل تصوير جنهن جي متي تي يا هٿ ۾ ٽوڪري هجي.

Canes
ڪاٺ يا پٿر ڪاٺ.

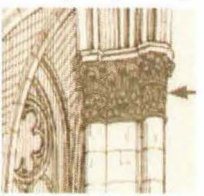
Canopy
سائبان پيلپاون تي اڏيل ٽوپي يا چٽيءَ نما ڇت سان اڏاوت، در، دريءَ وغيره جي مٿان وڌيل مڙيل ۽ سينگاريل ڇاتو.

Canti-lever

مَدَنُ.

Cap
هوائي چڪيءَ جي چوٽيءَ وارو اِرڪڙ، گھٽو ڪري گنبد جي شڪل جھڙو مولاتو.

Cap stone
پٿر، جيڪو ڪنهن اڏاوت جي چوٽيءَ تي استعمال ڪجي يلڳ ٿائجي.

Capital

سرستون، ٿنب (column) يا (pillar) جي چوٽي وارو ڦالڪو.

Caponier
قلعي جي ڪاهيءَ (خندق) جي آرپار ڏيکيل رستو/ گذرگاه.

Caracole

گھنڊيدار ڏاڪڻ.

Carall
ننڍڙو مطالعي جو ڪمرو.

Carcase/ carcass
پيجرو يا ڍانچو.

Carin
ٻَني نما اڏاوت. ٻنو.

Carnae alignments
وڏين ڇپن يا پٿرن جا آثار (مختلف قسمن جا دفينا).

Carousel
چَڪڏول، چڪر وارو وروڪڙ (رستو).

Carrel
ڪتبخاني ۾ مطالعي جي ڪنڊ.

Carrel/ carol
دالاني طاقچو، دالان ۾ طاقچو (niche) جنهن ۾ راهب ويهي ڪم ڪري يا مطالعو ڪري.

Cartouche

آرائشي ڏيو جيڪو طومار (scroll) جي شڪل ۾ هجي.

Carve intaglio

اُڪيل چٽ. ڪنهن مادي ۾ ڪوٽيل چٽ يا نقش.

Carvelbuilt

تختا، هڪ ٻئي جي مٿان هٽڻ کان سواءِ ٺهيل.

Carvo-relievo

ايريل چٽ. ڪنهن مادي ۾ ايريل چٽ يا نقش.

Caryatid

پرستون (entablature) وغيره کي ٽنيڻ لاءِ عورت جي صورت جهڙا پيلپاوا.

Cascade

چادر، آبشار، خوبصورت باوانجهرو چاڙهو جنهن تان پاڻي چول سان لهي.

Casellated

ڪُنگرن سان آراسته.

Casemate

مُڙيل چٽ وارو ڪمرو، جنهن جي پٽ ۾ مارا ٺهيل هجن ۽ بيرڪن يا توب خاني طور ڪم ايندو هجي. پٽ ۾ ٺهيل محرابي ڪمرو.

Casement

1. دري وغيره جي ٻانهيءَ جو قبضي يا انجيس وارو حصو.

2. پيلپاون ۽ ٽنين يا در وغيره جي ٻانهين ۾ لڪدار گهاڙ.

Casern (e)

(اڪثر جمع ۾) سِپاهه خانو، بوراڪون/ بيرڪون

Casing

چونڪٽ، چونڪٽ جي استرڪاري.

Casino

ڪنهن وڏي گهر ۾ ننڍڙو پر آرسته گهرڙو جيڪو ناچ يا جُوا لاءِ استعمال ٿئي.

Castellated

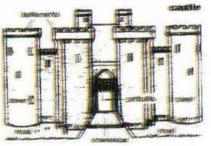
ڳڙهيءَ جيان، ڪُنگرن سان، ڪُنگريدار، ڳڙهيارو.

Casting

پَلٽ (ڳارڻ يا پگهارڻ سان).

Castle

ڳڙهي. ديوار ۾ ڪنهن امير يا نواب جو گهر جيڪو الڳ (گهٽو ڪري) هجي ۽ ان ۾ حفاظتي بندوبست ٻ هجي.

Castrum

فوجي پاڙو (camp) عام طور تي مستطيل صورت ۾ ٻاهران برجن سان ديوار ۽ اندر ٻ مکيہ گهٽيون صليبي صورت ۾ رکن.

Cat

گهيري يا جلهه دوران چت جي مٿان چڙي/ لڙيل چت سان ڪمرو وغيره.

Catacomb

زير زمين قبرستان- مختلف سطحن سان جدا جدا خانا وراندن يا شہ نشين وسيلي هڪ ٻئي سان ملايل ٿين.

Catafalque

تابوتگاهہ تابوت گاڏي.

Catch basin

حوض، ٽانڪي، ترائي، هيٺاهين، ڪڏ.

Cathedra

اسقوف يا بشپ جي ڪُرسي يا مسند.

Cathedral

مکيہ يا وڏي ديول. وڏو گرجا گهر

Caulcole

ڪلاسيڪل ڪورنٿ سرستون مان ڪڍيل ڏاندي جيڪا هڪ پاسي واري ڪُنڊلي يا وکڙ کي جهلي.

Cause way Camps

(يورپ ۾) نئين پٿر جي دور جا لوڙها، آبادين جي ٻاهران کاهيون ۽ ٻنا، رَندڪون.

Cause-way

مٽيرو رستو سنگ بستا رستو- مکيہ عمارت ۽ بين لازمي يا ضمني اڏاوتن کي ملائيندڙ رستو.

Cavalier

ڪوٽ پوبان ٽلهو جيڪو توبن رکڻ يا نظرداري ڪرڻ لاءِ استعمال ٿئي.

Cavetto	سادي لڪدار گهاڙ.
Ceiling	اندرين ڇت، ڇڄ. سقف.
Cell	تجر جو هڪ خانو جيل جي ڪوٺي
Cella	ڪلاسيڪل معبد (عبادتگاهه) جو مکيه حصو (جنهن ۾ پنڌ سان وابسطه مجسمو رکيل هجي).
Cellure	قربانگاهه جي مٿان نيم اُستواني تجر (پينلن سان ۽ زيباوي) رستي جي مٿان نيم اُستواني تجر.
Cenotaph	 سماڌي فرضي قبر، سنگ يادگار، قبر جنهن ۾ مُردو نه هجي.
Centering	scaffolding ڪوازو، ڪنهن پڪي اڏاوت ڪي عارضي ٽيڪ ڏيڻ لاءِ ڏانچو يا تختو.
Ceramics	چيني/ ٺڪر مان ٺهيل شيون (earthenware) سفال سازي، مختلف مِٽين مان ٺهيل شيون.
Chabutra	چبوترو، ٿَلهو.
Chaintimber	گول رٽا واري سرن جي پٽ ڪي سوگهو ڪرڻ لاءِ ڪاٺ.
Chair rail	ڪمري ۾ چوڌير روڪ يا حاشيو جيڪو ڪُرسي پوئتي ٽيڪڻ سان ٻه ديوار کي خراب ٿيڻ نه ڏئي.
Chaitya	ٻڌ ڏرم جو پهاڙ مان ڪوري ٻاهرڪيل يا اُڪريل مندر جنهن جي هڪ پاسي ٻُڪا ڪيل استوپ هجي.
Chakla	چڪرو، پٿر جو ماني پچائڻ لاءِ چڪرو.
Chakra	چڪرا، قيٿو، ٻڌمت جو پَوِتر ڏرم چڪر، وِشنو جي چڪري يا ٽالهي.
Chalet	سُئز طرز جي جهوپڙي.

Chamfer	پخ، عمودي ڪٽائي، ڪنڊ مارڻ، ڪنڊ ڪري ختم ڪري ناهيل اُريبي سطح.
Chancel	ڪليسا جي اپرندي ڇيڙي جو اهو حصو جيڪو مکيه قربانگاه هجي ٿو.
Chancel arch	 صدر ڪليسا جي اولهندي ڇيڙي واري ونگ.
Chandova (هندي)	 سائبان، عارضي ڇاپرو (بخمل، ترپال وغيره جو)
Chandra-sila	چندرسل، زيارت جي در اڳيان رکيل يا ٺهيل اڌ-گول پوڙي/ ڏاڪڻ.
Chankadi	چوڪڙي رڪابنديءَ ۾ چونڪ ۽ چئن چئن گهرن جو هڪ ويڙهو.
Chankrama	ٻڌ گايا مهاتما ٻڌ جو سير يا سئر گاه.
Chantry chapel	ڪليسا ۾ يا ڪليسا سان شامل ننڍي ديول، جنهن ۾ ان جي باني يا ٻين جي روحن لاءِ جشن- عام ٿين.
Chapiter	سرسُتون، تاج، سُتون.
Chaptral	سرستون جنهن تي محراب اڏيل هجي.
Charnel- house	گهر يا پت جنهن ۾ مردا ۽ انهن جا هڏا رکجن.
Char-taq	چار طاق، چئني پاسي دروازي وارو ڪمرو، چو درو ڪمرو.
Chat (چت)	چت، جنهن جا مختلف قسم ٿين.
Chateau	پهراڙي جو وڏو گهر، ڳڙهي.
Chaukhandi (سنسڪرت)	چؤڪنڊي، ڪاريگري موجب چوماڙ عمارت پر عام طور چٽي يا چوڪور ڪليل مانڊوو.

Chauki
چؤڪي، پيلپاون جي وچتي ڪَرُ، پيش دلان جو لنگهه.

Chaumukh
پٽيون مليل چار مجسما، هر مجسمي جو مُنهن الڳ پاسي يا چئني پاسي مُنهن .

Chaupar (هندي)
چؤپار/ چؤپال، چوراهو، چؤنڪ.

Chauri
(fly-whisk) چؤنر، شاهي نشاني.

Chchandas (سنسڪرت)
چند (لئي ۽ تال) تعميراتي موزونيت.

Cheja (هندي)
رَدو، بار، هاري.

Chejara (هندي)
سِلاوٽ، سنگ تراش، رازو.

Chemise
ڪوٽ/ محل (castle) جو اندريون احاطو، پٽ اندر ايراضي.

Chemitype
اُڪر جو يا پلٽ سان اُتيل چٽ.

Chequer work
مختلف ماپي جي چوڪڙين سان پتين ۽ فرش جي آرائش جو طريقو.

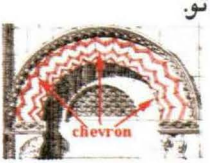

Chess
بيڙين واري پل جي فرشي جو هڪ تختو.

Chevaux de frise
ڪاٺ جي در وغيره ۾ لوهه جا نوڪدار ڪير جيڪي حملي وقت فوج جي جلهه کان بچاءَ جو ڪم ڪن.

Chevet
ڪليسا جي اوپرندي چيڙي لاءِ فرينچ لفظ (هن ۾ محرابي طاق ۽ راهرو به هجي ٿو.

Chevron
سڌين ليڪن جا نانگ وارا نقش (خصوصاً منارين يا پٽيرن تي).

Chhajan (هندي)
ڇَپر: ڪاٺ جي ڏانچي ۽ ڪڪائين چٽ سان.

Chhajja (هندي)
ڇجو (balcony)، وڌاوڙو، ڇجهري.

Chhakka (هندي)
ڪُرسي يا بنياد (plinth)، چوڪي، جنهن تي عمارت اڏجي.

Chhapar khat
مکيہ دروازي جي مٿان ڇڻ يا اڻن ٽنڊين تي ٺهيل مستطيل شڪل جي ٽَجَر نما ڇت سان اڏاوت.

Chhapar (هندي)
ڇپر (ڏسو chhajan).

Chhapar-band
ڇپر سان ڇپر جوڙيندڙ/ٺاهيندڙ.

Chhatra
تعظيمي ڇَتي (ہڏمت جي).

Chhatra yashti
ڇترياشتي (ہڏمت) تعظيمي ڇتيءَ جي لَٺ، ڇڙهي.

Chhatravali
ڇتروالي (ہڏمت) تہ - ڇتي، هڪ ہئي مٿان وٽيرڪيون ۽ هيٺان وڏي پوءِ مٿان وچولي ۽ صفا مٿان ننڍي ڇتي.

Chhatri (سنسڪرت)

ڇتري، منڊپ، چندر سالہ ڇتي (گنبد واري ڇت ٽنڊين تي ٺهيل) (pillared pavilion, roofed by a dome or cupola).

Chhatta (هندي)
اندروني بازار، ڇانيل يا مٿان ڍڪيل بازار

Chicago window
دري جا سجي ڪڙ ۾ هجي ۽ ان ۾ چري سگهندڙ شيشي سان چوڪٽ هجي.

Chik

چڪ، شطرنجي، جافري، عمدي چڪ بانس جي چيتن جي ٽئي، هي درن، درين وغيره تي اُس، گرميءَ، سرديءَ جي بچاءَ لاءِ هٽجي.

Chimney
چمني، ڦُنديل بُخاري.

Chink
ڦوٽ، چير، ڏار، لوگهو.

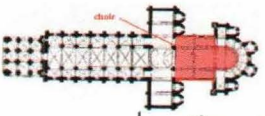
Chita sala (سنسڪرت)
چٽ سالہ، تصوير خانو اهڙو ڪمرو يا صفحو جنهن جي پٽين تي نقش ۽ نگار هجي.

Chitera (هندي)
چترڪار، رازو مصور.

Chitra (سنسڪرت)
نقش ديوار ديوار ڪليسا، ديوار تي رنگين چٽسالي.

Chittagara
نگار خانو تصويرن رکڻ جو هنڌ يا جاءِ منڊلي

Choir

سرودگاھ، چرچ ۾ ڳائڻ وڄائڻ لاءِ جاءِ.

Chowk (هندي)

چؤڪ، ڪليل جاءِ جنهن جي چئني پاسي عمارتون هجن، گهرن جي مجموعي جي وچ تي ڪليل اڳڻ.

Chowki (هندي)

چؤڪي، چوڪي، پيڙهو، ايريل ٽڙو جنهن تي گهٽو ڪري نلهه، پيلپائو يا پتيرو اڏيل هجي.

Christies

لنڊن ۾ وڪري باز جو ڪمرو.

Chronogram

ماده تاريخ، وقت، سنج لکت/ اکر جن مان تاريخ نڪري، ڪتبو.

Chunum

چيرولي ۽ چُن جو گچ.

Cibourium

چتي، شاميانو، آفتاب گير.

Cill

sill چانئٹ (دريا دريءَ جي).

Cimborio

روشندان، (اسپيني لفظ) ڇت کان مٿي نڪتل اڏاوت ۾ روشني اندر پهچائڻ لاءِ.

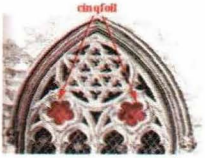
Cincture

پيلپائي جي ڳڻي جي چوڏاري ننڍي اُپٽيل (convex) گهاڙ هجي جيڪا سرستون يا پاستون ۽ ڳڻيءَ کي ڏار ڪري.

Cingulum

شبڪي يا پيچري جهڙي اڏاوت.

Cinque-foil

پنج- ورقو/ پنج پَني شڪل يا انگ جنهن تي پنج پَن يا پاپڙيون هجن.

Cippus

يادگاري نل، يادگار طور نهيل نل يا نُلهه.

Circle on circle

ہٹو وَرُ رٹا يا پٽ رٹا (Ground plan) (تر- رٹا ۽ اُوچائي) بنهي ۾ موڙ.

Circummure
پٽ اندر بند، گهريل.

Circus

گولاون ڇيڙن سان ڊگهي مستطيل عمارت جنهن ۾ سنبيري نشستون هجن.

Cirque
پڙ، تماشگاه، قدرتي نظرگاهه.

Cirumvallation
ڪاهين يا قلعيبندي ۾ گهريل (ڪاهي يا ڪوٽ وغيره ۾ بند) هجڻ واري حالت.

Cistern
ٽانڪي، حوض.

Citadel
ڳڙهه. قلعي بندي جيڪا شهر کان وڌيڪ مٿاهين تي هجي.

Cladding
ڪنهن عمارت جي ٻاهران اهڙو ڍڪ يا پوش جيڪو ان جي حفاظت ۽ آرائش جو ڪم ڏئي.

Clapper bridge
پٿر جي ڊگهن ڇاڻهن (slabs) جي ٺهيل پُل، ڪي ڇاڻها بدان (piers) ۽ ڪي مٿان رستو ناهڻ ۾ ڪم اچن.

Clasis
ٽلهو يا سطح جو عالم پناهه کان مٿان لهندو اچي عام سطح، زمين سان ملي.

Clasp
چپراس، هنن جي استعمال سان بي باربردار پيتين جون ويريون ۽ بهتر پڪي اڻ پسرجندڙ (گرمي سرديءَ کان محفوظ) (Insulaton) ٿي سگهي ٿي.

Classicism
ڪلاسيڪيت، معياريت (رومي ۽ يوناني فن، تعمير ۾).

Claustral
خانقاهي، حجري نِما.

Clay
عام چيڪي مٽي جيڪا سڪڻ بعد ڳتيل ۽ پرندڙ پر پسڻ بعد نرم يا مڙڻي ٽٽي.

Clay wash
پاڻيءَ وسيلي پٽڑو ڪري چمڙي چڙهيل بوتلن وغيره کي پوچي ڪرڻ لاءِ ريڪ مادو.

Clerestory
ڪليسا جي نشستن جي وچ واري رستي/ لنگھ مٿان ڇت تي مکيہ ديوار جو حصو جنھن ۾ دريون ٺھيل ٿين.

Clevis
نعل نما ڪُنڊو، نعلي ڪنڊو.

Clinker
ڳرڙي/ وڏيڪ پڪل سر.

Clinkerbuilt
ٻاھران ھڪ ٻئي مٿان چڙھيل تختن سان ٺھيل ٻيڙيءَ نما اڏاوت.

Clocher
گھنٽا گھر لاءِ فرينچ لفظ

Cloister
دالان، رواق، وراندو، ڊڪيل گذر يا لنگھ.

Close
مٽ يا وڏي ديول جو علائقو يا حد.

Closer
ڪنھن ديوار جو ڇيڙي وارو يا آخري پٿر، سِر يا ٽُڪر.

Closure
اِحاطو، سِر جو ٽوٽو جيڪو بار جي خاتمي تي سنوٽ نہ ٻيھڻ ڪري استعمال ڪجي تہ جيئن بار جو ڇيڙو سنوٽ ۾ نظر اچي.

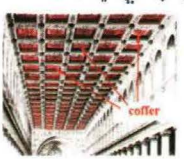
Coarse stuff
چن، واري ۽ ڪک يا وار وغيره (جيڪي پھرين، ٻئي ۽ ٽئين ھٽ ۾ ڪم اچن).

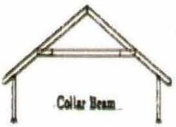
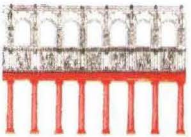
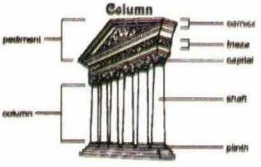
Cob
گھگل، پٽري، واري، مٽي، ڪک مليل مال جنھن مان پتيون جوڙين.

Cobble stone
طبعي طور گول لسا پٿر (pebbles)، ننڍا گنل پٿر (boulder) جيڪي رستي وغيره ٻڌڻ ۾ ڪم اچن.

Coffer-dam
جَل روڪ اڏاوت، جنھن سان پاڻي ۾ بنياد جوڙي يا اوساري سگھجي.

Coffers
ڇت ۾ ويڙل ڊَبڪَ، اندروني ڇت ۾ ھيٺ ويڙل ڊبڪن جي زينت.

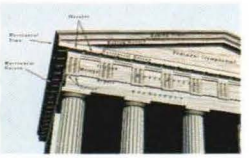

Coign	Quoin. ڪنهن شيءِ جو خوبصورت ڊيڪ يا نظارو ڏيندڙ هنڌ.
Collage orne	جوڙيل چتر، چٽ يا نقش، مختلف شين جون چٽڪيون ملائي نقش ٺاهڻ.
Collar	گنبذ جو گردو سار، گانگهو.
Collarbeam	 پچريل ڪرنگهائين چت جي هڪ ڪاٺي جيڪا چوٽيءَ کان هيٺ ٻانونجهرين ڪاٺين کي ملائي
Colonnade	 ٿنبيل پيلپاون جي قطار جنهن ۾ پوروچوٽ پيلپاوا ٺهيل هجن.
Colossal order	اهڙي ڪابه اڏاوتي صورت جنهن ۾ پيلپاوا ڪيترن طبقن يا ماڙين مان گذرن.
Colossus	آدم قد کان وڏو مجسمو، ديو هيڪل بت.
Columbarium	جارن سنبيرن سان عمارت جنهن ۾ رکدان رکجن.
Column	پيلپائو، گول ٿنيو.
Common arch	عام ونگ.
Common bond	عام سر بڌ، چالو بڌ يا اوساري طريقو.
Common brick	عام سِر.
Common rafter	پچريل ڪرنگهائين چت جي هڪ ڪاٺي جيڪا ٻاونجهري حالت ۾ لڳي.
Compages	پيچيده اڏاوت، ٺاٽو.
Complex (Buidling)	گهڙ، ڳاهٽ، ويڙهو.
Compo-board	پلستر بجاءِ ديواري تختا.

Composite	لوهہ ۽ ڪاٺ جا بَنڌ يا مُڇا. (trusses) ڦَڻنچيون.
Composite order	پوءِ جي ترتيب آهي جيڪا يوناني عمارتسازيءَ جي قسمن (ionic) ۽ (Corinthian) جو ميلاپ آهي.
Compound pier	گهڻين ڪَنين وارو پيپلائو يا ٿنڀ.
Concentrated load	هم مرڪز ٽيل بار، مرتڪز بار.
Conch	اڌ گولائون طاق جنهن جي مٿان اڌ گولائين ڇت يا اڌ گول ڇت هجي.
Concourse	ڪليل ميدان يا وڏو ڪمرو.
Confession	تاريخ جي اوائلي يا وچين دور وارا گرجا گهر، جن ۾ قربانگاهہ جي هيٺان زير زمين بهرو يا ڪوٺي هوندي هئي جنهن ۾ تبرڪات رکيل هونديون هيون (اعتراف جو ڪمرو)
Console	ڏَنگي، ڪفچہ ديوار، ٽونڊ.
Constructivism	جمالياتي مظهر جيڪو روس ۾ 1920ع ڌاري پختو ٿيو. جديديت واري عملي نموني تان ورتو ويو هو. ڪن حالتن ۾ هڪ تہ جمالیات جي اُبتڙ هو.
Continuous import	پائيڪمان يا ونگ جيڪا هيٺ تائين هجي.
Continuous beam	شهتير جيڪو ٻن کان وڌيڪ ٿيڪن تي بيٺل هجي، گهڻ-ٿيڪو شهتير.
Continuous beam	يڪو شهتير، جو گهڻن ڪمرن يا اڌاوتي ايڪن ۾ لڳاتار/ يڪو پيل هجي. Continuous Beam
Contravallation	گهيرو ڪندڙن طرفان گهيريل جاءِ کي محصور ڪرڻ
Conurbation	(رٿا بندي جو لفظ) ڳوٺن يا شهرن جو مجموعو جيڪي هڪ ٻئي سان ڳنڊيل هجن. شهرن جو ڳنڊيل مجموعو.

Coom	ڪاٺ جو بوتو جنهن تي پل تعمير ڪجي. ڪابہ تجر يا محرابي شيءِ.
Cope	گاري جي يا گل جي قالب جو مٿيون حصو. تجر، اڏاوت جو مٿيون پٽر يا بار.
Coped joint	اهڙي گهاڙ جنهن ۾ هڪ شيءِ جو ڪٽيل يا گهڙيل حصو ٻي جي ڪوريل حصي ۾ ويهي وڃي يا ٽهي وڃي.
Coping	مُنڈير، اُشنيشا، سرديوار، ديوار وغيره جي مٿان پاٽي وغيره ڪان بچاءَ خاطر حفاظتي اڏاوت يا تهہ، ٽوپي.
Cops	ڪُنگرا.
Corbel	مورني، سُرڪ (سُرڪڻ مصدر مان) ٽڻ، وڌاوڙو.
Corbelling	سُرڪو ڦيرڦار جو مرحلو جنهن ۾ هر مٿيون بار هيٺين کان ٿورو اڳتي وڌيل هجي.
Corbiesteps	(crow step) تجريل چت جون پوڙيون.
Cord	جوتو، رسي، نوڙي
Cordon	گولائين گهاڙ جو ٻنو (اڪثر پٽر جو) جيڪو قلعي وغيره جي پشتيبان جي مٿان چوڌاري هجي.
Core	(اوساريءَ جو) وِچُ يا مَنجهہ- پراڻ.
Corinthian order	پنجن ڪلاسيڪل اڏاوتي سلسلن مان هڪ. هن قسم جي سرستون ۾ هڪ روايتي ٻوٽي نانگ ڦڻ (acanthus) جو نمونو ٿهيل هوندو آهي.

Corner bead
عمارت جي ڪنڊن تي ڏاتوءَ جي (گچ ۾ پيل) مٽين جي گهڙت (ان لاءِ ته جيئن گچ پڄي يا تڙڪي نه پوي).

Cornice

ڪِناري، ڪنهن اڏاوت يا اڏاوت جي انگ/ پرڪار جي مٿان افقي اڏيل حصو.

Corolla
گوئنٽ، ڪگر.

Corona

مُنڊڪ، هالو، ڪانس جي پٽي، ڇت مان لڙڪندڙ جهاڙ ڪنار-پٽي.

Corral
جهنگلي جانور قاسائڻ لاءِ لوڙهو.

Corridor
دالان، ڪشادو گذر جيڪو ٻن يا وڌيڪ عمارتن جي حصن کي ملائي.

Cortile
جاءِ ۾ احاطي بند ايوان، اڪثر مٿان ڪليل.

Cosmetic work
سونهن لاءِ ڪم.

Costal
پاسريءَ جو.

Costate
پاسراتين وارو، پاسرين سان، ڏانڊيدار.

Cote
وٽاڻ، ياڻ، واڙو.

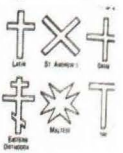
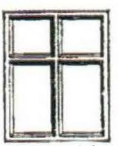
Coulisse
ڪانچو، جهري، دروازو جنهن ڇُڳهه ۾ ڦِري تماشگاهه جون ٻانهون يا پاسا.

Couloir
جبل جي پاسي ۾ تنگ گهاٽي يا گسي.

Counter fort
بوٽ جيڪو ڪنهن پٽ يا ٽلهي وغيره کي پشتي ڏئي.

Counter mure
ديوار ۾ يا ان جي پويان ڪڙي ڪيل ديوار جيڪا بچاءَ يا ڪنهن وقت ڪم اچڻ لاءِ ٺهيل هجي.

Counter or cross bracing	شهتير کي ڊيگهاري مدد طور ڪاٽي وغيره جيڪا ان کي آڏي داب ڪٽ ۾ سگهه مهيا ڪري.
Country scrap	قلعيبندي جي ڪاهيءَ جي ٻاهرين (scarp) پاسي واري لاهي.
Coupled roof	ڇت، جنهن ۾ پٽيون داسن (collar beam) سان ملايل ٿين.
Court	آڱڻ، اڱڻ، صحن خانو، احاطي اندر ايوان.
Cove	ڇتدار گوشو يا ڪُنج، جوف نما محراب، ڪوپ.
Cove-ceiling	ڇت جيڪا ديوار کان وَر ڪائي اُسري.
Cove-moulding	لڪدار گهاڙ، اهڙي گهاڙ جنهن ۾ لڪ هجي.
Cover fillet	ڏيي بندي ۾ درزن يا سَنڌن کي لڪائڻ لاءِ گهڙيل پٽي يا ڦتيل.
Covert	جهوڪ، گبرو، ويڙهه، جوهو (شڪار/جانورن جي لِڪ، پناهه، ٽم).
Coving	اڏاوت يا عمارت جو محرابي ٽُڪر، ڇُلهه جا مڙيل پاسا، لڪدار گهاڙ.
Cradling	لوهه يا ڪاٺ جو آڌاڻو جنهن تي لِنب (پلستر يا استر) جو ڪم ٻيهي.
Cramps, Dowell	ڏاتو وغيره جي ميخ يا ڪِلي جيڪا ساڳي بار ۾ لڳل پٿرن کي جوڙي يا ڳنڍي.
Crankle wall	مڙيل يا خمدار ڀت.
Crannog	 ڏنڊ ۾ ڪوٺ اندر ٻيٽ، ڏاندي گهر يا رهائش. تحفظ خاطر ڏنڊ وغيره ۾ ناهيل / هٿراڏو ٻيٽ، گهر، رهائش.
Cranny	سوراخ، چير، ڦوٽ، ڏار.
Credence	قربانگاه جنهن تي پوتر پوڄن رکجي، ان جي پاسي ۾ رکيل ميز يا تاکي.

Crenated arch	مرغول، ڏندن يا ڪانچن واري ونگ.
Crenel, Crene llation	ڪُنگرن جي وچواري وٽي، جتان مار ڪري سگهجي.
Crepidoma	يوناني مندر جو ڏاڪن وارو يا پوڙيالو (stepped) بنياد يا پيڙهه.
Cresting	سر زيب، ڪنهن ڀت يا ڇت جي مٿان سهڻي اُڪريل، اُڪتيل يا ونڊيل چوٽي يا ٻيڙهنو.
Cripple rafter	پٽي جيڪا، ورڪ (hip) ۽ اندرين (valley) پٽين جي وچ ۾ اچي.
Crocket	آويزه دار مخروطي يا اهرامي شڪل جي مُناري
Cromlech	نڱين پٿر جي دؤر سان تعلق رکندڙ پٿر جي چپن جو دفينو.
Cross (types)	 منڊيئڙو (هن جا ڏهه ڇاتل قسم آهن.
Cross window	 دري جنهن ۾ اُيو ۽ آڏو گز هجي.
Crow post	بيم (tie-beam) جي مٿان اُيي جهل يا مُني.
Crown	ڪلغي، ڪنهن مڙيل ڇت جي اوچي چوٽي.
Crown moulding	پٽي ور واري گهاڙ.
Crub roof	پٽي لاهي واري ڇت جيڪا گهٽو ڪري گهڙ ماڙ عمارت جي آخري منزل تي ناهي ويجي.
Cruciform	منڊيئڙي نما/ جهڙو.
Crypt	تهه خانو، مرده خانو (اڌ يا مڪمل زير زمين).
Cryptoporticus	(رومن اڌاوتن ۾) گهيريل شه نشين (gallery)، جنهن ۾ پيلپاون جي بجاءِ لنگهه هجن، ڊيڪيل يا نيم زير زمين گذرگاه يا رستو.

Cues	ماحولياتي عنصر جيڪي عمارت جي جمالياتي پهلوءَ ۾ اضافو ڪن (مثلاً باغات، پارڪ، پاٽي).
Cul de lampe	زيبورَ اڏ گول، ٽڪنڊو يا پٽيرو.
Cul-de-four	ڪوري يا تنور نما پَست محرابي اڏاوت.
Cunette	قلعي جي وچ ۾ ڪوٽيل ڪڍ جيڪا ڪسيءَ طور ڪم اچي.
Cupola	گنبدي، پيالي نما ننڍڙا گنبڊ.
Curain wall	ديوار جا ڪوٽ (castle) يا ان جي اڳڙ جي باهران ڦريل هجي.
Curtail step	ڏاڪڻ/چاڙهي جي بنه هيٺين پوڙي، جيڪا ڏاڪڻ جي مرڪزي ڏنڊي کان وريل چيڙي جي صورت ۾ وڌيل هجي.
Curtana	ڪُرتَنا، بنا چهنب يا چوٽيءَ، بي نوڪ ڪَنو.
Curtilage	رهائشي گهر سان لاڳو ايراضي.
Curved roof	مُڙيل ڇت، خصوصاً ڪچي اڏاوت جي مَناهين ڇت، بعضي هن جون ڪناريون ۽ ٻيڙ ٻنو به مڙيل ٿئي.
Cushioned frieze	Pulvinated frieze، اُپٽيل سُندر بند يا پٽي.
Cushion-member	گدي نما سرسُتون.
Cusp/ cusped	وِنگ، وِنگي يا وِنگدار يا قرني وِنگڙي، وِنگڙيدار.
Cyclopean masonry	چوني جي پٿر جي اٽگهڙيل چپن ۾ ننڍڙن پٿرن ۽ ڪچي جي پرائي.
Cyclorama	گول نظارو، تماشگاه ڪمرو/دالان جنهن ۾ اهڙيون گولائي ۾ نِشستون ٺهيل هجن.

Cyma وکڙ۔ گهاڙ اهڙي صورت يا گهاڙ جنهن جو
پاهريون ڏيک ٻہ —وکڙو هجي يعني هک وکڙ يا
ور ابتو تہ پيو سبتو يا سُبتو۔ اُبتو هجي. نوڙي گهاڙ.

Cyma-recta اُپٽيل ور جي مٿان لڪدار وَرُ.

Cyma-reversa لڪدار وَر جي مٿان اُپٽيل وَرُ.

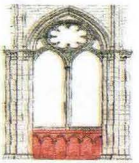
Cymatium ڪلاسيڪل پرستر ۾ ڪنار جو هيٺيون انگ
يا جُز.

Cymbiform ڪشتي نما صورت.

D

Dado

پٽ جو فرش کان مٿي ڪجھ حصو حاشيو ڪُمبي.

Dagoba — اسٽوپ ٻڌمت وارن جو معبد)، عبادتگاھ

Dahliz — ڏيڏي، دھليز، در جي چانئٽ.

Dairah ala — نالدار محراب، گھوڙي سُنبي ونگ.

Dais — مٽاھون ٽُلھو.

Dakar al int — (عربي) توڏي، پرسال، منڊي ۽ پاسي پر بارن جو طريقو اوساريءَ ۾).

Dalan — دالان، وڏو ڪمرو، صفحو.

Dali — گھُنڊبيدار/ وراکن وارو ڪم/نمونو.

Damp proofing — گھِم يا پوسل روڪڻ.

Dancing steps — دري، جيڪا وچ يا مرڪز کان نہ پکڙجندي هجي، دري جنھن جي وچ تي ڪو ڦھلاءَ وارو نقش نہ هجي.

Dar — دار، گھر، رھائش.

Darabizin — (عربي) ويديڪا، جھنگلو.

Darbar — دربار، ڏکڻ ايشيا ۾ ڪورٽ يا ليوي.

Daree

ڪاٺ جو ڪم.

Dargah — درگاھ، مسلمانن جي زيارت يا اھم مقبرو، مشھور ماڻھو جي قبر تي مقبرو.

Daribah — فارسي بازار، وڏين ونگن وارا، دڪان جي رستي ڪُلن.

Daricha — ڳڙڪي، ننڍي دري.

Dasa — داسو، شھتير، پٿر جي چاڙھ.

Dayadic
پٿو بن وارو.

Dead angle
اهڙي ڪنڊ جتان واري جاءِ بچاءَ ڪندڙ ڏر ڪي ڏسڻ ۾ نه اچي.

Dead load

اهڙو زور جيڪو اڏاوت کي ڪنهن به ريت چرپر سان متاثر نه ڪندو هجي. بي عمل بار.

Dead shores
ايا ڪنارا جن تي بي عمل / مئل بار هجي.

Deadening
(جاءِ کي) آواز- روڪ بٽائن لاءِ ناپرواهڪ شيون پتين ۾ فرش وغيره ۾ استعمال ڪرڻ.

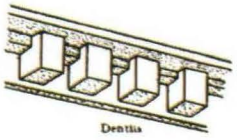
Debris
ڪک ڪهجر، ٽوٽا ٽڪر، گند ڪچرو ملبو.

Deflection
اڏاوت تي بار جي ڪري ڪن حصن ۾ تبديلي يا هٽاءُ/ ريڙهه.

Delubrum
مندر، زيارت، آشرم وغيره جنهن ۾ جل پاتر پاڪائي لاءِ پاڻي جو حوض هجي.

Demi-column
Half column پيلپائو جنهن جو اڌ پت ۾ ٻڏل هجي. اَڌ ريل پيلپائو.

Demilune
برج يا چلمن جي اڳيان واري هلالي ديوار.

Dentil

ڪانس يا ڪگر جي هيٺان ڏندا (جيڪي سونهن ۽ سگهه جو ڪم ڪن).

Devagosta
ڪُنج، گوشو، طاقچه.

Devayatana
ديوتا جو آستان / گهر.

Dewl
(بنگال ۽ اوڙيسا ۾) مندر، آشرم، عبادت جو ڪمرو ۽ ماڻ.

Dewrhi

جاءِ جي اڳيان ايوان.

Dharma chakra

ڏرم چڪر / ڦيرو, wheel of the law.

Dharma sala

ڏرم سَالا, سراءِ.

Dhava jastambha

مندر جي اڳيان اوچو مناروَ.

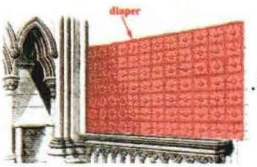
Dhwaja stambha

زيارت سان شامل علامتي پيلپائو ٻڌمت وارن جو Dharma stambha ءِ جين ڏرم وارن جو mana stambha ٻہ ساڳي درجي جا آهن. عام لفظ kretti-stambha.

Diagonal bond

اوساريءَ ۾ سر جو اريبي/وِتري يا ڪُنڊ ڪان ڪُنڊ استعمال ڪرڻ.

Diaper

چؤڪڙي نمونو ورجايل (ڪنهن پت چت وغيره تي).

Diastyle

اڏاوت, جنهن ۾ هڪ پيلپائو ٻئي ڪان سندن ٿن ڦُطرن جي ماپ جيترو پري هجي.

Dic square

چوڪڙين ءِ ٻنن جي وچ ۾ چورس تراش يا ڪٽ سان ڪاڻ هجي.

Die

Dado ٻہ سڏجي. ڪُمبي جو اهو پاڳو/ حصو جيڪو پيڙهي ءِ ڪگر جي وچ تي هجي.

Dike/Dyke

هوڏ روڪڻ لاءِ بند, رندڪ, دمدمو ڪڏ.

Dikpala

چئني طرفن جو نگران.

Dimension shingles

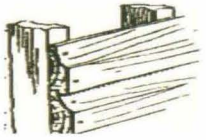
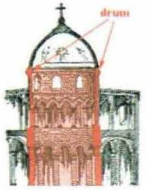
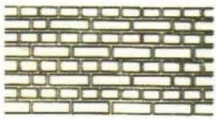
گول لسن پٽرن جي بجاءِ هڪ جيڏهن گول پٽرن جو استعمال.

Dipdan

ڏيالڙو بتيءَ لاءِ ٽنيو.

Dipmala	خاص/ وڏي ڏينهن تي روشنيءَ لاءِ وڏو ٻيلپاوو يا منارو
Dipteral	عمارت جنهن جي هر پاسي ٻيلپاون جي ٻٽي قطار هجي.
Distyle in antis	پٽيرن سان مهاڙي ۾ ٻه ٻيلپاوا وچ تي هجن.
Diwan	ديوان، مجلس گاهه.
Diwan	ديوان، ٻيٺڪ ۾ متاهين نشست، گهر جو مکيه ڪمرو.
Diwan khanah	ديوان خانه، ٻيٺڪ (Drawing room).
Dock	ڪورٽ جو پيجرو، جهازن جي گودين جو احاطو.
Dog	عارضي ڪم لاءِ ڳرين ڪاٺين کي سوگهي ڪرڻ لاءِ مضبوط لوها ٻنڌڻا.
Dog-legged	ور وکڙ چاڙهي.
Dolmen	 جوفي قبر پٽ ۾ چت سان پٿر جي چپن جي ٺهيل.
Dome	 گنبذ- قبو.
Domus	اڪيلي خوشحال ڪٽنب لاءِ گهر.
Donjon	ڏسو (keep).
Door frame, door head/door stop	در جو ٿاڻ جنهن ۾ يا جنهن کان ٻاهر اهو ڪلي يا بند ٿئي.
Doric order	 يوناني فنِ تعمير جو پهريون سادو نمونو/ قسم.
Dormer	لاهواري چت ۾ دري.
Dormer window	 لاڙئين چت ۾ ٻاهر تي نڪتل دري، ڳڙڪي.

Dormitory	سمهڻ جو ڪمرو جنهن ۾ وڌيڪ بسترا هجن، خوابگاه.
Dorter	خانقاهه ڏسو: monastery.
Dortour	خوابگاهه، سمهڻ جو ڪمرو.
Doss	عام گهر جو بسترو / هنڌ، ان ۾ سمهڻ.
Dosseret	super-abacus اضافي اوچو دوڳ جيڪو ڪالڪي جي مٿان ۽ اُن جي ونگ جي مٿان واري ٽڪُنڊي جي وچ تي هجي.
Double-Return Stairs	چاڙهي جيڪا هيڪلي شروع ٿئي پر موڙي ٻئي / ٻه طرفي.
Doubling piece	ٻن ڪانسن يا ڪگرن جي وچ واري پَٽي.
Draft stop / fire stop	عمارت ۾ باهه جي اُلن کي تارڻ/ پلڻ لاءِ هوا جي گذر گاهن ۾ رڪاوٽ.
Dragon tie	ٻنڌڻ، جيڪو شهتير وغيره جي ڏڪڻ سبب ديوار کي پکڙجڻ کان روڪي.
Drain	نيڪال، ڪونڙو، ڪسي يا ڪڏ جنهن مان استعمال ٿيل يا گندو پاڻي نيڪال ٿيندو هجي.
Drainage	نيڪال جو نظام، ڪسين جو نظام/ سلسلو استعمال ٿيل پاڻيءَ جي نيڪال جو سرشتو.
Drapes panel	پردي نما گهاڙو واروا اُپريل / اُڪريل ڏيو.
Dressed	(اوسار) گهڙيل پٿر وغيره.
Dressings	گهڙيل پٿر (هڪ رخ) جيڪو ڪنهن ڪنڊ، دريءَ وغيره جي چوڌاري ڪم آڻجي.
Drip	ڪگر جو وڌيل حصو جو بارش وغيره جي پاڻي کي ديوار جي مٿان پوڻ کان پري رکي.

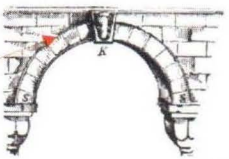
Drip mold	اهڙي گهاڙ جا مينهن جي پاڻي کي پت تي پوڻ نہ ڏئي.
Drip stone/weather molding	ڇڇهري گهاڙ جيڪا مينهن جي پاڻيءَ کي پري ڪيرائڻ لاءِ دريءَ جي مٿان ٺاهجي.
Drip-joint	ٻن ڏاتو جي ٽڪرن جي ميلاپ وٽ جل پرواهڪ ۽ پاڻيءَ اندر داخل ٿيڻ کان روڪڻ لاءِ جوڙ.
Drips	ڇاڇا جي در يا دريءَ مٿان ٺاهجن تہ جيئن مينهن وغيره جو پاڻي پري ڪِري.
Dripstone	دروازن جي مٿان باهر تي نڪتل / پٽر / سر / گهاڙ.
Drop	ڏاڪڻ جي ڏنڊي جو هيٺيون وڌيل ڇيڙو.
Drop ornament	گونٿي جو اُڪريل ڊيگهارو نقش، گونٿو.
Drop siding	 ڪاٺ جي اڏاوت جي باهرين سطح تي استعمال ڪيل رُت پاتيا يا لاهي.
Drum	 گول پت جنهن تي گنبذ تعمير ڪجي، گردو.
Duarpala	دربان.
Dungeon	مناري جي هيٺين طبقي ۾ ڪوٺڙي.
Dutch bond	English cross، ڊيگهه ۽ مهاڙ ۾ واري سر / سِرُن جي اوساري.
Dwarf pillar	انگهڙي، ننڍڙي ٿوٽي.
Dyat	(عربي) مشهور ماڻهو جي قبر تي مقبرو.

E

Easement	جهگنلي يا ڪٿهڙي جو وَريل / مڙيل حصو.
Easing	ڪُنڊي گولائي، زاويي يا ڪنڊ ڪي ور يا گولائي ۾ تبديل ڪرڻ.
Eaves	 ڇاڇو (جو ڪنهن اڏاوت جي مکيه حصي کان ٻاهر تي نڪتل هجي).
Eaves trough	ڇاڇي جي نالي يا آواڙو (جيڪو بارش وغيره جو پاڻي نيڪال ڪري).
Eboulement	فصيل يا قلعي جي ديوار جو ڪرڻ.
Echimus	 (پيلپاوي جي سري وٽ) اڌ يا چوٿائي گول/ دائرو ڳارو.
Economy wall	سنهي ڪڙي (چار انچ ٿولهه واري) جنهن کي گچ لڳل هجي ۽ ويجهي ويجهي ٻِتيرا هجنس.
Edge double	اِندي، وٽ ڪنو ڪپر.
Edging	ڪور، حاشو، جهالر.
Edging double	جهالر، حاشو.
Edifice	شاندار عمارت.
Elevation	بلندي، اوچائي، سامهون رخ.
Ell	مکيه عمارت سان ڪنڊ ناهيندڙ زيلي حصو ٻانهين.
Embankment	بند، پُشتو.
Embrasure	مارو (جتان بندوق وغيره هلائي سگهجي) پٽ وغيره ۾ وٽي، ڳڙڪي، ڪپ.
Emplacement	توپن لاءِ ٽلهو.
Enamelling	روغن جو ڪم، ميناڪاري، ڪاشيڪاري وغيره.

Enaustic tiles	تپايل نمونو (سر ۾) تپتا ڪرپر.
Encaustic painting	تپايل چٽڪاري/ چٽسالي، تپتا چترڻ (چٽڻ)
Enceinte	احاطو، احاطي بندي، البزار.
Enclave	محصور، گهٽ بندي، دشن جي ملڪ ۾ خود مختيار علائقو/رياست.
Engrailed	ڏندیل قُوس، برگدار، اَٽِيلَ، اَٽيدار، قرني.
Engrailed arch	ڏندن يا ڪرنڊن واري ونگ، قرندار ونگ.
Entablature	 برستون، ونگن يا دروازن وغيره جي مٿان جاءِ جو حصو.
Entablement	پائي تي رکيل بت/ پائوجنهن تي بت رکيل هجي.
Entasis	ٽُلهي وچ وارو پيلپائو، پيلپائي جي وچ ۾ ٽولهه، وچ، ٽُلهو پيلپائو.
Entrepot	ڪارواري مرڪز، امانت خانو، شين رکڻ لاءِ گدام.
Entresol	پست منزل (mezzanine) وچين منزل، ڪُٽل طبق (جاءِ ۾) هن مڪيه منزلن جي وچوارو طبق.
Epideictic	ڏيکاءَ يا نماءَ لاءِ.
Epigraph	عمارت تي لکيت، سَر لوح.
Epistyle	(architrave) منڊيري، شهتير، ڪام جو اهو حصو جيڪو بلڪل سُتون تي رکيل هجي.
Epitaph	ڪتبو، لوح مزار.
Equilateral arch	نوڪدار ونگ، (جنهن جو وايو ۽ نيم قطر ساڳي ماپ جا هجن).
Escalade	ڏاڪڻين واري چاڙهي، فصيل تي چڙهڻ.
Escalator	 سُچل ڏاڪڻ، خودڪار چاڙهي.
Escarp	دمدما واري فصيل جي بلڪل اڳيان هيٺ پيرو اُيڪپرو بند.

Escutcheon	ڪُنجي واري سوراخ جي چوڌاري لڳل پَٽ.
Espagnolette	فرانسيسي تاڙي (bolt).
Espaule	برج (bastion) جو مُنڊيو/ ڪُلهو.
Espaulement	آڙ فوجي پناهه (قلعي جي).
Esplanade	قلعي ۽ شهر جي وچوارو ميدان، سئرگاهه، ڪليل ميدان.
Espolier/espaliar	ولين چاڑهڻ لاءِ چاپرو وَلهيرٽو.
Estacade	دشمن خلاف ڏُبڻ ۾ ناهيل ٻُندن/ منگهن جو بند.
Estipite	پٽيرو جيڪو هيٺ تي سنهون ٿيندو هجي.
Estrade	پست ٿَلهو.
Estrado	ونگ جو مٿيون/ ٻاهريون سطح.
Eurhythmic	متناسب نسبت، متناسب اڏاوت.
Eustyle	اڏاوت جنهن جي پيلپاون جي وچ واري وٿي انهن جي قطر جي ماپ کان 2¼ پيرا وڏي هجي.
Ewan	ايوان، ورانڊو.
Exedra/exhadra	ستون دار ڏيڏي، پيشگاهه، پوڙين سان مٿاهون ٿَلهو.
Exterior slope	ٻيڙ ٻني يا ٽيڪي جو ٻاهريون لاهيءَ وارو حصو جيڪو دشمن جي سامهون هجي.

F

Fabric — ساخت، اوج، بافت، آڏاٽو.

Facade — مهاڙي، اڳ.

Face — مُهڙ، باهريون سطح.

Facia — سادو افقي پٽو، اڪثر ڪري سرلنگهه (Architrave) ۾ بعضي هڪ کان وڌيڪ پٽا ٿين جيڪي هڪ ٻئي جي مٿان گڏ ٿ ڪڍهين وري وچ تي گهاڙسان.

Facing — مهاڙي سينگار، استر، ڪنهن اڏاوت مٿان ڪنهن بي شئي سان استر.

Facing — جاءِ/ عمارت جي باهرين سطح کي پچاڙيءَ واروهٽ

Faience — متيءَ جو ٽانڊو چينيءَ جا برتن.

Fakhkhar — فخار، ڪنيارڪو فن، متيءَ جا ظروف، سرون، جاريون، وغيره (اڏاوت ۾ ڪم اچن).

Falcate — خمدار، خميده، جهڪيل.

Falling mould — سنهو فرمو يا خاڪو جيڪو جهنگلي جي تاج يا بند جي ٿولهه ڏيکارڻ لاءِ ڪم اچي.

False rafter — مکيه پٽيءَ سان بي شامل ڪيل پٽي.

False work — ڍانچو يا ڪشا جيڪي اڏاوت ٽي وڃڻ بعد ڪڍي ڇڏجن.

Fan — آرائشي مندل / محرابداري، نشيبي پردو/ اوٽ.

Fandangle — عجيب/ مزيدار آرائش.

Fane

عبادتگاھ (پوڄا آستان ڪوبا).

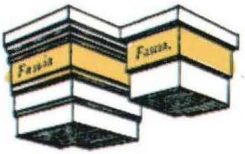
Fan-light

دروازي جي مٿان پکيءَ جھڙي شڪل واري دري

Fasahat (fasah)

مختلف شين جي ٽڪرين جي جڙتڪاري (mosaic work).

Fascia

سِري جي پٽي (ڍگهي، سِڌي)، دڪان وغيره جي مهاڙي جنهن تي مالڪ جونالو وغيره لکيل هجي.

Fash (فش)

ٻاهرين پتين جي وچ ۾ مفاصلو/ وِٿي.

Fash (فش)

چَيريل/ ڪانچو پٽر يا سِر وغيره جيڪو ونگ جي گولائي مڪمل ڪري.

Fastigate

مخروط نما ۽ اُڀين شاخن سان.

Fastigated

مخروطي يا جنڀائين چيڙي جھڙي چت.

Fastness

ڏسو fortress، ڪوٽڙي.

Favus

چلر نما نقش، ماکيءَ جي ماناري جي خانن جھڙا نقش.

Felly, felloe

ارن واري ڦيٽي جي ڪنار يا ڪنار جو قطعہ دائرو (segment).

Felt paper

چت، پتين وغيره کي سيڪ، گرمي سردي کان بچائڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاغذ، چت وغيره کي ڏامر يا نفت لڳائجي.

Female (portion)

ڪانچيدار اسم جنهن ۾ ڪنهن ٻئي اسم يا ان جي حصي کي وجهجي، اُن کي مادي حصو چئجي.

Fender

ڪوازي جي پيڙهہ کي بچائڻ لاءِ رنڊيو يا جھلو.

Fenestella	ننڍي دري يا دري جهڙي ڳڙڪي/ وڏي قرانگاه جي پٽ ۾ طاقچ جنهن ۾ حوض به ٿئي.
Fenestra/ fenestrate	جارو، ڳڙڪي، روشن جاءِ (spot).
Fenestral	چوڪٽ جنهن تي چمڪندڙ سٽيو ڪاغذ يا ميٽلو لڳل هجي سو هوا يا برسات کي روڪڻ لاءِ دري تي هڻبو.
Fenestration	ڪنهن جاءِ جي دريءَ تي آرائش يا نقش.
Feretory	زيارت، چرندڙ يا بيئل جنهن ۾ ڪنهن سنت/ ساڌوءَ جون نشانيون/ تبرڪات رکيل هجي.
Festoon	هار يا گلن ٻوٽن جي اُڪر سان آراسته/ سينگاريل هار نما نقش.
Field work	بچاءَ يا حملي لاءِ فوج طرفان وڃايل عارضي استحڪام/ قلعي بندي.
Fielded panel	ديوار يا قاب جنهن جي وچ ۾ سادو ايريل ويڇو هجي.
Filigree	خوبصورت، آرائشي ڪم.
Filling	وڏي مرڪزي خال ۾ ڌهرايل نقش، پرائي.
Fillister	فِل فل (رندو) جهڙيون ناهيندڙ رندو.
Finesse	نزاڪت، نفاستڪاري، فن و فريب.
Finial	 وڏي مرڪزي خال ۾ ڌهرايل نقش، پراٽي، نيل ڪلس، ڪلغي.
Finktruss	 ننڍي وڃي لاءِ ڇت/ ڇڻچي (truss) ننڍين واڌڪن (struts) جي ڪري گهٽ خرچ ٿئي.
Fioritura	گل ٻوٽن سان آرائش، گل ٻوٽن جهڙي آرائش.
Fire clay	مٽي جيڪا سليڪا وغيره جي ڪري وڌيڪ گرمي سهي.

Fire stops	عمارت جا لنگھ حصا جن مان هوا يا باھ جا اُلا لنگھن، تن کي اٽسڙندڙ مادي سان پرڻ.
Firring / furrings	تختاپوشيءَ لاءِ هموار سطح حاصل ڪرڻ لاءِ ڪاٺين، ميخن وغيره جي مٿان استعمال ڪيل واٽو.
Fishing	لوهين تاکين سان ڪاٺين کي ڊيگھ ۾ جوڙڻ / ملائڻ.
Fishplate	 لوهي وغيره تاکي جنهن سان ڪن ٻن يا وڌيڪ شين کي ملائجي.
Flag stone	فرشي پٿر، (فرش ۾ لڳائڻ جھڙو نسبتاً سڌو پٿر).
Flamboyant	جاريءَ جو قسم جنهن ۾ پٿر جون مضبوط لهردار ڏنڊيون هجن.
Flange	باهر نڪتل سڌي ڪنار، پٽو وغيره.
Flank	پاسو.
Flashing	ڀت ۽ چت جي جوڙ/ ميلاپ وٽ پاٽيءَ کي مرڻ کان روڪڻ لاءِ ڏاتوءَ جي پٽي يا پٽ.
Flashings	چت ۾ مرندڙ پاٽيءَ کي روڪڻ لاءِ نہ ڪٽجندڙ (جنهن تي ڪٽُ نہ چڙهي) ڏاتو استعمال ڪرڻ.
Flat	Apartment، طبقو، ماڙي، ڪمرو، ڪوٺي.
Flat sky light	روشندان، جنهن جي سڄي سطح سڌي هجي پر پاٽيءَ کي ڪافي پري اُڇلي.
Fleche	سنهي چوٽي/ مناري (spire) جنهن ۾ دريون لڳل هجن.
Fleche double	سنهڙي مُناري (spire) چت جي ڪرنگهي تي بيٺل.
Flemish bond double	جنهن اوساري ۾ اندران خواه باهران توڙي پرسال نموني سان سرون لڳل هجن.

Flemishbond

اهڙي اوساري جنهن جي هر بار ۾ سرون توڙي پرسال واري سان لڳل هجن.

Flenish garden bond

اوساري جنهن ۾ هر ٽن پاسيرن بارن بعد هڪ مُنڊين پر لڳل سرن جو بار هجي.

Fleuron

گل نما نمونو/ نقش.

Fleuron

آرائش لاءِ اُڪريل گل يا پن.

Flier

چاڙهي جنهن جا پاترا (treads) آخر تائين هڪ جيڏا هجن.

Flight

منزل (landing) کان سواءِ پوڙيُن جو سلسلو بنا منزل چاڙهي.

Flit

لڏي وڃڻ، لڏپلاڻ، رهائش تبديل ڪرڻ.

Flitch beam

ترڪيبي يا ڳنڍيل شهتير جنهن کي ٻاهريون ڪائيون هڪ لوهه جي مرڪزي شهتير سان ملائين.

Flitched

ٻن يا وڌيڪ ٿُڪرن جو مليل شهتير.

Floating

ٽن تهن واري ليپي ۾ وچون تهه / هٽ.

Floating

ماري سان گچ، ڪهگل يا ڪارو چن سنوت ۾ پٽيريل، سڌي پٽير.

Floordin

ٽانائي (fixture) جنهن فرش جو پاڻي شهلي نظام رستي نيڪال ٿئي.

Floorplan

نقشو جنهن ۾ جاءِ جي هڪ ماڙ جي ڏيگهه ويڪر ۽ ان ۾ شامل ڪمرا ڏيکاريل هجن.

Floralesque

ڦولدار گلدار.

Flute

ڏنڊي، پَرُ.

Fluting

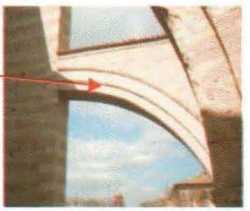

پلپائي ۾ اُڀيون جهريون، نالیون.

Flyers/ fliers

چاڙهيءَ ۾ متوازي ڏاڪا/ پوڙيون.

Flying buttress

الڳ/ ڌار ٽهيل بوٽ جيڪو ڪنهن محرابي حصي رستي مکيہ عمارت سان ملايو ويو هجي.

Foil

شبڪو، هلالي خم جي وچوارو خم.

Foliate

پنن جهڙو، پنن وارو.

Folly

مهانگي پر بيڪار عمارت/ اڏاوت جا ڪنهن پوُر يا وهم لاءِ تسڪين جو سبب هجي.

Font

جل پاتر، چشمو، جهرٽو.

Forebuilding

مناري کان اڳتي وڌيل اڏاوت جنهن ۾ ڏاڪڻ رکيل/ ٽهيل هجي.

Forecourt

ڪنهن عمارت جي اڳيان احاطي بند ايوان.

Form work

ڏسو shuttering.

Formeret

ڏسو wallrib.

Fort

ڪوٽ، قلعو.

Fortalice

ڳڙهي، ننڍو قلعو يا قلعي جي ٻاهران استحڪامات، حصارچو.

Fortification

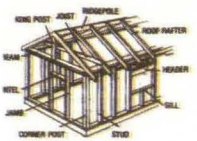
قلعيبندي، استحڪمات.

Fortress

ننڍو ڪوٽ، ڪوٽڙي.

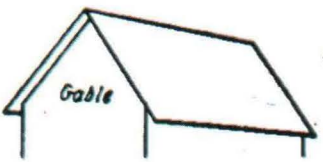
Forum

چوڻڪ، عدالت خانو.

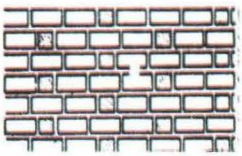
Fosse	بچاءَ طور کاهي (سُکل يا پاٽي سان).
Foundation	بنياد، جاءِ جيڪو حصو جو زير زمين هجي/ ان تي عمارت جي مٿين اڏاوت بيٺل هجي، پيڙهه.
Foyer	تماشگاه ۾ وڏو ڪمرو يا دالان، ڪنهن عمارت جي دهليز.
Fraise	لڪڙ ڪوٽ، جهنگلو.
Frame	پينل، ٻاري، ديو، چوکٽ، ڍانچو.
Frame high	درن ۾ درين جي سردرن جي سنوت تائين جتي اُمريو هجي، جتان ونگ اسري.
Frame of a house	گهر جو پيڙرو/ ڍانچو جنهن ۾ ڪامون، گل ميخون تاڪيو پڙ، ويريون چوکٽ ۽ ڇت وغيره شامل ٿين.
Frame work	ڍانچو، پيڙرو، ڪوازو وغيره جنهن تي عمارت جُڙي.
Framed building	عمارت جنهن جو بار ديوارن جي بجاءِ ڪنهن ڪوازي/پيڙري يا ڍانچي تي هجي.
Freestone	پٿر، جنهن کي هر پاسي کان سولائيءَ سان گهڙي سگهجي.
Freco/ Secco	پاروٽو ڇت، ڇت وغيره جيڪو سڪل گچ کي آلو ڪري پوءِ ٺاهجي.
Fresco/ Tempera	تازو ڇت: ڇت / رنگ/ نقش جيڪو تازي يا آلي گچ يا ڪهگل تي ٺاهجي.
Fret	اُڪريل ۽ ونڊيل آرائش.
Friary	مٺ، راهبن جي خانقاه.

Frieze	 سينگاريل پٽو مزين پٽو.
Fringe	جهالر، مالا، ونگ جي اندرين پاسي هار وانگر لڳاتار سلسلو.
Fronton	ڏسو pediment، سنتوري.
Frust	ٽڪرو.
Frustum	مفطوح، گڏيل ستون.
Fulcrum	ٽيڪ جنهن تي بي روڪ ڦيرو ممڪن هجي (جنهن جو دروازو بنا روڪ ڦري سگهي).
Furbelow	اجائي وڌيڪ آرائش.
Furred	پت ۾ گاري جي وچ ۾ هوا لاءِ وٿي ڇڏڻ واسطي ڪاٺ جي ڇيتين يا فتيلين جو ٽيل استعمال.
Furring strips	مٿاڇري تي لڳايل ڪاٺ جون فتيليون.

G

Gabbas	گچڪار (stucco-worker) ڪاريگر جيڪو پتيون چن جي پلستر يا چيرولي ۽ سان سنواري.
Gabion	پُشتو (جيڪو توپن يا عارضي قلعي بندي کي سهارو ڏئي).
Gable	 چت جو ٽڪنڊو حصو. تجر (fastigated).
Gachkari	گچڪاري. (stucco-work) گچ سان پٿر جي منڊي ۽ لاهواري پکي اوساري.
Gadrooned	اُپٽيل، ورن/ وکڙن سان سينگاريل (fluted).
Gaj-i-sheereen	گچ ناهڻ لاءِ استعمال ڪيل تازو چن جو پٿر.
Galilee	ڏيڏي، پيش دالان، بعضي ننڍي ديول.
Gallery	مٿين ماڙ تي ڪمرن جي اڳيان گذرگاهه گيلري.
Galleting	نرم يا آلي گچ ۾ گھٽو ڪري زيبائش لاءِ پٿرن جا ٽُڪر/ ٽوٽا يا چٽڻيون وجهڻ/ ٽنبڻ.
Galli	ڏسو Lane، گلي، گهٽي.
Gama	Urchin، آرائش طور ٺهيل هار جي شڪل/ مورت.
Gambhara	پوڄا خانو.
Gambrel (Roof)	 ڏسو Mansard.
Gara	گارو، ڏسو Mortar، گل.
Garas mukha	ڪل جوڳي (مضحڪ مورت) سانگ (آرائش لاءِ).
Garaspatti	مندر جي هيٺين طبقي تي ڪِل جهڙي سانگ جو سلسلو/ قطار.
Garbha-griha	مندر جو مقدس حصو، پَوتر آستان.

Gardenbond

اوساريءَ جو نمونو جنهن جي هر بار ۾ ٽن لامن پر لڳل سرن کان پوءِ هڪ منڊيءِ پر سر لڳل هجي.

Garderobe

ديوار جي ٽولهه ۾ يا ديوار کان ڪجهه ٻاهر نڪتل باٿ روم، غسل خانو جاءِ ضرور.

Gargoyle

ڇت کان ٻاهر تي نڪتل نيسارو (اڪثر ڪنهن عجيب شڪل سان).

Garret

ڇت جي هيٺان ڪمرو.

Garth

احاطو، احاطي بند باغ.

Garuda

واهڻ، وهٽ، سواري (اصل ۾ وِشنو جي وهٽ طور ڄاتل پکي).

Gate

دروازو، لنگهه، گيٽ

Gate house

پيچده منار، پليون ءِ مورچا، توپخانو جيڪي محل (castle) يا شهر پناهه جي دروازن جي حفاظت لاءِ هجن.

Gaukh

ڍڳي جي اک جهڙي ڳڙڪي، جاري.

Gavaksha

طاقچو بعضي ننڍڙي بُر جي لاءِ به استعمال ٿئي.

Gaya prishtha Kriti

هاٿي جي پٺيءَ جهڙي شڪل سان (whale-backed).

Gazebo

نظاري ڪرڻ لاءِ ننڍو منارو يا باغ يا ڦلواريءَ ۾ بنگلو بعضي وري گهر جي ڇت تي.

Gelbai

دروازي جي پاسن سان اُڪر.

Gendarme

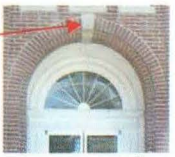
(جابلو ڪري کي بند ڪرڻ ۽ والارڻ لاءِ) اڪيلو پهاڙي منارو / برج.

Gesso

(gypsum) چيرولي.

Ghadi

ڪلس جو اهو حصو جو گلدان جهڙو هجي.

Ghalaq (غلق)	محراب جو وچون پٿر (keystone).
Ghat	گهاٽ.
Ghata Pallava	گلدستي ۾ گلڪاريءَ سان ڪمبي.
Ghotai (chitra)	آلو تازو چٽ (fresco painting) جنهن کي ملڻ ۾ اجارڻ سان سنواريو وڃي.
Ghudsal	ڪُڙهه، طبيلو.
Ghurfah	ڪڙڪي، جهروڪو (oriel window).
Gibbs surround	در يا دريءَ جي پاسن کان، مٿان ننڍين ۾ وڏن دوڳن (blocks) جو واري تي استعمال.
Gidan (Balochi)	ڪڪائين تجري/ جنبائين بناوٽ.
Gilding	پرپاڪاري، گچ لڳل ديوار تي سونهري يا ڪنهن ٻئي چمڪٽي رنگ جو هٽ.
Girabandi	گرائبدي، پٿر وغيره جي ٺُڪرين جي جڙتڪاري، ٽڪرين مان نقش يا چٽ ٺاهڻ جو ڪم.
Girder	لوهو ورو/ ڪام، گارڊر
Girt	گيل، گهيرو، Girth.
Glacis	قلعي جي ديوار کان لاهاندي واري پَرِ.
Glayptography	قيمتي پٿرن تي اُڪر جو ڪم.
Glazed tile mosaic	(1) ڪاشيءَ يا روغني سرن جا نقش ۽ قسم جنهن ۾ هر سر تي مڪمل نقش هجي (2) هڪ ڪان وڌيڪ سرون گڏجي نقش مڪمل ڪن.
Glazing	ڪاشي ڪاري.
Glazing	دري وغيره ۾ شيشا لڳائڻ.

Gloriette ڏسو eye-catcher.

Gloss ملمعو، چلڪو.

Glyph ننڍو عمودي ڪانچو وڍ، جهري.

Gnomon پيلپائو جيڪو سج جي عروجي اوچائي ڏسڻ لاءِ استعمال ٿئي، سورج گھڙي جي ڪلي جيڪا سطح تي پاڇي وسيلي وقت ظاهر ڪري.

Gokhala طاق (جين ڏرم وارن جو).

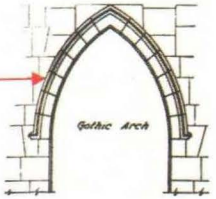
Golden section 5:8 جي نسبت (جنهن ۾ ننڍو حصو وڏي سان ائين هجي ٿو جيئن وڏو ڀڪي/ سڄي سان) خوبصورت مهندسي شڪل.

Gopa گوپ گولائون آجهو، چوڌري نما اڏاوت.

Gopuram شاهي دروازو/لنگهه.

Gorge ٻاهر وڃڻ لاءِ لنگهه/گذرگاه.

Gothic نوڪدار ونگن سان ڇاتل نمونو گاٿي.

Gothic arch اوچي، سوڙهي ۽ نوڪدار ونگ، گاٿي ونگ.

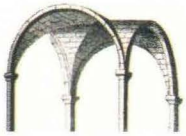
Greek key ڏسو Fret.

Grillage ڪاٺ يا لوهه جو ڍانچو جيڪو جاءِ جي بنياد ۾ هيٺ ويهڻ کان روڪڻ لاءِ ٺاهجي.

Grille شبڪي، جهروڪو، جافري.

Groin تجرن جي ميلاپ وٽ ٺهندڙ ڪنڊ. جنڊاين ڇتين جي ڳڏجڻ واري هنڌ ٺهندڙ ڪنڊ.

Groin

محرابن جي ڪنڊ، اهڙي ڪنڊ جتي هڪ کان وڌيڪ محرابي يا تجر نما عمارتن جون ڇتيون ملن.

Groovy	پرڪشش، جديد، ملوڪ، عمدو.
Grotto	جڙتو غار، گوشو، سرداب.
Ground	سرن يا پٿر جي ديوار تي ڪوڪن واري فتيل هڻڻ.
Groundsel	چوبي داسو جيڪو بنياد طور استعمال ڪجي / ٿئي، بنيادي تختو، دهليز.
Gudamandapa	ڏيڏي، پيش دالان.
Gudgeon	داسي جي چيڑي تي چُوڙ/ پيالو (جنهن تي ڪا شيءِ گهُمي) ڪانچو.
Guichet	جهنگلو، پيجرو، چور دروازو، ڪڙڪي.
Guilloche	چُٽيل پٽي سان مشابهت رکندڙ نقش.
Gulabar	(fencing of flowers) مختلف حصن مان ڳنڍيل ناهيل ڪاٺ جي ڇڪ يا پردو جو سميٽي يا ويڑهي سگهجي.
Gulai gorod	روسي متحرڪ قلعو (جنهن ۾ بچاءَ جي سامگري هجي).
Gulalbar	(مغلن جي چانوٽي يا پاٽي ۾ لڳائيبي هئي) 100 وال چورس قناتن سان نقش نگار ٽيل، ان کي دروازا بلڪ اندر سائبان ۾ هجن.
Guldasta	گلدستو.
Gulkari/ Gul-mekh	پٿر تي ايريل گل ٻوٽن جا چٽ/نقش، گل ميخ.
Gulley or Trap	ڪسي.
Gultarash	گل تراش (stone carver)، سنگ تراش، جيڪو اُپريل گل ٻوٽا پٿر تي اُڪيري.
Gumbad	گنبذ، قبو، گولائي سان چٽ.
Gumpha	ڏسو monastery، خانقاهه.

Gumti	قبي/ گمٽي، گول اڏاوت اڪثر پهري يا نگهباني ۽ لاءِ.
Gunyah	آسٽريلوي ديسي جهوپڙي.
Gur-duara	گردوارو، سکن جو عبادت گهر.
Gusset	اڏاوت جي ڪنڊ کي سگهارو ڪرڻ لاءِ لوهو مديان/ نالبيچو.
Guter bracket	ٽنگيل گسين کي آڌار لاءِ استعمال ٿيل ننڍا ڏاتو ۽ جا نالبچا.
Guttae	ڦُڙي نما آرائش جي قطار.
Gymnasium	آکاڙو، ڪسرت خانو.
Gynaeceum	گهر ۾ زنانخانو.

H

Hajar, Madquq dressed stone, ashlar گھڑيل پٿر، تاڪيل پٿر.

Halebi glass mosaic، شيشي جي جوڙيل ٽڪرين وارو.

Half story اڌ ـ ماڙ، نيم طبق، ڇت جي هيٺان اڌ ـ ماڙ.

Half-timbered

ڪاٺ جو ڍانچو جنهن جون وڇيون سرن يا گچ سان پريل هجن، ڪاٺ گاڏڻون.

Hall church جرمن نموني جي ڪليسا، جنهن ۾ مرڪزي حصو (nave) ۽ لنگهه (aisles) تقريباً هڪ جيتري اوچائي سان ٿين.

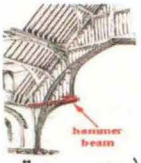
Hall for hynds نوڪرن لاءِ ڪمرو.

Hammal سهارو ڏيندڙ ونگ (relieving arch).

Hammam (ترڪي) غسل خانو، بعضي مشمولات سان الڳ عمارت calidariun.

Sudatorium Apodyterium
Alipterium Tepidarium
Frididuriun

Hammer beam (roof)

ڪانوڙي ڇت يا ڍانچي ۾ افقي ڪاٺ جي هيٺان جهل وانگر ديوار مان نڪتل داسا/ داسو.

Handrail جهنگلي/ ڪٺهڙي جي بالائي ڇڙهه (جنهن ۾ هٿ وجهي هلجي).

Handrail wreath جهنگلي جي بالائي ڇڙهه جو ڇيڙي وارو ور/ وڪڙ

Hanging stile دريا دريءَ جو اهو پاسو جنهن ۾ قبضا لڳل هجن.

Harim زنانه، حرم سراءِ/حرمگاهه، محل سراءِ.

Harmika اسٽوپ جي بيضوي/ اڌ گول جي مٿان لڪڙڪوٽ/ جهنگلو.

Hasiri	حصيري (carvedbrick ornament) اُڪريل سرن سان آرائش.
Hata	احاطو، احاطي بند ڪليل ايراضي.
Hatch	چور دري يا دروازو.
Hatchway	فالڪو چور در، بن پاڻ واري در جو هيٺيون حصو.
Haunch	ونگ جي ڏُڌ، محراب/ ونگ جو چوٽي ۽ سُتون جو وچ وارو حصو.
Haveli	عمارتن جو ميڙ/ مباني جنهن ۾ هڪ يا وڌيڪ صحن، جن جي چوڌاري ڪمرا، گهٽماڙ عمارتون اُڪريل پٿر جو ڪم هجي.
Head room	ڏاڪڻ جي وچ واري وٿي.
Header and stretcher	اوساري جنهن ۾ لام ۽ منڍو واري سان استعمال ٿيل هجي.
Hearth	چلهه جو ترو/ تر، آتشدان.
Heel	داسي يا پٽيءَ جو ڇيڙو، جو دستي تي ٽڪيل هجي، سَهُو ڪام/شهتير.
Heera	مٽڪي نما گهاڙ.
Height	(ونگ جي) وتر کان ترونگ (Intrados) تائين ماپ.
Hemad Pant	ڏکڻ هندستاني مندر.
Herring bone bond	سرن يا پٿر جي وڪڙن واري بيهڪ/ اوساري (هن ۾ هڪ سر جو ڇيڙو پي سر سان گوني ڪنڊ تي بيهارجي)، ور وڪڙ اوساري.
Herringbone	اوساري يا فرش بندي جنهن ۾ جزا اربيي صورت ۾ رکجن، جو نانگ ور جهڙي شڪل ٺاهين.

Hewn stone	ڏسو Ashlar.
Hexagram	چهپاس، ستاره صورت، ڪرندار.
Hexastyle	ڇهن ستونن واري ڏيڏي.
Hicjacet	لوح ـ مزار، قبر جو ڪتبو.
Hima (هيم)	قبر جنهن جي چوڌاري، ويڪري گهيري ۾ انساب ڪڙا ڪيل هجن.
Hint	Lintel، سردر.
Hip	معڪوس ڪُنڊ، ورڪ.
Hip roof	 ڇت جيڪا عمارت جي چئني پاسن کان ساڳي درجي واري ڪُنڊ سان اُسري، ڇت جنهن جا پاسا لاڙ وان هجن.
Hippograph	خيالي/نقلي ساهوارو (ڏڙيدو، سسي ۽ ڪري مثال).
Hiprafter	پٽي جيڪا ڇت جي معڪوس ڪُنڊ ٺاهي.
Hiragriha	وڏاوڙو (corbel).
Hoarding	ڪاٺ جا حفاظتي آڏاڻا/ ڏانچا/ اڏاوتون جيڪي گهيري واري جنگ ۾ استعمال ڪجن/ ٺاهجن.
Holm	درياهه جو ڪچو، درياهه ۾ پيٽاري.
Homestead	مزرع، ڪيت، گهر جنهن جي پاسي ۾ گهَر يا حاطا وغيره نه هجن.
Honeysuckle and palmet	ڇُڇگيل. ماناري نما.
Hood mould	 در، دري يا ونگ کان مينهن جو پاڻي پري هٽائڻ لاءِ اڳتي نڪتل گهاڙ.
Hoodmould	ڪُنبيل صفحو/ ڪمرو، ڪنهن قبيلي يا مردن لاءِ ڪوٽايل/ ڪوٽيل ايراضي (ڪوٽايل fortressed).

Hopper	شيشي واري دريءَ ۾ هوا روڪ مخروطي بخارو/ دونهارو جنهن جي چوٽي مُنديل/ چانگيل هجي.
Hornwork	وچ ۾ پردي وارا ٻاهر نڪتل ٻه اڌ برج جيڪي مکيہ اڏاوت سان ٻن متوازي پاسن وسيلي مليل ٿين.
Hospice	غريبخانو/مهمان خانو بيمار خانو.
Housed String	چاڙهيءَ جي ايريل حاشي ۾ افقي ۽ اريبي جهريون جيڪي پائدان ۽ پردي وجهڻ لاءِ ٿين.
Housing	ڪانچو جنهن ۾ ڪا شيءِ ويهارجي يا وجهجي/ داخل ڪجي، ڳُٿيڪاري.
Hovel	 ڪليل چاپرو، چنو.
Hujra	حجرو، estanah.
Hujrah	حجرو، ڪنهن وڏي صفحي يا مباني سان شامل ڪمرو، مسجد لڳ امام جي رهائش، مهمان خانو.
Hulking	پربت، ٽوٽانگ.
Hurst	ٽڪري، سمنڊ يا دريا ۾ واريءَ جو ٻنو، مٿاهين جنهن تي وڻ هجن.
Hyderated lime	ڪُٽيل/ چورو ٽيل چن، جيڪو اڏاوت ۾ ڪم آڻجي.
Hypaethrus	چت ۾ هوا جي گذر لاءِ ڳڙڪي، مَنگھ.
Hyperbolic paraboloid	چت جو قسم، ٻن وڪڙن واري چت، متواتر سطح هڪ طرف مڪافي ونگ ٻئي پاسي اهڙي اُٽلايل/ ابتي، قطع مڪافي.
Hypethral	زير آسمان، غير مستف، ري چت.
Hypocaust	آتشدان جو گرم هوا متي چڏي.

Hypogeum

زير زمين ڪمرو يا تجر.

Hypostyle

سُتوندار صفحو/ ڪمرو، مردن لاءِ حاطو، قبيلي لاءِ ڪوٽايل ايراضي.

Hypotrachelium

پٿر جنهن مان سر ستون ٺهيل هجي ان جو هيٺيون پاڳو، پٿر مان ٺهيل سرستون جو هيٺيون حصو.

I

Ibtaq (بتاق: عربي) رنگين / رنگ برنگي اوساري.

Ichnography عمارت جي پٽ رٽا، فرش نِروار.

Icon مورت، بوتو، پتلو صنم.

Iconastasis چرچ جو پردو/ پلويڙو جنهن ۾ آشرم يا عبادتگاه هجي.

Idgah عمارت جيڪا عيد نماز پڙهڻ لاءِ جوڙيل هجي.

Imam-Bada امام بارگاهه شيعا عقيدي وارن جي پاڪ / مقدس جاءِ يا عمارت.

Imbrex جوڙ/ سَنڌي ڊِڪڻ لاءِ مٽان لڳل / لڳايل سِرَ.

Imperviousness سڪي اوساري مٽان سيمنٽ يا گچ وغيره لڳائڻ.

Impluvium اڱڻ جي وچ تي ترائي.

Impost ستون جو حصو جنهن تي ونگ ٽڪي، پائڪمان.

In antis ديواري ستونن (pilasters) جي وچ ۾ پيلپاوا (columns).

Incised سطح سنوارڻ لاءِ گچ يا پٿر وغيره تي گهٽ يا وڌ هيٺ / اندر ڪوريل، ڪور جو ڪم.

Inconography مورتن جو بيان، مورت نروار، مجسمي نگاري.

Incurvate اندر مڙيل، اندر تي مڙيل.

Indent پٿر جي چاڙهه ۾ پتل جي پتلي لاءِ ڪانچو/هنڌ.

Ingle nook چلهه جي پرسان گهيريل نشست.

Ingo ديوار جيڪا چيڙي جو طاق ناهي پر اڪثر در يا دريءَ جي پاسن سان هجي.

Inlay

ڳڙڪاري، پچيڪاري، منبتڪاري، ميناڪاري

Inner curtain

اندرونِ خانہ جي ٻاهرين اوچي ديوار.

Inner ward

محل يا ڪوٽ جو اندريون صحن يا اڳڻ.

Instauration

نواڻ، تازگي.

Insulation

گرمي سردي، ٻاهر وغيره کان بچاءَ لاءِ ناپرواهڪ يا اڻ پسرجندڙ شين جو اڏاوت ۾ استعمال.

Intaglio

ٽپيل يا وينوڙو چٽ، ڪنده ڪاري

Intercolumniation

(ستون بنديءَ ۾) ٻن ستونن جي وچواري وٿي.

Interior slope

ڏسو Breast height.

Intermural

پٽين ۾ / اندر.

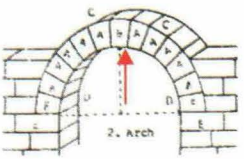
Interstice

وِيڇو، درز، سنڌ، وٿي.

Intonaco

ديوار چِٽڻ لاءِ گل، گچ، چيرولي وغيره جو تَرُ، سطح.

Intrado

ونگ جي گولائي جو اندريون / هيٺيون حصو/ پاسو، ترونگ، شڪم ـ ڪمان (soffit).

Intrarsia

چوبي پچيڪاري، چٽ ڏنل ڪاٺ جي پچيڪاري

Inverted arch

ونگ جنهن ۾ مرڪزي پٿر (keystone) ونگ جي سڀ کان هيٺئين نقطي تي هجي.

In-wrought

نموني سازي، گهڙيل، ٺاهيل.

Ionic order

يونينس (هڪ يوناني گروه) جو جاري ڪيل نمونو.

Iron-work

عمارت ۾ ڏاتوءَ جو استعمال، خصوصاً آرائشي جزن طور.

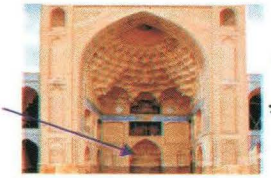
Ishtaka

سِر، سرن جي اوساري.

Isometric projection

مهندسي نقشو جيڪو عمارت يا ان جي ڪنهن حصي جي ٽـ طرفي وسعت جو اندزو ڏئي يا ڏيکاري.

Iwan

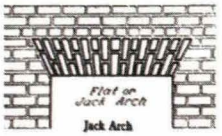
عمارت جي مهاڙيءَ جي وچ تي ڪماندار لنگهـ/ دروازو، ورانڊو.

Izhar

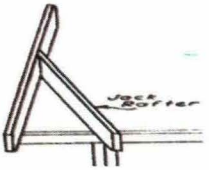
ڏسو Dado.

J

Jaadumee
اندريون سمهڻ وارو ڪمرو

Jack arch

پڻ French arch عام
سڏجي ونگ/ اوساري

Jack rafter

ننڍي ڦٽي جنهن جو هڪ
ڇيڙو valley rafter يا
hip تي ختم ٿئي.

Jacuzzi
گول ڪشادي وهنجڻ لاءِ ٽب يا آب گير، جنهن
۾ جسماني مالش/ آڏ لاءِ زير آب ڦوهارا هجن.

Jadath raisin (جدث)
ڪنهن معزز شخص جي انتقال بعد ان جي ياد
۾ ڪڙو ڪيل پٿر جو يادگار، گولائي واري اڏاوت
لاءِ عارضي ڏانچو ڪوازو وغيره.

Jaga mohan
مجلس گاهه، دالان جلسه.

Jagati
جهنگلي سان ٻيڙ ٻنو.

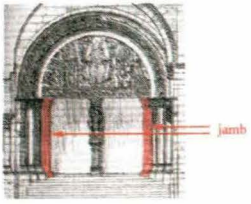
Jahez
گولائيءَ واري اڏاوت لاءِ عارضي ڏانچو ڪوازو وغيره.

Jaili
جاري، جافري، شبڪي، ڇپري

Jal- Mahal
جل محل، محل جنهن جي ٻاهران پاڻي هجي.

Jalousie
مينهن جي ڇاڇ ۽ روشنيءَ جي تاءَ کان بچاءَ لاءِ
تاڪين جي قطار جي جهرمري يا چلمن.

Jamalon
ڏسو Barrel vault.

Jamb

ٻاهين.

Jamb shaft	ننڍي ٿُڙي (سَر ۽ پاستون واري) جيڪا در يا دريءَ جي ٻاهينءَ سان لڳ يا گڏ ناهجي.
Jamhur(جمهور)	ڏسو finial، نيل.
Jangha	(اوڙيسن مندر جو) آشرم اڳيان پيشخانو.
Jasr	جسر، پهاڙي قلعو.
Jawab	تهڙو، جوڙ، ميل، جهڙو.
Jaya stambha	فتح منار.
Jedhae	عمارت ۾ ڪم آيل ڪجيءَ جو چيريل ٿُڙ
Jerry-built	ناپائدار، سادڙي نهيل عمارت.
Jetty	 (ڪاٺ جي جوڙجڪ واري جاءِ ۾) هيٺين ڇت جي ڪامن ۽ ڦٽين تي وڌايل جاءِ جو حصو ڏکو.
Jhajjhari	قبرن جي ميڙ جي ٻاهران ڇاريدار پلويڙو.
Jhappa-Sinha	نرا ڪنيل شينهن جهڙو نقشو.
Jharoka	مٿئين طبقي ۾ پٽ ڪان قدري ٻاهر نڪتل ڇاريدار دري، جهروڪ.
Jhatra	وڏو اونهون تلاءُ جنهن ۾ برساتي پاڻي گڏ ٿئي ۽ هيٺ پاڻي پرڻ لاءِ توڙ تائين پوڙيون هجنس.
Jhinkhi	ٻين شين سان گڏ عمارتي ڇت ساليءَ لاءِ استعمال ٿيندڙ سنگ مرمر جي دز.
Jibdoor	الکودر، ڳجهو در.
Jilu Khanah	محل يا عاليشان عمارت جي اڳيان ستون بندي، دالان ۽ چوڌاري ڪمرا.
Joggle	ٻن لڳولڳ اوساريل دوڳن کي ملائيندڙ ميخ، ڳجهه.
Joggle Joint	ڇاپڙو پٽر جهڙو پٽر جيڪو ونگ جي چوٽي ۾ هجي پر سنوت ۾ (ٻاهر نڪتل نه هجي).

Joinery

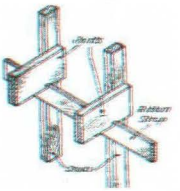

ڪاٺ جي ڪم ۾ استعمال ٿيندڙ مختلف جوڙ.

Jointing

گچ جي جوڙن جي باهرئين متاچري تي آخري هٿ، سنوار.

Joist

وزني ڦٽو جيڪو اِندي يا وٽ پر لڳائجي، استعمال ڪجي.

Jube (French)

ڪليسا ۾ ديول جي وچ واري پاڳي جي اوپرندي چيڙي وٽ پلويڙو.

Juss (جٽ)

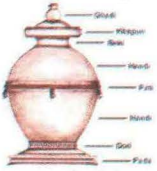
گچڪاري.

K

Kadal (ڪشميريءَ ۾) پُل.

Kakshasana سلامي واري ٽيڪ / پٿيءَ سان پٽر جي نشست.

Kalasa ڪلس (هن جا ڪيترائي نمونا ٿين، ڪي گلدان ڪي دِلي يا گگهيءَ وغيره جهڙي شڪل سان).

Kalyana mandapa ڪلياڻ منڊپ، شادي هال، شاديءَ جو شاميانو.

Kampong (ملايا ۾) عالم / شهر پناهه اندر ڪوٽ، ڪوٽايل بستي.

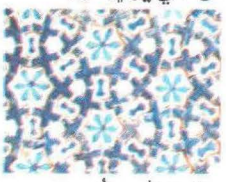
Kanakapaga مندر جي ڪُنڊ تي ديواري ستون يا آسو.

Kanjur, kankar سادو چن وارو پٿر.

Kanti (اوڙيسا جي مندر ۾) مديان يا ڪگر ۾ ڪٽيو يا طاق.

Kasbah قصبہ (اتر آفريڪا) شهر پناهه ان جي پر ۾ عرب محلو / پاڙو.

Kashi work روغني يا ڪاشي چاڙهڻ / لڳائڻ جو ڪم.

Katra ڪنهن خاص فرقي يا ذات جو ٽڪاٽو ڪُوچو (tola) مختصر ۾ ڪمتر ٽڪاٽو محلو: وڏو ۾ سماجي طور مٿاهين فرقي يا ماڻهن جو ٽڪاٽو.

Keel جهاز جي، تر جهڙو پرڪار، پٽان.

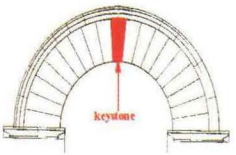
Keep-tower ڪنهن ڪوٽ يا قلعي جو چوڪسي مينارو.

Key چپر، ڪُنجَهه، ڪِلي.

Key plan نندو نقشو خاڪو جنهن ۾ (عمارت جا) سڀ حصا ۽ عناصر ڏيکاريل هجن.

Keystone

ونگ جو مرڪزي/ چوٽيءَ واروپٿر/ سِر وغيره.

Khan

ماڙ، طبقو (storey).

khangah

خانگاھ (خانقاھ) راھبخانو، مٺ، گوشو، عافيت.

Khaprel

ڪپريل، اڪثر ورن سان يا مُڙيل، ڪڏھن سادين پڪل، عمارت جي ڇت ۾ لڳل سرون، يا اھڙين سرن واري ڇت.

Khaprel

ڪپريل (pantile) ڇت لاءِ مخصوص سرون.

Khat

پيڙھ (foundations).

Khatt (خط)

خط، لکت/ لکائيءَ جو نمونو (عربي، فارسي وغيره ۾) خوش خطي.

Kheystone

ڪانجُو، علق.

Khurra

لاھندي وٽ اُپين سرن جو فرش (ته جيئن گھوڙا وغيره نه ترکن) دستوري اوساري کي kharanja چون.

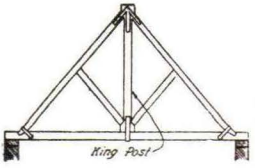
Khwabgah

خوابگاھ، بادشاھ/ حاڪم جي سمھڻ وارو ڪمرو، عمارت ۾ لکت لاءِ پٽي/ لکيل پٽي/ سُندر بند.

Kickplate

در جي هيٺين پاسي جي اُجر بچائن لاءِ لڳايل پٽ/ پڙچ، پوش پٽي.

King post

(ڪاٺ وغيره جي اڏاوت ۾) ڪم ايندڙ ڪينچي جي وچ تي لڳل اُڀي ڪاٺي وغيره.

King-closer

ساڄيو مقصد ۽ طريقو، پر ڏيگھ ۾ سوڙھو.

Kiosk

(پيڙھني تي گھٽو ڪري ڪنبن وٽ) گُمٽي، ڪوشڪ

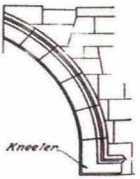
Kirti stambha

شُھرت جي ڪُمبي، مندر جي اڳيان نويڪلي ڪُمبي (pillar).

Kissing Gate
V يا U شڪل جي احاطي ۾ لڳل در، جنهن مان هڪ وقت هڪ شخص لنگهي سگهي.

Kirtimukha
آرائشي سانگ (mask)، لفظي معنيٰ شُهرت جو مُنهن/وات. ٻڌ يا برهمڻ اڏاوتن ۾ اس- دري gavaksa.

Kneeler

اوساري يا تراش، جنهن تي مخالف پاسي/ ٻئي پاسي اوساري ڪجي.

Kodal (پشتو)
ڏگهي تجر.

Koshak
محلات (palace)، قصر (qasr) قصر کان مختلف جزن سميت محلات، محل.

Kotha
اندريون يا مٿيون ڪمرو، ڪوٺو، ڪُڏ

Kottara
ڪوٺارو، مندر جو اناج ياندو.

Kraal
(ڏکڻ آفريڪا ۾) لوڙهي ۾ بند جهڳين جو ڳوٺ، چوپاين جو واڙو.

Kremlin

(روس ۾) شهر پناه.

Kuan
ڪوه، سنسڪرت cupa (ڪُپا).

Kudu
(دراوڙي مندر ۾) گلڪاريءَ سان ونگ، چت جي سرن جي جوڙن/ سنڌن کي لڪائڻ لاءِ نقش.

Kulika
خانو، بهرو.

Kumbha pancharam
ڪُٽيدار ديواري سُتون.

Kumuda
ڪنگڻي ۽ نيم اڌ گول حاشيو، گول (Astragal Torus) جي گهاڙ.

Kunda (سنسڪرت)

چئني پاسي پيت ۽ پوڙين سان تلاءُ، حوض.

Kupagara	well-house (بائلي، ڪوهه، جنهن ۾ پاڻيءَ جي سطح تائين پوڙيون/ ڏاڪڙ هجي) هن ۾ ڪمرا، مخفي ڏاڪڻيون ۽ هوا لاءِ کهيون به ٿين.
Kursaal	صحتگاه ۾ لڳ، ملاقاتين يا مهمانن جي استعمال لاءِ عمارت.
Kursi	چؤڪي (plinth) جنهن تي عمارت بينل هجي ۽ عمارت جي اوچائيءَ ۾ اضافو ڪري.
Kyanise	بچائڻ خاطر ڪاٺ ۾ رسڪپور پرٽ، سڪپوريل.

L

Label — چڇو ڪگر.

Labyrinth — (ڏسو Maze) اوجهڙ گورک ڏنڏو مهاڃاري ڪاڪ محل.

Laced valley — سرن سان ناهيل نشيب، ويڙ (چت ۾).

Laced window — دري جيڪا ظاهري ويڙين سان عمودي طور سميٽجي يا يڪجاءِ ٿئي.

Lacing — ڪِنار.

Lacing course — ڍگهو بار يا سلسلو (سرن، پٽرن وغيره جو) جيڪو ديوار کي سگهارو ڪري يا ان جي سطح هموار ڪري

Lacunar — ڍِلياري سقف، قابدار ترڇت (ceiling) ترسيم بند ترڇت.

Ladder — ڏاڪڻ (ڪاٺ جي ڏاڪن واري).

Laid-on-purlin — مکيه (principal) جي پٺيان رکيل ڪائي.

Lakhauri brick — اسلامي دؤر جون ننڍيون سرون، سنهيون سرون.

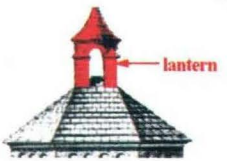
Laminated — گهڙن تهن مان ٺهيل، تهه ڏنل.

Laminated arch — ڪاٺ وغيره جي تهن يا پردن مان ٺهيل ونگ.

Lancet window — سوڙهي، ڍگهي ۽ نوڪيلي دري.

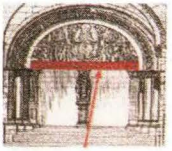
Landing tread — چاڙهيءَ جي منزل جو سامهون ڇيڙو.

Lantern — شفاف ڪوڪو گنبد وغيره جي چوٽي تي ٺهيل چمڪڻ/ شفاف پاسن وارو انگ جيڪو روشني کي اندر اچڻ ڏئي. روشندان.

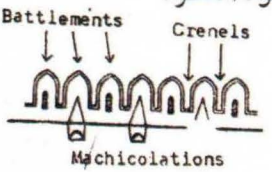
Lantern cross	گورستان جو صليب (ڪراس)، جنهن جي چوٽي شمعدان نما ٿئي ۽ پاسا اڪثر ڪنهن مورتيءَ سان.
Lateral thrust	بار جو پاسن تي دٻاءُ، پاسي وارو دٻاءُ.
Lath	ڪاٺ جي پٽي (جيڪا گاري يا گچ لاءِ) ٽاپنا (foundation) طور ڪم اچي.
Latin cross	پانهن کان ڏگهي اُپي جز وارو منڊيئڙو صليب
Lattice	جهروڪو، شبڪو، جافري.
Lavatory	ڪاڪوس، رفع حاجت جي جاءِ
Lean-to roof	هڪ طرف لڙيل/ لاهي واري ڇت (جيڪا عمارت جو وڌاءُ هجي).
Ledger	ڪوازي جي اُپي ڪاٺي.
Ledger board	پٽي جيڪا تختابندي ۾ چاڙهه (Joist) ڪٽ لاءِ لڳائي وڃي، جهنگلي جو مٿيون ڏندو/ مٿين پٽي.
Leo graph	Vyali خيالي جانور۔ اڌ شينهن جو ٻيو اڌ ڪنهن ٻئي ساهواري جو.
Lewis	چنبو ٻچاري (dovetailed)، ڇوڙ (tenon).
Lewis bolt	حفاظتي تاڙي، اوساري ۾ استعمال ٿيل شيهي ۾ وڏل ڏند واري نوڪدار تاڙي.
Libn	سِر، سرن جي اوساري.
Lichgate / Lych gate	مقام جو ڇتيل در، جتي (ٿورو وقت) جنازو رکجي.
Lierne Vault	ڏسو Vault.

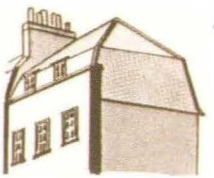

Light	ڪائي يا شيشي جو خانو دري وغيره جي چونڪ جو خانو جيڪو هڪ ڪائي يا شيشي لاءِ هجي.
Lights	دريءَ جي اُپين گڻن جي وچواري وٽي، ڪول.
Ligneous	چوبي، ڪاٺ جو.
Lime stone	چن جو پٿر.
Lintel	سردر.
Listel	ڏسو Fillet.
Lithic	پاهٽي، سنگي.
Lithograph	پاهٽي ڇاپو/ نقش، پٿر جو ڇاپو.
Live-load	متحرڪ بار.
Liwan	مسجد جي ستوني گيلري.
Lobby	پيش دالان.
Locus	نِڏان، مڪان، ٽيڪ جاءِ.
Locutory	خانقاه جو ڪمرو جتان پردي پويان اندر رهڻ وارا ٻاهرين سان ڳالهائين، ديوان خانو ويهڻ يا گفتگو ڪرڻ جو ڪمرو.
Lodgement	دشمن کان کسيل مورچو، قدم جمائڻ جي جاءِ.
Log	وڍيل (ڪِريل) بُنڊ.
Loge	ٿيٽر وغيره ۾ ڪوڪو نجي يا خانگي نشتگاه/ ٿيٽر وغيره ۾).
Loggia	ڪليل ڇاپرو، ڏيڏي، گيلري.
Lookout tower	چوڪسي مينار. watch tower.

Loop (hole)	ڳڙڪي، مارو.
Louver	بادگير، نميل پتين واري دري.
Lucarne	ڏسو Dormer Window. بالاخاني يا مُناري جي دري.
Lugsill	چانئٹ (جنهن جي ڊيگهه دريءَ وغيره جي ماپ کان وڌيل هجي ۽ ان جا ڇيڙا اوساري ۾ بند هجن).
Lunate/ lunette	هلالي صورت جهڙو لکدار ڇت ۾ ڪماندار ڳڙڪو.
Lune	ڪُروي قاڪ، هلالي شڪل.
Lute	گاري يا گچ سان سوراخ بند ڪرڻ، گل حڪمت ڪرڻ. (ان ڪم لاءِ) گارو/مٽي/ گچ وغيره، سان سنڌَ بند ڪرڻ.
Luxate	اکوڙڻ، سَنڌ مان ڪيڙ يا جدا ڪرڻ.

M

Macadam	رستي ناهڻ لاءِ ڪٽيل پٿر يا ڪڪري، ڪٽيل پٿر سان ٺهيل رستو.
Macadam	سخت پٿر وغيره جي ننڍڙن ٽوٽن کي ڊامبر (ڊامر) سان جوڙي فرش بندي يا رستو تيار ڪرڻ، اهڙي قسم جو رستو يا فرش بندي، اهڙي ڪم لاءِ ڪم ايندڙ مواد/ ٽڪرا.
Machicolation	 (ٻٽ وغيره ۾) ڳڙڪا، لوگها (جلي آورتي پٿر وغيره اڇلڻ لاءِ).
Madapa / mandapam	وڏو ڪليل صفحو / ڪمرو.
Madapalli	رڌڻو بورچيني خانو.
Madar	(جين ڏرم ۾) وڏو مددي پوتر آستان.
Madhinah	اذان ڏيڻ لاءِ منارو.
Magazine	سلاخ، بارود خانو.
Maha mandapam	مها منڊپ، مکيه پوتر آستان جي اڳيان حاطي ۾ وڏو هال / صفحو.
Mahadvara	مها دوار، باهريون دروازو (جنهن تي مٽان عمدي/ اوچي اڏاوت هجي).
Mahapadma	مها پدم، گنبذ جي چوٽي تي گچ يا پٿر مان ٺهيل گنول جي گل پنن وانگر ابتي صورت ۾ گهيرو (هن جي مٽان آملڪا ۽ ڪلس هوندي آهي).
Mahmal (محمل)	ڏسو Litter يا Palanquin، محافو.
Makara	واڳونءَ جي شڪل جهڙو حيوان (هندن وٽ گنگانديءَ جو اهجاڻ).
Manaqib(مناقب)	مناقب/ برگي کي سينگارينڊ.

Manasara	عمارت سازيءَ بابت قديم هندستاني لکت، رسالو.
Manastambha	نويڪلي اڏيل ڪُمبي/ ڪنيي. ٿنيو.
Manchika	منچڪ، چبوتري، چت يا مٿين اڏاوت کان ٻاهر تي نڪتل مزين ٽلهو.
Mand/ mandapa	منڊ، منڊپ (pavilion)
Manda	وڏو ٽلهو (wooden pavilion) چئن پيلپاون تي اڏيل ۽ پنجن نمگيرن سان اڏيل.
Mandorla	بيضوي قاب يا ڪوبيو نقش.
Mandovara	(گجراتي) ٻاهرئين ديوان ۾ مرڪزي هنڌ/ جاءِ
Manor house	ڳوٺ يا ٻهراڙيءَ ۾ گهر.
Mansard	 ٻنهي پاسي ٻٽي لاهي واري چت، يا جنهن جا چارئي پاسا ٻ- لاڙڪان هجن.
Mansil	مرصع ڪاري.
Mansion	قصر، وڏو ۽ نمائشي قسم جو گهر. ڏُراڙو.
Mantel	چُلهه جي مٿان پيڇتي، چاڄو.
Manzar	چوڪسي منارو.
Maqsura	مقصورا، مسجد جي مهاڙيءَ ۾ محراب بندي (arcade)، محرابدار مهاڙي.
Maqsurah	مقصوره، محرابردار مهاڙي، وراندو.
Margin	حاشيو، وٽ.
Marionette	ڪاٺ پتلي.
Marquetry	ڪاٺ وغيره تي جڙت، پرت، مرصع ڪاري.
Martello Tower	ننڍو گول منارو، جنهن جي چت تي توپون ڪتل هجن ۽ ساموندي ڪناري جي حفاظت لاءِ هجي.

Martyrium	عيسائي عقيده سان واسطو ركندڙ هنڌ تي اڏيل ڪليسا يا ڪا ٻي عمارت.
Mascaron	آرائشي نقش/ جن ڪل جهڙو مٿو/ سامهين منڊي.
Mashrabiya	ڪاٺ جي ٽڪرن جي جافري.
Mason's mark	رازي طرفان جاءِ تي ٺاهيل علامتي نشان اهجاڻ وغيره.
Masonry	رازڪو ڪم، اوساري، سامگري.
Mastaba	قديم مصري دفينو سرن يا پٿرن جي ڏڙي جي صورت ۾ مستطيل پيڙهه تان اندر تي لڙيل پٿيون.
Matha	مُٺ، خانقاه يا مڙهي.
Mausoleum	 وڏو مقبرو، روضو، عمدو مقبرو جو ڪنهن معتبر شخص جي مزار مٿان اڏيل هجي.
Mazal (مزال)	لنگهه، ڦاٽڪي در.
Medallian	وڏو تمغو يا ٻلو، ڊبڪ.
Medhi	ٽلهو چبوترو، دڪاني.
Meeting rail	شيشي واري دريءَ کي (هيٺ مٿي) ٻن حصن ۾ ورهائڻ واري ڪاٺ يا لوهه وغيره جي پٽي يا سيخ.
Megalith	 وڏا پٿر، چپون (جي ڪنهن اڏات ۾ ڪم آيل هجن).
Mehrab	مسجد جي عمارت ۾ قبلي واري پاسي طاق، محراب.
Memar	معمار (mason)، راج، رازو.
Merlon	ڪُنگرو.
Messanine	entresol، اڌ ٽانگ، وچون ننڍو طبق.
Messuage	گهر، جنهن سان گڏ لاڳيتيون زمينون هجن يا عمارتون هجن.

Metope	مزين پٽي ۾ جهريدار چورس سِر/ تختي وغيره.
Meurtriere	ڏسڻ ۾ مارکرڻ لاءِ ڪنگرن يا پٽ ۾ لوگها، ۽ شگاف.
Mews	طبيلن جي قطار جنهن جي مٿان رهائشي گهر هجي ۽ شهري گهر جي پٺ ۾ هجن.
Mida	وضوءَ لاءِ مسجد جي صحن ۾ تلاءُ.
Midrab	پر نالو نيسارو ڪسي، خصي نيسارو.
Milesianlayout	چوڪڙين يا منجڻ نما هڪ شهري رٿا يا منصوبو جنهن ۾ هڪ جيتري ماپ جا رستا ۽ گهرن جا ويڙها هجن.
Mimber	(pulpit, minber) مسجد جو منبر، ممبر.
Minakari	ميناڪاري.
Minar	مينار، منارو.
Minotaur	(ڪريٽ ڪٿا ۾) ڏڳي جي مُنڊيءَ سان راکاس.
Mintaq (منطق)	گنبذ يا ڪنهن به گولائي واري اڏاوت جي چوڌاري پٽو يا ٻنڌڻ.
Minute	پيل پائي جي هيٺين قطر جو $1/60$ ايڪو (جوپيلپائن جي نسبت مقرر ڪرڻ لاءِ استعمال ڪجي).
Misericord	خانگاهه جو ڪمرو جنهن ۾ دستور العمل/ نرمي هجي/ عيش عشرت جي اجازت هجي، گرجا جي اويرندي حصي ۾ پچڻي جيڪا پوئتي ورائجي ته بيٺلن لاءِ ٽيڪ جو ڪم ڏئي.
Moat	کاهي.

Modillion

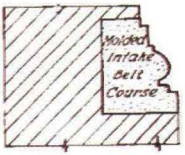

عمارت سازيءَ جي ڪلاسيڪل ترتيب ۾ اڳتي وڌيل نالبچو/مديان.

Modular

عمارت ۾ ماپن ملائڻ جو طريقو، جنهن ۾ هڪ عام ايڪو استعمال ڪيل هجي.

Molded- intake belt course

ڪنهن پٽ وغيره جي بن مختلف(هيٺين ءِ مٿين) ماپن کي خوبصورتيءَ سان ملائڻ لاءِ سادي يا گهڙيل گهڙت وچ ۾ ملائڻ.

Monastery

ڏسو Priory.

Monastery

خانقاه، مٺ، (خاص ڪري پڌمت وارن جي).

Monobloc

يڪو اسٽول ٺڪرو، اسٽول مرڪب ڳنڍيو.

Monolith

يڪي پٿر جي چيز مثال، پيلپائو، يادگار وغيره

Monoptral
Monopleron

گول (يوناني) مندر جنهن جي چوڌاري ستونن جي هيڪوٽي قطار هجي.

Monument

تعميري اڏاوتي يادگار.

Moor

سُڄي زمين، پونو.

Morar

(چن، واري ءِ پاڻيءَ جي ميلاپ مان ٺهيل) گچ.

Mortar joints

اوساريءَ ۾ ڪم آيل گچ جي جوڙن جي تڪميلي عمل جا (انيڪ) نمونا.

Mortice

ڪانچو سل، خصوصاً چوڙ سمائڻ لاءِ.

Mortise lock

ڪانچي ۾ لڳل تالو.

Mortuary

مرده خانو مسلمانن جي قبر جو خانو (chamber).

Mosaic

پچيڪاري آرائش جيڪا ڪنهن شئي جي ننڍڙين ٽُڪرين مان ٺهيل نقش يا نموني سان ڪجي.

Motif	روپڪ، ورجايل نقش/ نمونو، گل جو نمونو.
Motte	 محل (castle) اڏڻ لاءِ هٿراڏو ٽڪريل ڏڙو، مٽاهين.
Motte and bailey	مناري ۽ اڱڻ سان (castle)، هن جي هٿراڏو مٽاهين بچاءَ جو ڪم ڏئي.
Moulding	گولو، گهاٽ.
Mouldings	ڪانچيل يا اپاريل لڳاتار گهڙت جو نمونو/ جز.
Muallaq	محرابدار يا قوسي اڏاوت.
Muarrab	انگڙ ونگڙ ٺُنڊيل نقش ونگار، ليڪن واري ڪي tasgir چئبو، گل ٻوٽن واري ڪي tashgir چئبو.
Mudsill	زمين تان سڌو اوساريل اڏاوت جي بنياد طور هيٺان رکيل ڪاٺ.
Muhajjar	چاريدار احاطي ۾ بعضي مٿان کليل اڏاوت ۾ قبر.
Muhandis	Sthapati مُهندس.
Mukha mandapam	مکيه منڊپ، مکيه پوتر آستان جي اڳيان صفحو يا سُٽون بندي.
Mulawwan	رنگين، رنگ برنگو.
Mullion	دري وغيره جا عمودي ياڳا يا گز جيڪي آوَڪاش يا وٽيءَ کي ننڍين ياڳن ۾ ورڇن.
Munabatkari	منبتڪاري، نقش نگاري (stuccotracery).
Munbatkari	stone carving، منبتڪاري، پٿر تي اُڪر پيڙ ٻنو، ٽيڪو، منڊير
Mundair	
Mungh	منگهه، هوادان، بادگير (wind catcher).
Muntin	چوڪاڻي کي ننڍين حصن ۾ ورڇڻ لاءِ ڪاٺ جون ايبون پٽيون (چوڪاڻي ۾ ننڍا خانا ناهڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ پٽيون.

Muqarna
غالبڪاري، مقرنسڪاري.

Mural
پت جو، پت بابت، پت تي.

Mural tower
پردي واري ديوار تي ٺهيل منارو.

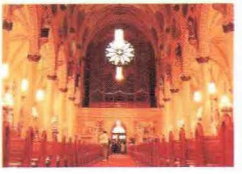
Murder holes
دخل (gatehouse) ۾ هاهرين ۽ اندرين درجي وچ ۾ اندر ايندڙ لاءِ رکيل موت جي سامان (گولا، تير، گرم پاڻي وغيره) لاءِ سوراخ.

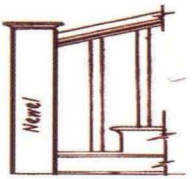
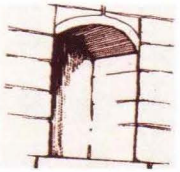

Murrum/ marram
گاهه جيڪو واريءَ ۾ ٽئي ۽ پٿن کي ٻڌل رکي ڪکري، رائو (gravel).

Muttaka
انگهڙي (pillaret)، مُتڪا (جهڙوڪ: جهنگلي جون اپيون ڪاٽيون وغيره (prop).

N

Nahat	چُنائي، سرن يا پٿر وغيره جي اوساري ڪرڻ.
Nahr (نهر)	گهڻ شبڪي ونگ.
Nal	ڏاڪڻ، چاڑهي.
Nal Mandapa	ڏاڪڻ جي مٿان اسارو، ڊيڪيل ٻُنيو.
Namdah	نؤد.
Nandi Mandapa	پوتر ڍڳي جي مٿان اوسارو يا مانڊوو.
Naos	مندر ۾ اندر پوتر آستان جو خانو/ڪلبو.
Nardban (نردبان: فارسي)	نردبان، زينو، ننڍڙي، گهٽو ڪري ڳجهي ڏاڪڻ، جا پت ۾ پيت جي ٿولهه ۾ ٿهيل هجي.
Narthex	عورتن، نون مريدن لاءِ ڪليسا جو اولهندو ڪٽهڙي سان الڳ ڪيل حصو.
Nasheman	نشيمن، آلا، ديوار ۾ پينل اڏ ـ انڙيو گوشو طاقچو.
Nasiba	نصب، قبرن تي اڀا يادگار (پٿر جا).
Nat mandir	نٽ مندر، نرتيه سلا (nritya sala)، مندر جو ناچ خانو ڪمرو، مندر جنهن ۾ ناچ ٿئي.
Nava graha	(نوَ گره) اڳين دروازي يا سردر تي ٿهيل نَوَ گره.
Navaranga	نوَ رنگا (مندر ۾) مرڪزي ڪمرو.
Navaratha	نوَن (9) ديواري سُتونن سان / وارو.
Nave	 ڪنهن عمارت جو مرڪزي حصو (خاص ڪري ڪليسا جو) وسط ڪليسا.
Navvy	ڪامڙيا، ڪانڙيا.
Nebule	گهڙت جنهن جو هيٺيون چيڙو گهنڊيدار يا ورائتو/ نانگ ورو هجي.

Neck	پيلپائي جي لٽ/ ٽڙي جو مٿيون سنهون حصو جيڪو سرستون جي بلڪل هيٺان هجي.
Neck moulding	گردني گهاٽ/گهڙت، ستون جي سوڙهي حصي ۽ سرستون جي وچ ۾ چوڌاري گهڙت. (pada, bhandam).
Necking	پيلپائي جي سنهي حصي جي چوڌاري ٽيل سوڙهي گهڙت.
Needle spire	چت، مناري يا برجي مٿان مخروطي يا گهٽ ڪنڊي اڏاوت (اڪثر ڪليسا تي).
Nervate	ribbed پاسري نما (گهاڙ)، عروقي.
New fangled	نئين طريقي سان ڪيل يا نهيل.
Newel	 ڦيريدار ڏاڪڻ جو وچون اُپو لڪڙو (pole)، چوب.
Nexus	ڳنڍيل سلسلو جُڙيل ميڙ.
Niche	 طاق، گوشو، زمين جي سطح کان مٿي طاقچو.
Nogging	سِرن وغيره جي جَڙائيءَ ۾ رهيل خال پرڻ، تيغو ڪاٺ جي چوڪٽ ۾ سِرن جي اوساري.
Nook and shaft	ٽنب جي ڪنڊ ۾ ڳڻي/ ڪُنيي ڪونا ستنيا.
Nosing	چاڙهيءَ جي قدم گاهه (tread) جو حصو/ چيڙو جيڪو ان جي اوچائيءَ (riser) کان اڳتي وڌيل هجي.

O

Obelisk — ڪُنداس چوڪنڊو مينارو (اڪثر اڪريا لڪت سان).

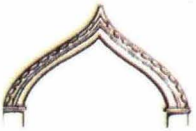
Oculus — ديوار يا گنبذ جي چوٽيءَ وٽ گول ڳڙڪي.

Odeum — (قديم يونان ۾) ڊڪيل تماشگاھ، (اڄ ڪلھ صفحو/ ڪمرو يا شھ نشين.

Oeillet, oilette — فصيل ۾ ننڍي ڳڙڪي جتان گولا اڇلي سگھجن (گول هيٺ تي ويڪرا ٿين تہ جيئن گھٽو ڏسي سگھجي).

Offset — پرڪ، تيرو، ڪسڪو، جواب، ديوار ۾ ٻُڌل ديو.

Ogee — وچ ڪُبي ونگ - ونگ جنھن جي چوٽي نوڪدار ٿئي ۽ پاسي ٻٽي ڪُب سان.

Openstring stairs — ڏاڪڻ جنھن جي ھڪ پاسي پٽ هجي ٻئي پاسي جھنگلو ڏاڪڻ جنھن جون پوڙيون ڏسڻ ۾ اچن.

Opisthodome — اپٽيل ورن سان، يوناني مندر جي پٺ ۾ احاطي بند حصو جو بعضي خزاني آفس طور ڪم اچي.

Optical reinforcement — عمارت ۾ بي ڊولائي يا جھول وغيره جي مايا متائڻ لاءِ هلڪي قير قار.

Opus incertum — اڻ گھڙين پٿرن جي مھاڙي سينگار واري پت.

Opus listatum — واري سر، پٿر جي ٽڪرن ۽ سرن جي اوساري اوساري جنھن ۾ ھڪ بار سرن جو هجي تہ ٻيو پٿرن جو.

Opus quadratum — چورس پٿرن جي اوساريءَ واري پت.

Opus recticulatum — جاريءَ جي اڪن وانگر لڳل پٿرن واري ڪنڪريٽ جي پت.

Opussectile
منبتڪاري مختلف رنگن جي سنگ مرمر سان پرت.

Order
طرزِ تعمير. ڪلاسيڪل طرزون پنج (Doric, Tuscan, Ionic, Corinthian, Composite).

Oriel

جهروڪو. باهر تي نڪتل دري. پٽ کان اڳتي وڌيل دري.

Oriel window
مٿي ماڙيءَ ۾ وڌيل ڳڙڪي

Ornament
نقش. نقش ونگار. نگارش.

Ortho-style
سڌي قطار ۾ پيلپاون جي ترتيب.

Oubliette

چور در سان تهه خانو. ڳجهو جيل خانو. جنهن کي مٿان در ٽئي (هن ۾ قيديءَ کي مٿان لاهي پوءِ وساري ڇڏبو آهي).

Out work
قلعبندي ۾ (فصيل کان) اڳتي نڪتل يا ٽورو باهر تي اڏاوت. باهر پيرو ڪم.

Overdoor
سنتوري (pediment)، در جي مٿان ٺڪندو آرائشي جز.

Over-hand work
پٽ جي باهرئين پاسي تي ڪم. جيڪو ان جي (پٽ جي) اندرين پاسي واري ڪوازي کان ٽيل هجي.

Oversailing
محرابي اڏاوت. جنهن ۾ مٿيون اوساري وارو بار هيٺئين کان اڳتي وڌيل هجي.

Ovlet
فصيل ۾ ڳڙڪو. جتان ميزائيل وغيره چوڙجن.

Ovolo
اُپٽيل گولو گهڙت.

P

Pada	پايو، پيڙهو.
Padavinyasa	پٽ رڻا، پٽ خاڪو/ نقشو.
Padma	پدم، ڪنول.
Padma bandham	پدم بندڻ، گلي بند، پيلپايي وغيره جي سوڙهي حصي جي چوڌاري گهاڙ.
Padmakosa	پدم ڪوس، ڪنول جي ڪُل پنن جي گهاڙ جو ابتو نقش جيڪو ڪنبڌ جي چوٽي تي خوبصورستي لاءِ يا وري ڪلس يا نيل کي سهاري ڏيڻ لاءِ ناهجي.
Padmam	ڪُمبي (pida pitha).
Padmasana	پدم آسڻ، ڪنول آسڻ، ڪنول تخت، آسڻ جو قسم.
Padstone	ڏسو Kneeler ۽ Template، پٿر جنهن تي ڪاٺ جي مني رکجي/ بيهارجي.
Paga	پاڳو، چورس ديواري ستون جهڙو وڏاءُ/ جز.
Pagoda	گهٽمٿاڙ عمارت/ اڏاوت (هندو، ٻڌمت وارن لاءِ پوتر).
Paksala	پڪ سالہ (kitchen) باورچي خانو.
Palafitte	ڍنڍ تي مٿانهين/ کوڙ مٿان اڏيل تاريخ کان اڳئين دؤر جي جهوپڙي، پاڻيءَ ۾ ٿنبي تي جهوپڙي.
Palais	عام لاءِ ناچ گهر يا وڏو ڪمرو.
Palimpsest	لکت يا مسودو، جنهن جي مٿان ٻي لکت يا ٻيو ڪجهہ لکيو ويو هجي، لکت جي مٿان لکت.
Paling	ڪِلن جو جهنگلو/ ڪٺهڙو.
Palisade	منگهن جو جهنگلو يا لوهہ جو ڪٺهڙو، لڪڙ ڪوٽ.

Palladian	16 صديءَ جو نقلي/ بگڙيل ڪلاسيڪل نمونو.
Pallet	سرن جي اوساريءَ جي جوڙن کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ان ۾ وڏل ڪاٺ جون پٽيون يا چپرون.
Palmette	ڪجيءَ وڻَو نقش.
Pancharam	دراوڙي سرستون- ڦالڪو.
Pancharatha	ديول جنهن جي مهاڙيءَ ۾ پنج پيلپاوا هجن.
Panchayatana	جهنگلي جي انگهڙين تي تمغا نما گهاٽ.
Panel	ڏَيو، دلهو، طاق، قاب، پکي.
Pankara	ڇت تي شاميانو، مانڊوو.
Pansala	خانو، بونئرو.
Pantile	سِر، جنهن جو آڏو (cross-section) لَڪ، ڪٻو/ اپٽيل هجي.
Pantry	پانڊارو، موديخانو.
Parabadi	(معنيٰ) پکيءَ جو آکيرو، مرڪزي اڪيلي پيلپائي (گجراتي) جي مٿان گول ٽڙو/ٽلهو.
Parabola	قطع مُڪافي، وڪڙ/ ور، مخروطي قطع.
Paradise	ڪليل ايراضي يا ميدان، اڳڙ جنهن جي چوڌاري/ پاسن ڪان ستون دار ڏيڏيون هجن.
Parados	پٺيان حملي کان بچاءَ لاءِ متيءَ جو بند، خندق جي بند تي ننڍي بچاءَ لاءِ پٽ/ بچاءَ بند.
Parapet	ٻيڙ ٻنو.
Parapet	ٻيڙ ٻنو، جتي هڪدم هيٺاهين هجي اتي ننڍي پٽ يا ٻنو جو بعضي ڪنگرن سان ٽئي
Parclose	شه نشين يا غلام گردش جو ٻيڙٻنو، سينا پناهه، ڪليسا جو جافري دار دين سان پردو.

Parget
کھگل، گارو، گچ، (plaster)

Pari chakra
(پُڌ روايت موجب) پاري چڪر.

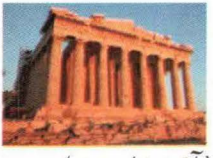
Parkota
پارڪوٽ، گھر، محل يا شهر جي ٻاهران حفاظتي ديوار

Parpen
پٿر جيڪو پت مان آرپار گذاريل هجي ۽ ان جا ٻئي پاسا لسا/ گھڙيل هجن.

Parquet
مختلف ڪاٺين جي ٽڪرين جوفرش، چوبي فرش.

Parterre
پارين/ ڪيارين يا باغيچي لاءِ باغ ۾ سڌي ڪيل/ سنواريل زمين.

Parterres
سبزه زار، گاهي زمين، جنهن ۾ رستيون، گلن جو پاريون، پاٽيءَ جون واهيون وغيره هجن.

Parthenon

اٿنس جو يوناني مندر جيڪو ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ جو نمونو تصور ڪجي.

Parting strip
شيشي لڳل طاقن واري دري (آئينيدار دري) جي ڪاٺوڙي پٽي جيڪا طاقن کي جدا رکي (ته جيئن سرڪائڻ وقت شيشا الڳ رهن).

Partition
ويري، ويڇهڙي، ڇينو.

Partition plate
ويڇهڙي ديوار جي مٿان واري گھاڙ جنهن تي joists, studs ۽ rafter جو بار پوي.

Party wall
بن ملڪيتن جي وچ ۾ ويڇهڙي پت.

Parvis
احاطي بند جاءِ (porch) جي مٿان ڪمرو، ڪليسا جي اڳيان ڪمرو، پروهت جو ڪمرو.

Pata
پاٽو، اُمريو، سَردر.

Patada
سردر (lintel)

Patina

زنگار.

Patios
اڱڻ، صحن، گھر سان لڳ ٻاهران گھمڻ لاءِ مخصوص ايراضي.

Patur khanah شاهه محل ۾ نچڻ ۽ڳائڻ وارين عورتن جي تربيت ۽ سنيال لاءِ گهر يا ادارو.

Pavement فرش ـ فرش بندي.

Pavilion چبوتري، مانڊوو.

Pebble dash پٿ جي ٻاهرين سطح واري پلستر ۾ لڳايل پٿر ٽڪر.

Pedestal ڪُنبي، (هيٺين) ڪُرسي.

Pediment سنتوري.

Pendent لُڏڪطو آويزو.

Pendentive گولائون ٽڪنڊو ڪُنبِ پَرو.

Penetralia بنهه اندريون پوتر آستان، طاق.

Penthouse چاپري جي لڙيل ڇت، لاڙئين ڇت سان ڇاپرو.

Pentroof رڳو هڪ پاسي لاڙي واري ڇت.

Peripteral پيلپاون جي وچ ۾، جنهن جي چوڦير پيلپاون جي اڏاوت هجي.

Peristalith بُني (قبر) جي ٻاهران/چوڌاري اُيا ڪتل / پٿر.

Peristyle اُسارو مندر وغيره جي اڳڻ جي چوڌاري پيلپاون جو سلسلو.

Perpendicular افقي، اُيو ڪڙو.

Perpends سرن جي اوساريءَ جا اُيا جوڙ عمودي جوڙ.

Perron	چرچ يا ڪنهن ٻي عمارت جي اڳيان پوڙين واري چاڙهي.
Perron	ٽلهي تي چڙهڻ لاءِ پوڙيون، گهرجي در يا جاءِ جي پهرين ماڙ تائين پهچڻ لاءِ ٻاهر وڌيل ٽلهي ڪان چاڙهي.
Persiennes	دريءَ جي ٻاهران هلڪين افقي پٽين سان چلمن.
Perspective	فاصلي جو ظاهري تناسب، پس منظر، تناظر
Peshtaq	 مهاڙيءَ واري اڳين ونگ، مهڑين صورت، تصوير، نمود.
Peter	جيل جي ڪوٺڙي.
Pew	ڪليسا ۾ سوگهيون ڪاٺ جون نشستون، گرجا جا بينچ
Phadi	جبل مان اهڙن ٽوڙيل پٿرن جو ڍير جن جي ڊيگهه 3 وال ويڪر $2\frac{1}{2}$ وال ۽ تولهه هڪ وال هجي.
Phase of transition	طريقو يا صورت، جنهن سان ڪنهن ڪمري جي متئين حصي ۾ گول گنبد جي بنياد لاءِ تبديلي آڻجي.
Piano nobile	(اڪثر گهڻ ماڙ عمارت جو) مکيه طبق يا عرشو جنهن تي استقباليه ڪمرو هجي.
Piazza	گهرن/ عمارتن جي وچ ۾ ڪليل ميدان، ميدان جنهن جي چوڌاري جايون ٺهيل هجن.
Picture gallery	 تصويرخانو، چتر گهر، جاءِ جنهن ۾ تصويرون لڳل/ ٽنگيل هجن.
Picturemold	پٽ تي ٺهيل گهاٽ جنهن تي تصوير لڙڪائجي.
Pier	ٿنب ۽ در ۽ درين جي وچ واري اوساري بندوبدان.

Pietradura — هڪ قيمتي پٿر جو ٻئي قيمتي پٿر ۾ جڙاءُ، خاتم ڪاري.

Pigment — اڏاوت ۾ استعمال ٿيندڙ رنگ يا ٻيا رنگدار مادا.

Piaster — ديواري ستون، چورس پٽيرو ڪميي پيلپائو پيلپائو.

Pillbox — عارضي/ ٽور وقتو ڪوٽ، (block house).

Pillion — پوئين اضافي نشست، ٻنڌ جا اٽ جي ٽوهي جي پٺيان ٻڌجي (ضد: اِنڊ).

Pilotis — (فرينچ لفظ بہ معنيٰ) پيلپاوا يا پير گهوڙيون (stilts) جن تي عمارت جو پهريون طبقو هجي ۽ زميني طبقو کليل هجي.

Pinjara — Prastara، پنجرو، جافري.

Pinnacle — نيلڪ، ٽئونر.

Piscina — مڇيءَ جو تلاءُ، وهنجڻ جو حوض، پراڻين ڪليسائن ۾ حوض ۽ ان جو نيڪال.

Pise — ڏسو cob، گنب، گارو پنوڙو.

Pitch board — سنهي ڪاٺ يا لوهہ جي گوني ڪنڊ، ٽڪنڊي جي شڪل وارو فرمو.

Pitch of roof — ڇت جي لاڙي ۽ سڌائي جي وچواري ڪُنڊ.

Piu-lu — تورانہ، دروازيدار لنگهہ، شاهي دروازو (portal)

Pivot pin — نقطو يا نوڪ جنهن تي ڪا شئي ڦري.

Pivoted casement — ڇوڙڙدار جهروڪو يا دريچو (سيخن لڳل دريءَ جا هيڻيان مٿيان چوڙڙ).

Plafond — منقش ڇت/ سقف يا ترڇت جنهن تي نقش نگار هجي (painted ceiling).

Plage

سمنڊ جي ڪناري ديداري/ نئين نموني جو سئرگاهه هنڌ.

Plan
پٽرٽا، نقشو يا نماءُ جنهن ۾ افقي منظر جي صورت ۾ جاءِ/ عمارت جا سپ يا ڳڻيڪاريل هجن.

Plancier
ڪگر جي ڇڇلي (corona) جو اندريون پاسو.

Planktrus
تختن يا ڦٽن مان ٺهيل ڦئنچي، پل يا ڇت جي تختن مان ٺهيل ڦئنچي.

Plants
عمارت سازيءَ ۾ استعمال ٿيندڙ اوزار وغيره.

Plaster
گارو، گچ، ڪهگل.

Plaster board
عمارت ۾ پلاستر جو تختو جنهن جي ٻنهي پاسي پنو (paper) لڳل هجي.

Plaster lath
joists, studs ۽ rafters تي ڪوڪن وغيره سان لڳل پلستر هٽڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي.

Plate
پٽ، پڙچ، تاڙي، قاب، تختي، (partition plate)

Platerail
پٽ ۾ ٺهيل اندر گهري، پيڇي.

Platform

ٽلهو.

Plinth
ڪُرسي، چونڪي يا بنياد، بناهه، ڪنهن جاءِ يا پيلپائي جو هيٺيون حصو.

Plumb
شاهل ـ شال.

Plumb bob
شاهل جو گولو.

Podium
ٽڙو، گولائون ٽلهو.

Point-Block housing
گهٽماڙ عمارتون، جيڪي مرڪزي چاڙهين يا بالارو (lift) يا رافع (elevator) وغيره ڪان شعاعي ترڪيب ۾ ٺهيل هجن.

Pointing

سرن جي جوڙن جي سنوار.

Pol
دخل (gateway, gate).

Poling boards	نڌيا اُپا ڪوٽائي لاءِ ڪم آندل ڪاٺ جا تختا، ڪوٽائي ڪرڻ لاءِ ڪم آيل ڪاٺ/ ڪاٺوهڙ.
Polychrome	گهڻ رنگو، رنگارنگي، رنگ برنگو.
Pont-levis	ڪلواري پُل.
Poppy	گرجا جي چوڪيءَ جا نقش.
Porch	لنگهه واري دروازي جي اڳيان واري اڏاوت.
Portative	سولو ڪجندڙ.
Portcullis	سِرڪڻو/ گسٽو در، جيڪو قلعي جي لنگهه جي پاسن وارن اُڀين ڪانڇن مان هيٺ مٿي گهرڪي.
Porte	گاڏي گهر جي اندر/ ميدان تي ٻيهارڻ لاءِ در/ لنگهه.
Porte-cochere	ڪافي ڪشادو ٻنيو يا ڍڪيل جنهن مان گاڏي (ڪار وغيره) گذري سگهي.
Portico	 گهر ۾ ڪليل ميدان، چوڌاري يا ڪيترن پاسن کان ٻيلپاون ۾ رجاءِ/ ميدان.
Portiere	دريا لنگهه تي لڙڪايل چڪ، پردو.
Post	ڪنيو مُني، ٿوٽي (posts) ڪاٺوڙي/ ڪڪائين عمارت ايپيون ڪاٺيون/ ڪاٺ.
Postern	ننڍو در (بعضي لڪل).
Postern portal	پويون در، پاسي وارو رستو، بغلي در ڪنهن وڏي عمارت جو دروازيدار لنگهه.
Poultice	لئي، لُپري.
Pradakshinapatha	Vidika، ٻڌ عبادتگاه جي ٻاهران چڪر ڏيڻ/ ڦيرا ڏيڻ وارو رستو.
Prakaram	ڪُليل اڳڻ، احاطو.
Prasada	هندو مندر، (لفظ) محل لاءِ استعمال ٿئي.

Precinct
ڪو هنڌ يا عمارت جنهن جو احاطو يا ڪا بي حد بندي هجي.

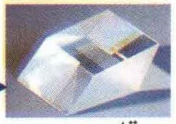
Prefabricated
پنهنجي جاءِ تي بيهارڻ/ رکڻ لاءِ اڳ تيار ٿيل جزوي يا مڪمل تعميراتي عنصر/ جز.

Presidio
ڪوٽ، شهر جنهن جي قلعي ۾ لشڪر يا پهروهجي.

Pressed brick

اڏاوت جي باهرين/ ڏسڻ ۾ ايندڙ سطح ۾ استعمال ڪيل اعليٰ درجي جي سر.

Prestressed concrete
اڳ ۾ تاڪيل ۽ نڙي مان گذاريل نوڙ يا تارون جي، آهن بستا سيمينٽ (reinforced concrete) اڳ مضبوط ڪيل مسالو.

Priory

مٺ، خانقاه، مڙهي، راهب خانو.

Prism
مثلثي شيشو، منشور.

Proceneum
قديم رومي يا يوناني ناٽڪ گهر جو ٽلهو جتي اداڪاري ٿئي، موجوده ناٽڪ گهر ۾ سازندن ۽ پردي جي وچواري جاءِ/ وٽي.

Profile
جاءِ وغيره يا ان جي ڪنهن حصي جو نقشو/ خاڪو خدوخال.

Promenade
Cankrama، ٽڏي سڙڪ، هوا خوريءَ لاءِ فرش بند رستو.

Pronaos
ڪليسا يا مندر جي اندرين حصي جي اڳيان وارو حصو (porch يا portico).

Propylaeum
لنگهه، مندر وغيره جو لنگهه يا ڏيڏي، ايٿنس جي Acropolisجو لنگهه.

Prosada
پَوتر آستان، ڏُراڙو، محلات.

Pteroma
مندر جي اڳيان ديوار ۽ پيلپاون جي وچ ۾ وٽي، ميدان.

Pug	ڪُلِيل مٽي، ماريل مٽي.
Pulpit	منبر، پرچارڪ ٽلهو.
Pulptilum	nave (ديول جي ونجهه)۾ choir (سرودگاهه) جي وچ ۾ پلويڙو يا پردو.
Pulvinated (Pulrin)	خدوخال ۾ اُپار (گهٽو ڪري frieze لاءِ استعمال ٿئي).
Puncheon	گاٽي چت جي مٿين حصي ۾ مڪيه جاءِ (king post) جو ڪم ڪندڙ ننڍو مُنو.
Purlin	خاص ڪڙين تي رکيل، وٽي، وٽي تي قينچين سان داسو/ ڪاٺ جنهن تي چت جا پٽا (rafters) ٻيهن / رکجن.
Purna kalsa	هندستاني روايتي اٺن پوتر نشانين مان هڪ/ گنبذي اڏاوتن جي چوٽيءَ تي دلي يا گگهيءَ جي شڪل جو عنصر، ڪاڏي جي شين، اناج ۽ سيڏي وغيره جو ياندو.
Purnakalsa	سرستون، جيڪو گلن ۽ ٽانوَ وانگر هجي، گلدان وارو ستون. گلداني ستون.
Pushkarani	پاڪ حوض، تلاءُ.
Pushpabhanda	دراوڙي سرستون جا وڏيل نال ٻچا يا مديان.
Puteal	ڪوهه جي چوڌاري پٿر وغيره جي مينڊ، روڪ.
Putlog	ننڍي افقي پٽ ۾ پيل ڪاٺي جنهن تي ڪوازي جا تختا رکجن / ويهارجن.
Putlog hole	پٽ ۾ هاسيڪار ڇڏيل سوراخ ته جيئن ڪوازي لاءِ افقي ڪاٺيون وجهي سگهجن.
Puzzolan	ڪنگهر وارو (slag) سيمينٽ.
Pylon	ڦاٽڪ، وڏو دروازو.
Pyramid	هرم، سوچي، مٿي سوڙهي ٽينڊڙ اڏاوت (مصر جا اهرام).

Q

Qabw	نالي نما تجر، تجري رستو، گذر.
Qaidah	Pithika، سرستون جو ترو، پيڙهو.
Qamt	سڌي ونگ، (ٻاهر تي) وڌيل ونگ.
Qanat	قنات، پاڻيءَ جي ڍڪيل ڪسي / نالي.
Qanatir (قناطر)	قناتون، پُليون، موريون.
Qantarah (قنتوره)	سڌي ڇت کي سهارو ڏيندڙ ونگ.
Qaqah	سرن يا پٿر جي گهڙيل اڏاوتي سامگري.
Qas Rumi	اڌ گول ونگ.
Qasarah	پلستر يا پلستر جو ڪم، گچ يا گچڪاري.
Qasr	قصر، محل.
Qatibkari	Munbatkari، پٿر تي اُپريل اُڪر.
Qaysariyya (قياصره)	بازار، مسقف، ڍڪيل مارڪيٽ/ بازار.
Qos maghbun	گُريدار ونگ.
Qos	نوڪدار ونگ.
Quadrangle	چوپاس شڪل يا اڳڻ.
Quadrant	گهيري يا گول جو چوٿون حصو.
Quadrate	چورس يا مستطيل مان هڪ، چوڪور.
Quadratura	پٽين ۾ ترڇين تي معماري رنگ / نقش.
Quadrivial	چئن رستن جي ميلاپ يا گڏ ٿيڻ وارو (هنڌ).
Quardruple	چئني پاسي بند/ گهيريل ميدان، اگڻ.
Quarry/ Quarrel	جافري جي چوڪور ڪڙڪي، اريبي شڪل ڏنگ سان لڳل چورس يا چوڪڙيارا ڪاوا، شيشا.
Quarry-faced	اٽگهڙيل يا ڪوري مُنهن / سطح سان پٿر.

Quarrytile — ڪلدار/ مشين ۾ ٿهيل سِر.

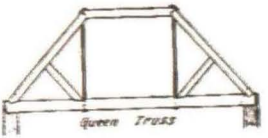
Quarternion — چئن جو ميڙ يا ڪٽ.

Quatro — اطالوي فن جو پندرهين صديءَ وارو عرصو.

Qub — آڌ، مُڻي، محور.

Queen closer — ڏيگهه ۾ سِرَ جو اڌ.

Queen truss — به ٻانهين ڦئنچي.

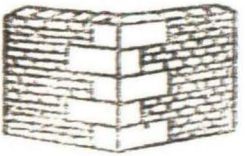
Queen-closer — سِروٽو جيڪو سر جي ڏيگهه کي پيڄي يا وڌي ٻن حصن ۾ ڪرڻ سان حاصل ٿئي ۽ بار طور ڪم اچي يا سنڈ ملائڻ جي ڪم اچي.

Quirkmoulding — گهاڙ جنهن جا ليڪا ۽ اپٽيل ور ڪنهن ننڍي/ سوڙهي ۽ سڌي جز سان ڏار ڪيل هجن.

Qulba (قلبہ) — پاڻيءَ جي وهڪ لاءِ ٺڪر جا نڙا پر نالا (pipe).

Qullah (ڪلاھ) — Cupola، گُنبدي، قُبي.

Quoin — ڪنهن اڏاوت جي جهل يا سگهه لاءِ ڪم ايندڙ ڇپر، عمارت جي ٻاهرين ڪُنڊ يا ان جو نمايان پٿر.

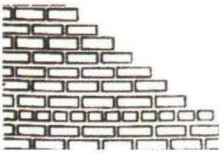
Quon Set hut — اڳ ۾ تيار ڪيل ڇنويا جهڳي ڪڙي ڪرڻ/ ڪيل.

Qurt (قورت) — ورقي ونگ.

Qwadriga — ڪنهن يادگار يا عمارت جي مٿان چئن گهوڙن واري گاڏيءَ جو ٿهيل نقش.

R

Racking

پوئتي هٽندڙ/ ڏيگهه ۾ گهٽجندڙ اوساري.

Rad burn plan

شهري رٿا جنهن ۾ پيادن ۽ سوارن جي آمد رفت الڳ رکجي، گهرن جا آڳا يا اندروني آمدرفت نندين ڳلين رستي ٿئي، کوڙ گهر مکيه رستي يا شاهه راه تي نه کلي.

Radan

مٽلٽي دمدما، بن پاسن سان زميني کم جيکو ٻاهر نڪتل يا اپريل حصو ٿاهي.

Radda

زدو بار (course).

Radiating arch

سچي ونگ، اڌ گول ونگ.

Rafs al Aqd (رفس العقد)

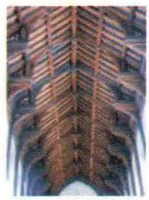

Vault، تجر، مڙيل چت.

Rafter

پٽي (ڪوٺي لاءِ) پچر (هنهن لاءِ) ڏڪ (ٻيهي وغيره لاءِ).

Rafters

پٽيون، (لهيون) چت جون، پاسي سان لڙيل، چت جي ڪنار (ridge) کان پٽ جي چوٽيءَ (wall top) تائين، چت کي سهارو ڏيندڙ ڪاٺيون.

Rafters (Common)

هڪ جيتريون ۽ ڏيگهه ۾ ٻيل پٽيون/ لُهيون، پوٽا (بعضي مکيه trusses).

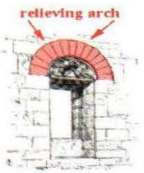
Rafters (Principal)

پٽيون جيکي مکيه پٽن (principals) وانگر ڪم ڪن يا عام پٽين (common rafters) جيان ڪم ڪن.

Raggle

ڏاتوءَ جو ذرو جيکو پٿرڪاريءَ ۾ ڏار يا سوراخ پرڻ جي ڪم اچي.

Rahapaga	آسويا پتيرو.
Rahba	چورس.
Rail	جهنگلي، در، دري وغيره جو مٿيون ڪاٺ / پٽو.
Railing	 Vedika، جهنگلي يا ڪٺهڙي جو سلسلو، جهنگلي جو مٿيون پٽو.
Raking shores	پرڪيل اوسار، اوساري جنهن ۾ هر مٿيون بار هيٺين کان گهٽجو ويجي.
Ramp	هٿياٽي پٽي يا گهاڙ جو افقي وَرُ/وَڪڙ. سطح جو هيٺ مٿي هجڻ.
Rampant (arch)	ونگ جيڪا مختلف سطحن جي پٺتن تان اُسري يا ڪجي.
Rampart	ڏڙو جنهن جي چوٽي مسطح هجي/ سڏي ۽ ويڪري هجي، دمدما.
Random rubble	بي ڍولي شڪل سان مختلف ماپن جا پٿر.
Random work	 ڪيڻگي اوساري، اوساري ۾ ڪم آيل ڪيڻگي سامگري.
Ranga mandapa	منقش / ڇٽيل ڪمرو.
Raniwas	حرم، زنان خانو (seraglio).
Raoti	رائٽي، لڪڙن يا ڪمين تي نوڪدار ڇت سان تنبو.
Raqm (راقم)	زينت، عمارتي نقش.
Rasoi	بورچي خانو، رڌڻو (kitchen).
Rath	تاريخ جي ڏاڙ ڪان اڳ جو قلعو ڪوٽ (پٿر جو ring work).
Rauda	روضو (mausoleum).
Ravelin	خندق جي ٻاهرئين پٺتي جي اڳيان الڳ ٻٽو بند / ٻه بند.

Rear arch	چت جي پچاڑي ڪاسائط لاءِ سامگري (سر، پٿر وغيره) ۾ ٺاهيل يا ڪٽيل جهري.
Rear vault	دريءَ جي شيشي ۽ پٽ جي اندرين سطح جي وچ واري وٽيءَ متان ننڍڙي تجر.
Recess	Alcove، گوشو ڪُٽو.
Reeding	هڪ ٻئي جي پر ۾ پور وچوٽ گولا/ گهڙت واري آرائش.
Refectory	ڪاليج يا خانقاه ۾ طعام گاه.
Refraf	شڪارا، ڪلغي، چوٽي.
Register	فرد، پرٽو نقش يا چٽ لاءِ جاءِ.
Reglet	ٻن گولن/گهڙتن کي جدا ڪندڙ پٽي، گولن جي وچواري پٽي.
Regula	سڌو دوڳ جنهن تان ٻڙين جهڙي قطار ڪري، يا لڙڪي (ٻورڪ قسم ۾ زينت طور).
Re-inforced	ڪنهن ٻي شئي جي ملاوٽ، شموليت يا ڳانڍاپي سان مضبوط ڪيل.
Rekha	شڪارا جو ور وڪڙن وارو حصو ليڪ.
Releiving arch	 سر در کان مٿي واري پٽ جي بار ڪٽط واري ونگ.
Relief	اُپريل چٽ، اٽيل اُڪر، اُپاريل نقش.
Reliquary	 تبرڪات لاءِ خانو/ طبق/ برتن.
Reliquiae	باقيات، پنڌ پاهٽ.
Render	پلستر / گچ / گاري جو پهريون هٽ.

Render-set	عمارت کي پلستر جا ٻه هٿ ڏيڻ، ٻيو هٿ.
Reredos	قربانگاهه (ڪليسا) جي پوئين پت وارو مزين پردو، پلويڙو.
Respond	ونگ جي هڪ پاسي اوسارڻ لاءِ اڌ ديواري ستون.
Resupinate	اُونڌو، اُبتو.
Retaining wall	مٽي/ واريءَ يا ڪنهن ٻي شيءِ کي گسڪڻ يا ڪِرڻ کان روڪڻ لاءِ ڏنل پت.
Reticulated	ڏسو Tracery.
Return	اڳين سڌ کان پوئتي لڏيل حصو، مثلاً: گهر جي پت جو يا دريءَ جي ڳڙڪي.
Reveal	در يا دري جي اندرين پاسي پت جي سطح کان چوڪٽ تائين کول/ وٿي.
Revet (Revetment)	پت، فصيل وغيره کي ڪنهن سامگري سان ڍڪڻ، مٿان ٻيو يا ٻئي مٽيريل جو پوش چاڙهڻ/ ڏيڻ.
Revetment	1. Retaining wall ، 2. ديوار وغيره جو مٿاڇرو ٻي سامگري سان ڍڪڻ واري حالت.
Rib	وڏيل ڏَني، ڏَني، پاسري، پر.
Ridge	ٻنو، ڪِرو، هڪ چيڙي کان ٻئي تائين وڏ ۾ وڏ اُپريل سلسلو.
Ridge capping	چت جي ڪرنگهي جي ڪڄ، ڍڪ.
Ridge piece	ڍگهي افقي ڪاٺي (وَرو) جيڪا چت جي ڪرنگهي ۾ پويءِ پٽين (rafters) کي سهاروڏئي.
Ridge pole	چت ۾ سڀ کان وڏو اُپو ڪاٺ جنهن سان پٽيون ڳنڍجن/ جَڙجن.

Ridge roof	 اهڙي مناهين چت جنهن جون پٽيون چوٽيءَ سان ملن.
Rifle trench	اونهي کوٽيل کڏ کي دشمن واري پاسي مٿيءَ جو بند ڏئي بچاءَ ڪرڻ، اولو/حفاظت.
Ring work	سادو اولو (کڏ ۾ بند) مان ٺهيل مختصر لوڙهو کڏ کي بند ڦيرائي ٺاهيل.
Rise	ڏاڪڻ جي ٻن پائدانن جي وچوارو ايو حصو.
Rivaq	تجر (vault) محرابي لنگهه (رستو).
Riwaq	ستون بندي، ستون دار ڏيڏي، دالان.
Road	رستو، ڏڳ، پڪو رستو.
Road loft	ديول کي باقي عمارت کان الڳ ڪرڻ لاءِ اڏيل ڏانچو، پلويڙو.
Rod	ڪاٺ جو تختو جنهن تي ڏکاڻڪو ڪم رڌجي/ ڪجي.
Roll-moulding	ويڙي وڙي گهاڙ/گهاڻ.
Roof	چت، ڪوٺو.
Roof (wood framing)	چت، ڪاٺ واري ڏانچي تي ٺهيل چت جي اوڍ جا مختلف حصا.
Rose or wheel window	 آرن سان گول دري.
Rotunda	گول پترڻا واري اڏاوت، چوگول، چوڦرو گول پترڻا
Rozette	 گل نما نقش.
Rubble	ڪچو، ڪُڏنگو پٿر.
Rubrication	تريا زمين، پردو، رنگ يا روغن وغيره سان رڱڻ.
Rukn	ٻيلپائو.

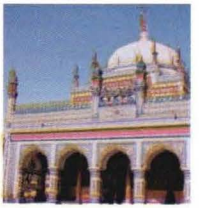
Run of stairs

چاڑهيءَ جو افقي مفاصلو گولائي ڏاران پوڙيءَ جو افقي حصو هڪ پوڙي جي پردي کان ٻئي پردي جي وچ ۾ افقي فاصلو.

Rustication

ڪُٽيدار سنڌڻ وارو پٿر جو ڪم، کهري اوساري، کهري سامگري سان اوساريل عمارت/ يا ان جو حصو.

Ruza

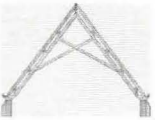

روضو، اهم مقبرو.

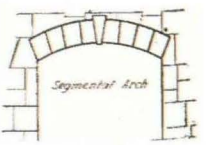
S

Sabat (ثبات)	ورانڊو، ڊڪيل لنگهه، گئلري (gallery, covered passage, corridor).
Sabha	منڊپ، چاوڙيءَ مجلس يا گڏجاڻيءَ جو ڪمرو، سيا
Sacristy	ڪليسا جو ڪمرو، جنهن ۾ پوتر برتن ۽ پوشاڪون رکجن.
Sadahkar	پٿر جي سادي تراش ڪندڙ/ ڪرڻ وارو سنگ تراش.
Saddle stone	چوٽيءَ وارو پٿر.
Safaih/ safih	پٿر جو تابوت، پٿر جنهن ۾ مردو رکيل هجي/ رکجي.
Safe load	ايتروبار يا دٻاءُ جيڪو اڏاوت لاءِ خطرناڪ نه هجي.
Sahn	صحن، ايوان، اڱڻ.
Salawat	سلاوت، پٿر جي ڪم جو ڪاريگر، مجسمه ساز.
Salient	وڌاوڙو.
Sall	وڏو ڪمرو، هال.
Sally-port	 پويون/ چور دريا زير زمين رستو جيڪو اندرن ٻاهر اچڻ وڃڻ جي ڪم اچي.
Salon	تقريبات ۽ نمائش ڪرڻ لاءِ وڏو ۽ عمدو ڪمرو.
Salt box house	اڳيان ٻه طبق، پويان هڪ، جنهن جي ڇت گهٽي لاهي / نشيب سان هجي.
Salunkha	قربانگاه.
Samasutra	ٿوٽيون جن جي وسيلي عبادت گهر يا زيارتگاهه ۾ پنج اشناني وضوءَ لاءِ پاڻي پهچايو وڃي.
Sanctuary	پوتر ياڳو/ حصو، عبادتگاه، پناهه گاه.
Sanctum	ڪليسا يا مندر جو سڀ کان وڌيڪ پوتر يا پاڪ حصو.

Sangarama	خانقاه.
Santhagara	خندق، کاهي.
Sapping	محل (castle) وغيره جي پت جون پاڻون ڪاڇڻ/ ويهڻ.
Saqaf (ثقف)	ترڇت، سقف (ceiling).
Saqqatah	قلعي جي ديوار ۾ ڳڙڪا، جن مان هيٺ ٻيٽل دشمن تي ڪا مضر/ نقصان رسائيندڙ شيءِ ڪيرائي يا هاري سگهجي.
Sarai	سراءِ، مسافر خانو ٽٽرڻ جي جاءِ.
Sarapardah	قنات.
Sarcophagus	 نقش و نگار يا لکت سان مزين پٿر جو ڪفن.
Sarsen	پٿر جي ڇپ يا دوڳ (stone henge جي صورت ۾).
Sas	 ڇت (roof).
Sash	دري وغيره جو شيشن وارو فريم.
Sawami	ڇڻ ڪنڊن تي منارا (شيام ۾).
Scabble	ڪينگي، سادي، اوساريءَ لاءِ پٿرن جي ڪُهري گهڙائي ڪرڻ.
Scaffold	ڪم ڪندڙ ۽ سامگريءَ جي سهاري لاءِ عارضي ڍانچو ڪوازو.
Scagliola	سنگ مرمر جو گچڪاريءَ ۾ نقل.
Scamillus	سرستون ۽ ڳڻي کي جدا ڪندڙ ڪانچو جهري.
Scarcement	پت ۾ ڪانچو ڪانچي سبب ٽيل جارو يا گهري.
Scarf joint	ڪپڻ (ڪپ ڪپ ڪرڻ) ۽ نَپڻ (نپ هڻڻ) وارو جوڙ ڪپ، نپ، جوڙ.
Scarp	اندرين پت يا خندق جي سلامي، نشيب (جو قلعي جي چوڌاري ٿئي).

Scissors truss	 ڪنچي (truss) جا ڪنڇيون ملائي ٺاهجي.
Sconce	ننڍي ڪوٺڙي جيڪا ڪنهن لڪ، ڪوٽلي يا لنگهه جي بچاءَ لاءِ هجي.
Sconce	ڪوٽ، ڪچو بند، پردن يا پلويڙن وارو اڇهو يا اوٽ.
Scotia	(پيلپاون جي پيڙهي جي) اُپٽيل گهاٽ.
Scrap	ڪنهن قلعيبندي جي ڪڏ جو اُپو لاهه.
Scratch coat	پهريون هٽ (گچ يا سيمينٽ جو) ڪهرو هٽ.
Screeds	گچ جا پٽا، پهرين ٻن تهن/ هٽن جي ٽولهه جيڏا پٽا جيڪي باقي تهن لاءِ معيار يا رهنمائي طور ڪم اچن.
Screen	پردو، پلويڙو، ويڑ.
Scroll	وِيٽو، ويڙهو، ويٽي نما گهاٽ يا نقش.
Scuncheon	ڇت يا برج جي ٽڪور، ڪونڊن جي هيٺان ڪمانچا، اندريون پاسو.
Scutcheon	ڪنجيءَ جي سوراخ ٻاهران مزين پتل، نالي واري يا لکت واري تختي، ڊال، تالي- پٽي.
Secand/ secant	قاطع، وڍٽي (لِيڪ).
Secco	سُڪو ڇت، ڇترڪاري يا مصوري جي ٽل جنهن ۾ پلستر جي سڪڻ بعد رنگ پاٽيءَ ۾ پسائي هڻجي.
Section	Khanda، قطع، حصو.
Sector	هڪ قوس ۽ ٻن نيم قطرن جي وچ ۾ سڏي/ سنئين شڪل.
Sedile (Sedila)	ديول ۾ پادرين لاءِ پٿر جون ٽي نشستون اڪثر مُزين ۽ مٿان سائبان سان.
Segment	پاڳو، ڦاڪ، گُري، دائري جو قطر.

Segmental arch

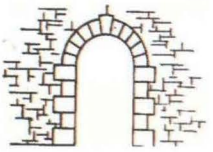

ونگ جيڪا ڳني يا قوس جهڙي هجي (پر اڌ گول کان گهٽ).

Sekas

پاڪ احاطو مندر يا معبد جون احترام جوگيون حدون.

Semi cirrular arch

اڌ گول شڪل جي ونگ هن کي true arch ۾ چون.

Seni

مهاڃڻ منڊل، ڪاسبي جماعت.

Septa

لوڙهو، واڙو.

Septangle

ستن ڪنڊن وارو، ست- ڪُنڊو Heptagon.

Septate

ورهايل، ورڇيل.

Septenate

ست پاڳو، ست - پتيو.

Septilateral

ست - پاسو.

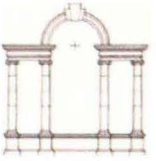
Septime

محفوظ مورچو، پناهه واري جاءِ.

Seraglio

حرم، ديوار ۾ محل.

Serdabah

تهخانو، زير زمين ڪمرو، ٻُهرو.

Serliana

تن لنگهن وارو لنگهه، (وڇون ونگ سان وڏو ۽ ويڪرو ٿئي).

Severies

ديوار جي اندر پراءُ.

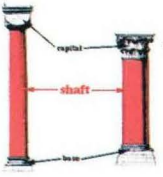
Severy

تجري/ محرابي تر ڇت جو خانو.

Sgraffito

ورن- ڪَرڙي/ ڪرڙيل ورن، ورندار نقش.

Shaft

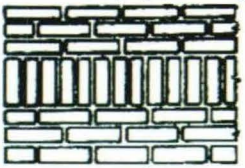
ڳني، ٽُڙي.

Shah- nasheen

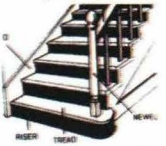
شاهه نشين، (دراصل) بادشاهه جي استعمال لاءِ محل ۾ مٿاهين ٽلهي تي پيلپاون واري ڇتي يا سائبان.

Shake	ڪاٺ ۾ ڏارون يا ڦوتون هٿ سان ڏاريل ڪاٽيون چٽ ۾ وڇوڙ/ وڏل.
Shamsa (شمسہ)	(vignette) (1) گلڪاري (2) خالي جاءِ پرڻ لاءِ ڪو ننڍو نقش (3) تصوير (ڪلهن تائين) چوڦير هالي سان. (4) لکت سان ٺهيل تصوير.
Sharaf (شرف)	شرف، طرو، ڪلغي، چوٽي.
Sheathing	ويڪرا تختا جيڪي ڪوڪن وغيره سان چٽ جي پٽين تي لڳائجن، جيڪي باهرين سطح لاءِ ڍڪڻ يا بنياد جو ڪم ڪن.
Shed	الڳ يا عمارت جي حصي طور اڏاوت جيڪا گهٽ ۾ گهٽ هڪ پاسي کليل هجي، چاپرو.
Shell roof	وڏي وايي جي مٽان ڪري جي سنهڙي گنبدي يا تجري چٽ.
Shikhara / shikara	شڪارا/شڪارا Spire.
Shigrafgari	پٿر جي جاري ٺاهڻ جو فن/ هنر، شگرافگري.
Shims	فانا، چپرون، ٿهيون (wall boards) لڳائڻ لاءِ واڌ ڪن واري سطح ۾ ٿهيون وغيره وڇوڙ/ پرڻ.
Shingle	ڪَپرو، ٽڪر ڪاٺ وغيره جا جيڪي چٽ يا پاسي وارين پٽين کي ڍڪڻ لاءِ ڪم اچن.
Shore	ٽوٽي، ٽنيو، آڌر، ٽيڪ، تڏ.
Shrine	زيارت، عبادتگاهه، چئيتيا يا آشرم جو پوتر حصو
Shuma	Pier، درگاهه، پايو.
Shutter	جهرمري.
Shuttering	(formwork) چوبي سانچو، چوبي سانچيبندي، بوتو، بوتو ٻڌڻ.
Sibika	پالکي، چوڏول، ڏولي، محافو.

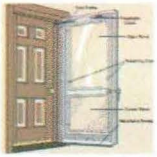
Siding	عمارت جي باهرين پتين ۾ ڪم آندل ڪن ڪچرو، پگ ٽوٽ (lumber).
Silhoutte	Chhavi، عڪسي چٽ، چايا چتر.
Sill	 چانڻ، هيٺيون اوڙو. چانڻ.
Sillbeam	ڪاٺ جي ڍانچي ۾ هيٺين ڪائي جنهن سان ايا ڪاٺ ملائجن / ڳنڍجن.
Silo	ڪُڏ يا مانرو ڪابہ هوا بند جڳهہ جنهن ۾ مال جو چارو محفوظ ڪري رکجي، چاريگاه.
Silpasastra	تعميرات يا ہين فنون تي هندستاني عهدنامو.
Silpilaksmana	architect، معمار.
Sinhasana	شينهن جي بوتي وارو آسڻ جنهن تي (اڪثر) ہڏ جو مجسمو نهيل ٿئي.
Siras	سر- ستون.
Site	ماڳ، هنڌ جاءِ، سر زمين، نيو جڳهہ.
Siva kanda	Pentagonal pillar، پنج ڪنڊو پيلپائو.
Skanda	Hexagonal pillar، ڇهہ- پاس پيلپائو.
Skew back	پشتي طور ڪم ايندڙ ڦاڪائين ونگ يا پل جي ترڇي ڏُڻي.
Skirting	پلستر ٿيل ديوار جي پاڙ جتي فرش سان ملي اُتي لڳل زينت لاءِ تختا، ڪنار.
Sky-line	مرعي افق، آسمان جي پس منظر ۾ عمارت وغيره جو ڏيک.
Skyscraper	فلڪ بوس، گهٽماڙ.
Slah (سلاح)	ہاهيون، پاڪا.
Sleeper	وڇايل يا زمين تي افقي رکيل ڪائي، جيڪا ہين ڪائين کي سهارو ڏئي، ننڍي تنگڙن واري پٽ جنهن تي زميني طبق جا پتا (joists) رکجن.

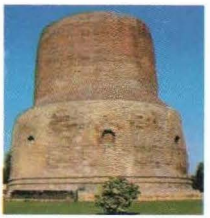
Slip sill	ترکٹي چانئٹ (سادي پٿر جي، دريءَ جي ويڪر جيتري).
Slipa (سنسڪرت)	فنونِ لطيفہ، عمارت سازي.
Sluit	پاڻيءَ جي سنهڙي نالي / آڏ.
Slype	وڏي ديول ۾ ڊيڪيل / چانيل گذرگاهہ، رستو.
Soaker	ڇت کي پاڻي بند (water tight) ڪرڻ لاءِ ان جي وٿين / جوڙن ۾ پوڻ / وجهڻ وارا ڏاتو يا پٿر جا ٽڪر.
Socle	 پٽ يا پيلپائي جي هيٺان لسو سادو پيڙهو منجي يا جز.
Soffit	 ڪوڙو مرغول، شڪم، ڪمان، محراب جو اندريون / هيٺيون پاسو.
Solar	وڏي هال کان پري اڪيلي ويهڻ لاءِ ننڍي ڪوٺي (اصل ۾ مناري جي مٿان وارو ڪمرو).
Solarium	Sunterrace يا loggia ڇتدار رستو.
Solea	(ڪربٽگاهہ) ۾ منبر جي وچ ۾ مٿاهون پيچرو (Stage, pathway).
Soldier course	 بار جنهن ۾ اينٽون سرون لڳل هجن.
Soleplate	ڪاٺ جي فريم واري عمارت ۾ ڪانڌڙ جي هيٺين ڪائي (sillbeam) ۾ اوساري جي وچ ۾ ڪم آندل افقي ڪاٺ.
Sollam	زينو، سيڙهي، چاڙهي.
Sopana	چاڙهي، چڙهٽي.
Sounding board	pulpit, ambo، مُنبر.

Space frame	وايي ڪڇ، وڏو وايو ڊيڪينڊڙ ڪڇ، ڊيڪ، ٽاڻ.
Spacer	فاصلي- گذار، ويڇر.
Spall	خراب يا ڀڳل، سر، پٿر جون ڇٽڙيون.
Span	وايو، وِٿ.
Spandrel	ڪمان- ڪُلهي: ونگ جي ٻنهي پاسن واري ٽڪنڊي نما ايراضي.
Specifications	تفصيل نامو، جنهن ۾ عمارت ۾ ڪم ايندڙ سامگريءَ جو معيار ۽ ڪم جي ڏاڪو جا طريقا يا ٻيا تفصيل ڏنل هجن.
Spelaean	غارن ۾ رهندڙ/ غارن ۾ رهائش.
Spere	ڪُتل اڏاوت جا وڏي ڪمري ۽ گذرگاه وارن پلويڙن جي وچ تي پردي جو ڪم ڏئي.
Spike	ڪُونٽي، چڙهي، ٻُندي، وَنئرو.
Spiral	پيچدار.
Spire	مناري.
Splay	مُڙيل خمدار (ونگ، لوگهو).
Splice (to sit on the)	سنگي ديوار، پٿر جي پت (تي ويهڻ).
Spring	نقطو/ هنڌ جتان ونگ اُسري.
Spring hinge	قبضو جنهن ۾ اندر سپرنگ لڳل/ رکيل هجي.
Sprocket pieces	عام پٽين جي تري / چيڙي وٽ ملايل ننڍيون پٽيون، ڏَڪَ.
Spulchre	ڪوبہ مدفن/ مقبرو، تدفين.
Spur	رُوٽو تيرُ، چنبي نما، چٽ جيڪو چورس ڪرسيءَ جي ڪنڊ تي ٽئي/ هجي.

Spurstone	آمد رفت جي نقصان کان بچڻ لاءِ جاءِ جي کنڊ وٽ (اکثر گول) ٻاهر تي نڪتل پٿر.
Squinch arch	سرڪُنڊ ونگ، ڪنڊ جوڙ ڪمان جا چوڪور جي ڪنڊن تي اُريبي حالت ۾ ڪنڊن کي ٽورو گول صورت ڏئي جنهن تي گنبذ ٺاهجي.
Squint	پت يا ٽنب مان آڏي ڪُڙڪي رکو جتان مکيه قربانگاه کي ڏسي سگهجي.
Sridhara	چورس پيڙهي ۾ اٺ ڪنڊي ڳڻي، يا ٽُڙي وارو پيلپائو.
Sringa	جُڙيل (مکيه سان)، چوٽائي / پاءُ شڪارا.
Stadium	ڪسر تي موقعن لاءِ ڪُليل / بنا ڇت راند جو ميدان.
Staff bead	موسمي اثرات کان بچڻ لاءِ دريءَ جي چوڪٽ ۾ پت وغيره جي وچ واري وٿيءَ کي بند ڪرڻ لاءِ ڏَنل پٽي.
Stagger	ور وڪڙ ڏيڻ / ڪرڻ / جوڙڻ.
staging	لکڻ ۾ تختن جي عارضي اڏاوت، ڪوازي ۾ رسن سان لٽڪايل تختا.
Stair case	 زينو ڏاڪڻ.
Stair treads	چاڙهيءَ ۾ پير رکڻ واريون پوڙيون / ڏاڪا.
Stair way	sopana، چاڙهي.
Stairs (staricases)	Flying, halfturn, well, ڏاڪڻ سان لاڳاپيل لفظ .tread winder, nosing, riser, Sprial, vice, handrail, newel dog- leg, .turnpike, baluster, string
Staking out	اڏاوت لاءِ مقرر حدن جي نشاندهي لاءِ ڪُتل ڪِلا، ڪليون / ڪليون هڻڻ، ڪوڙڻ.

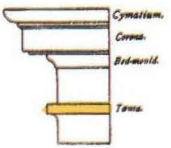
Stalactite	مقرنس ڪاري / غالبڪاري.
Stall	هڪجهڙين نشستن ۾ ڪاٺ يا پٿر جي اُڪريل نشت، ٽانُ، وٽاڻ.
Stambha	(pillar, column).
Stanchion	(beams) کي سهارو ڏيندڙ استيل جي اين رُڪنن جي اڏاوت.
Starling	(cut water) پل جي ٿنب جي وڌيل نوڪ (پاٽيءَ جي زور گهٽائڻ لاءِ).
Starting newel	جهنگلي کي سهاري ڏيڻ لاءِ چاڙهيءَ جي تري يا شروع واري ڪاٺي / مني.
Stay	تڏ يا رسو جيڪو سائبان کي سهارو ڏئي، سيخ يا پٽي جيڪا مختلف حصن کي جڙيل / جوڙي رکي.
Steeple	ڪُونٽي، ڪليسا جي مٿان اوچي اڏاوت.
Steeple	ڪليسا ۾ ٽاور يا منارو (tower ۽ spire) (گڏ).
Stele	اُڀي سر / تختي، سنگ - مزار لوح - مزار دڪي، پوڙي.
Stellate	ستاري نما، ڪرندار (شڪل نقش).
Stencil	نقشدار، ڏاتو (وغيره)- پٽي، ٽڪن واري ڏاتوءَ جي پٽي.
Stereobate	پٿ يا ستون بنديءَ جي بناه طور پکي اڏاوت، ٿُودو مايو.
Sthapati	استاد ڪاريگر.
Stilted	پير گهوڙين تي، اُوچو، ڪڙائون پاين تي.
Stirrup pieces	لڙيل يا سڌا / ايا ڪاٺ يا ڏاتو جا رکن جن ۾ پيا لٽڪيل يا ٽنگيل هجن.
Stoa (Pl. as and ae)	چانيل ستون بندي (portico).

Stoep	ورانڊو (verandah).
Stool	دري ۾ اندر ۽ آرپار پيڇتي / گهري.
Stoop	گهر جي لنگهه / در وٽ ڊِڪي يا پوڙي.
Stoppings	ڪاٺ جي جڙائي يا سطح ۾ خال پورڻ لاءِ مصنوعي شيون.
Storm door	 موسمي اثرات کان بچڻ لاءِ در جي باهران اضافي دريا طاق.
Storm sash	موسمي ڪرڙائي روڪڻ لاءِ دريءَ جي باهران پي دري
Story, storey	بن لاڳيتن فرشن جي وچ واري جاءِ، گنجائش، ماڙ، طبق، منزل (bhumika).
Strain	سامگريءَ تي دباءُ جي ڪري ان جي ڊيگهه ۾ سوس ۽ واڌ، چڪ.
Stria (Pl.ae)	پور وچوٽ پتا، ڏَنا، جهَريون، نالیون، وغيره.
Striga (Pl-ae)	پيلپائي وغيره جا پَر، پتا، چُڪن سان ايا پتا/ ڏَنا.
Strigose	پردار (fluted) چُڪي ڏنن سان.
String	پٿ کان باهر نڪتل سرن يا پٽرن جو افقي سلسلو/ قطار جيڪا خوبصورتي يا يڪسانيت ٽوڙڻ لاءِ ناهجي.
String course	گهڙت جيڪا اڪثر ٻيڙ ٻني جي هيٺان هجي.
Stringer	اڏاوت ۾ ڳرو/ سگهو تختو يا ڪاٺ (اڪثر افقي حالت ۾ ڪم آيل).
Strobite	 ڏسو Cone.
Strong hold	ڳڙهه.
Structure	عمارت، اڏاوت، ڍانچو، گهاڙاتو.
Strut	واڌڪ.
Stucco	چيرولي، چُن جو گچ.

Stucco-leestro	گچ تي گرم لوهه جي اوزارن سان ڪيل چترڪاري، جنهن تي ميڙ جو لسايل تهه هجي، مومي چٽ
Stud	گهر جي ڪاٺ ڪڙهه جي ڪم يا پُوٽو، تيڪي جو ٽنيو، گل ميخ.
Stupa	 استوپ، ٻڌ ڏرم وارن جي عبادت جي جاءِ، پوتر آستان.
Sty	سوئرن جو واڙو، گدلي جهوپڙي
Style	طرز، ڍول، پرڪار.
Stylobate	پيڙهه يا ڏيلي اڏاوت، جنهن تي ستون بندي ڪيل هجي.
Subfloor	فرش جي joists جي مٿان چوبي فرش، جنهن جي مٿان آخري فرش بندي ڪجي.
Suchi	(ٻڌ ڏرم وارن جي جهنگلي ۾) آڏيون ٽيڏيون ڪانيون يا سيخون وغيره.
Sukhanasi	مندر جو پيشگاه يا دالان، ڏيڏي
Sun window	مهاڙيءَ ۾ محرابي ڪڙڪي، جارو.
Super columniation	پلپاون وارن طبقن جي مٿان ٻيو پيلپاون وارو طبقو (ٽيون چوٿون وغيره).
Superior sop	ٻيڙ ٻني وغيره جون چوٽيءَ پٽيون جيڪي ڀت (wall plate) ۾ لڳل هجن.
Superstrurcture	مٿين اڏاوت، عمارت جو مٿيون حصو.
Surang	 سرنگهه، لڪل، ڳجهو سوڙهو رستو گذر گاه.

Suspended roof	ناتارين ۾ شيڪلن ۾ سگهارين ڪيبلس جي جاريءَ تي ٻڌل يا لڙڪيل ڇت.
Sutoon	ستون.
Swan's neek	ramp ۽ knee جو ميلاپ جو جهنگلي ڪي يڪدم مٿي ڪري
Synagogue	 ڪنيسه (جمع ڪنايس)، يهودين جو عبادتگاهه
Syrinx	بغلي دالانچو مصر جي مقبرن ۾ جبل کوٽي اندر بنايل سوڙهو دالان.
Systile	جنهن ۾ ويجها ويجها پيلپاوا هجن.

T

Tabernacle	خيمو، تنبو، چولداري، متحرڪ پرستشگاھ.
Tabiyah	Mortar، گارو، گل.
Tablature	ٽِڪي، تصوير، تصويري ٽِڪي.
Tadi	دراوڙي سرستون جي ڳچيري (Necking).
Taenia	 ڪهي يا پٽياڻو مُنڊيري، سرپٽو (head band).
Taikhana	تھ خانو، زير زمين ڪمرو، ڏڏو مڪان.
Tailing	پٿ ۾ لڳل سر / پٿر جو ٻاھر تي وڌيل حصو.
Takhtabash	تخت باش، بئنڪ.
Tal	تلاءُ، حوض.
Tala	ترو، (story) ماڙ.
Talapathana	فرش، فرش بندي.
Talaprishtha	چونڪي، ڪُرسي (plinth) جي ٻن طبقن مان هيٺيون.
Talaqah	arrow slit, embrasure ڳڙڪي، مارو.
Taliah (طليعہ)	مٿاھين هنڌ ٽهيل منارو، چوڪسي منار ديدبان (watch tower).
Talisman	 تلسماتي شيون، تصويرون، بوتا.
Talus	لاھانديءَ، لاڙو، ليٽ، نشيب، اُيپي ٽَڪريءَ جي پاڙ وٽ پاھٽي ڪچرو چوڏار ڏنل پٽ ڪي ٻاھران اھڙو لاڙو جو دشمن کي پري کان پٽ جي پاڙ تائين ڏسي سگھجي.
Tambour	چتيل ڏيئڙي يا پيشگاھ، ڪارچوب.

Tangent	مُماسُ، چُهٽي ليڪ، خط ملاقي.
Tanmiq (تنميق)	Decoration آرائش، سينگار، زينت.
Taper	Batter مخروطيت (ڪنهن چيڙي جو سنهو ٿيڻ/ هجڻ.)
Taq	حاشي ڪان مٿي طاق، گوشو ڪُنڊ (alcove, niche).
Tarahbandi	ليڪن واري يا مهندسي آرائش (geometrical designing).
Tarma	پهرين ڪوٺي، پيشخانو (ante chamber)
Tarsia/intarsia	پچيڪاري يا منبتڪاري جو نمونو جنهن ۾ مختلف رنگن جون ڪاٺيون استعمال ٿين.
Tasbihkhanah	محلات ۾ دالان جتان باغ، ندي، پوک وغيره تي نظر پوي/ ڏسجي (اڪثر انتر ڏيان لاءِ).
Tas-de-charge	تجر يا ونگ جو بنهه هيٺيون رکن جيڪو افقي حالت ۾ ديوار اندر ڦاسي.
Tashgir	گل ٻوٽن وارو نقش، انگڙ ونگڙ گُلڪاري.
Taster	انگڙ ونگر ليڪن سان گهاڙ يا نقشو.
Tawidh	(خصوصاً ڏکڻ ايشيا ۾) قبر جو پٿر، پٿر جو خول قبر مٿان.
Tawriq	 arbesque، پيچ در پيچ اڪرن يا ليڪن، يا گل ٻوٽن جو عجيب نمونو گورک ڏنڊو.
Tazyin	اُڪريل آرائش، سينگار، آرائشي اُڪر.
Tebam	ڪنيسہ (جمع ڪنايس) (synagogue) جو ٽلهو، منچ (dais يا rostrum) جو پاڙهي يا پرچار لاءِ هجي.
Telamon	 مرداني شڪل جهڙو پيلپائي جو پيڙهو، ترو.

Temenos
مندر يا عبادتگاه جو پوتر احاطو/ حد.

Temper
اُٽلاٽي، ملاوت، لَتِي.

Tempera
ديوار چترن جو طريقو. رنگ سان بيضي جي زردي يا ٻيو ڪجهه ملائي وزن هلڪو ڪجي.

Template
فرمو، جَهل، ٽيڪ.

Temple

مندر، اڪثر هندو ٽِڪاڻو عام طور عبادتگاهه.

Tenia
(Doric) منڊيريءَ جي چوٽي سان ننڍي سُنڊر پٽي، نرچل جي سردرءِ سنڊر بند جي وچ ۾ پٽي.

Tenon
چُوڙ.

Teocalli, Teopan
(mex) يا ٻين آمريڪي قديم رهاڪن جو مندر جيڪو چوٽي ڪٽيل هرم جهڙو هجي.

Tepee

اميريڪن انڊينس جو چمڙي مان ٺهيل تنبو.

Term
مٿين ڏڙ واري بوتي کي سهارو ڏيندڙ هيٺ سنهون پيلپائو (pedestal) جنهن جي چوٽي انسان يا حيوان يا خيالي شڪل جهڙي هجي.

Ternate
ٽن ۾ ترتيب ڏنل، ٽه – رڪنو.

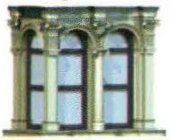
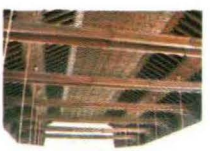
Terra cotta

ٽڪر، پڪل مٽي (عمارت ۾ استعمال).

Terrace
چبوترو، اگاسي، ٽلهو، دڪاني.

Terrazzo flooring
خاص قسم جي گچ جو فرش، لسايل يا ماڄيل مٽاچري سان، خالص سيمينٽ ۾ پٿر جا ٽڪر ڦاسايل.

Terreplein
ٻيڙ ٻني يا ڪٺهڙي جي پويان دمدمو يا پشتو جنهن تي توپون رکجن.

Tessellated tile-mosaic	ڪاشي وغيره جي سرن جي پيچڪاري جنهن ۾ هر سر تي هڪ الڳ نقش، نمونو اکر، پن، گل وغيره ٺهيل هجن.
Tessera (Pi.e)	هڪ ماپ جا پٿر وغيره، جيڪي پچيڪاري لاءِ استعمال ڪجن.
Tester	(چپر ڪٽ وغيره جو) چندو، چتي، شاميانو.
Thalamus	اندريون ڪمرو، زنان خانو.
Thaqifah	ورانڊو، ڊڪيل گذرگاهه (verandah, vestibule).
Thatch	ٿُوئو ڪِڙو، پکو، ڪڪائين ڇت، ڇپر.
Thermae	رُومي لوڪ يا عام غسل خانو، وڏي گنجائش، ڪتب خاني ۽ وهنجڻ جا سمورا لوازمات شامل.
Thermal window	 اڌ گول دري جيڪا اُڀن گزن وسيلي تن ياڳن ۾ ورڇيل هجي.
Throating	هِڪي وڌا، جهريون، ڪانچا.
Through stone	Parpen، ٻن لسن/ گهڙيل سِرن/ چيڙن وارو پٿر جيڪو پت مان بسٽ گذاريل هجي.
Thrust	اُڀو پاسيرو دٻاءُ يا زور (جو مٿين اڌاوت/ سبب پوي).
Tiaconta hedral	تيهه- پاس، تيهه-رخو.
Tibara	زمين تي تن ونگن وارو دالان جيڪو اندرئين ايوان تي کُلي.
Tiebeam	 ڇت جي ڦٽنچين جي پٽين جي چيڙن کي سوگهو/ جاءِ تي رکڻ لاءِ beam يا پڪڙ.
Tier	سنبير، صف، طبق، درجو، تهه.
Tierceron	ثانوي پر يا پاسري جيڪا ڪنهن مرڪزي ڳنڍي يا گل يا ڪرنگهي واري پر يا پاسريءَ تائين پهچي.

Tile
پڪل متيءَ جو سڏويا مڙيل ٽڪر / رکن جيڪو پٿ، چت، فرش وغيره ۾ ڪم اچي.

Tilehanging
ڪانوڙي اڏاوت جي مٿان رکيل سرن تي اڏيل پٿ

Timber
عمارت ۾ ڪم اچڻ جهڙو يا ڪم ايندڙ يا ڪم آيل ڪاٺ.

Timberframing
ديوار جنهن ۾ ايا ۽ پاسيرا ڪاٺ جڙيل هجن ۽ وڻيون لِنب ۽ گنڊيءَ سان پرجن.

Toda
Bracket, Corbel مديان نالهچو ٽڪ

Tolos
پٿر جي ماناري نما ڪوٺي، سِرڪ اوساري سان چت (corbelling) .

Tomb
قبر، مقبرو.

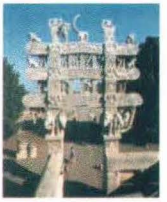
Tomb-chest
تُربتي صندوق، پٿر جي صندوق جنهن ۾ مُردو رکجي.

Toothing
پوءِ ٽيڙ واري اوساريءَ لاءِ پٿ ۾ چڏيل ڏندا يا ڪانچا.

Topiary
خوش تراشي.

Toponym
هنڌ/مڪان/ماڳ جو نالو.

Tor
ٽَڪري، ٽڪريءَ جي چوٽي.

Torana
(هندستاني عمارت سازي جي) لنگهه، دروازي سان لنگهه.

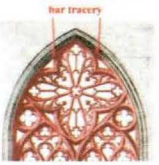
Torana
مزين/ سينگاريل ونگ.

Toreulic
(ڏاتو ۾) منبتڪاري، چت اُڪرڻ، چٽ ايارڻ.

Torii
جپان جي (شنتو مندر جو) دروازو، لنگهه.

Torso
مروٽيل يا وارڪيل ڪُني / ٽڪي، بوتي / مجسمي جو ڏڙ.

Torus
ٻاهر نڪتل اڌ گول قطاع واري گهاٽ.

Toshakhanah	توشاخانو، ڪپڙن ڇڪن وغيره رکڻ لاءِ ڪبٽ.
Tourelle	پٽ کان ٻاهر تي وڌيل / نڪتل بُرجي.
Tower	منارو.
Trabeate	ٿُڪربندي، اڳ واهي اوساري، (ضد: پوءِ واهيءَ اوساري).
Trabecula (Pl.e)	وڌيل / ٻاهر تي نڪتل سهارو ڏيندڙ ٿڪرو / رکن.
Tracery	جاري، جاريءَ جو ڪم.
Tracery (its kinds)	جاريءَ جو ڪم.
Tracing house	ڪمرو جنهن ۾ رازو پنهنجي هيٺان ڪم ڪرڻ لاءِ هدايتون لکي- يا گهر جي ٻين حصن جا تفصيل درج هجن.
Transenna	اڪثر ڪري سنگ مرمر جي جافري يا ڪليل اڏاوت جو پردو / پلويڙو.
Transept	آڏو پاسو عمارت جا آڏا ڪمرا.
Transom	(دريءَ وغيره جا) افقي حصا يا آڏا گز.
Transom	سردر، دريءَ جون آڏيون سيخون، اُين گزن واري دري، آڏو رکن.
Trapdoor	فرش يا ڇت وغيره جي وڏي بند ڪرڻ لاءِ در.
Trapizoid	غيرمتوازي چوڪور.
Traverse	چوسول / چوراهو، آرپار هلڻ، اڳتي پوئتي يا هيٺ مٿي، آڏو، آڏو ٽيڏو.
Treadmill	باربردار چرخيون جي عمارت سازيءَ جو ڳرو سامان کڻڻ، انهن کي ڇڪڻ لاءِ پير گرٽيون.

Trefoil

ٽ پَني/ ٽپَتو. ٽن قرنن سان.

Trellis

جافري شَبڪو. ڇپرو. ڄاري (lattice work).

Trepuchate

گهيري وقت ڪم ايندڙ ڪل. جيڪا ڳريون شيون وڌي مفاصلي تائين اڇلي. منجنيق.

Trestle

گهوڙي. ڪاٺ جي اڏاوت/بيئنچ جنهن تي ڊِڪڻ ڪم ڪري. صندلي.

Triad

ٽن جو مجموعو. ٽي. تثليث. ٽ مورتي (هندو).

Triapsal

ٽن محرابي طاقتن سان / وارو.

Tribeate

سڌي سامگري (سرن يا پٿرن وغيره) سان ٺهيل ٽڪرن يا ڪڙين سان ٺهيل.

Tribune

پرچارڪ يا منصف جو ٽلهو.

Triclinium

ڪاڌي جي ميز. جنهن جي ٽن پاسن سان/ ڪان ڪرسيون وغيره هجن.

Trifid

ڪُجهه يا سجو ٽن حصن ۾ چنل. چيريل. ٽڪل. ٽن گوشن وارو. ٽ گوشو.

Triforeum

مرڪز (nave) جي ونگن جي مٿان ونگون/ محراب بندي يا شه نشين مورتيون.

Triforium

محرابي پٽ سان لنگهه/ گذرگاه. رستو جنهن جي مهاڙي (nave) ڏانهن هجي.

Triglyph

سندر پٽيءَ ۾ ڪانچيل ٽِڪي (doric).

Trigon

ٽڪُنڊو. ٽ پاس.

Trikutachala

(چالوُڪي) ٽ- زيارتي. ٽن ڪمرن يا ڪُلبن وارو مندر.

Trilith

ٽ-پٿري. ٽ- ٽنگي. ٽ چاڙهي.

Trimmer	باهه جي ڪائنين کي سهارو ڏيندڙ چلهه تي آرپار رکيل ڪاٺي وغيره، فرش تي رکيل ننڍي افقي دوڳي جنهن ۾ پٽين (joists) جا ڇيڙا جوڙجن.
Trimurti	 ٽ- مورتي، هندو (triad) تثليث (ٽن وڏن ديوتائن جي مورت، مورتيون).
Tringle	پردي جو ڏنڊو، ڇڙي، مسهري يا پلنگ جي پردي کي سهارو ڏيندڙ ڇڙي، ننڍو چوڪور مزين گهاٽ.
Trio	ٽ ياري.
Tripartite	ٽن حصن وارو، سِجُزي، ٽ پاڳو.
Tripatadhara	Amla جي مٿان ننڍو ويلڙي (cylindrical) رکن.
Triple umbrella	ڇترا ولي (chhatravali) (ٻڌ ڌرم جي استوپا جي).
Triplex	ٽيڙو.
Triplicate/ triplicity	ٽي فرد، ٽي نقل / نمونا
Tripoli	ڳريل / سڙيل پٿر.
Triptych	ٽن دين تي ٿهيل تصوير يا اُڪريل چت (اڪثر اُپائي ۾ هڪ ٻئي سان ميلايل / ڳنڍيل).
Triquetra	ٽن هم ميزان قوسن جو واڙيل يا مڙهيل نقش.
Triratha	ٽن ديواري ستونن واري مُهاڏي سان.
Trisect	ٽن ۾ ورهائڻ، ورڇڻ، ٽي پاڳا ڪرڻ.
Trisula	ترسول (شِو جي علامت يا نشان) (trident).
Trititthon	قبل از تاريخ جو يادگار جنهن ۾ بن ڪُتل پٿرن تي هڪ وڏو ورويا افقي پٿر رکيل هجي.
Triumphal arch/ column	فتح منار يا ونگ.
Trivet	ٽ پائي – ٽ ٽنگي.

Troglodite	غار واسي، غار جو رهاڪو (خصوصاً تاريخ جي دور کان اڳ جو).
Trottoir	پاسي واري پٽڙي، پاسي وارو فرش، رستي جي پاسي کان هٽل واٽ.
Trumeau	وڏي ڪشادي لنگهه جو وچوارو پيلپائو، ٻن وٽين جي وچوارو ٿنڀ يا پٽ جو ٽڪر.
Truncated	چوٽي يا ڪُنڊ ڇانگيل، جنهن جي چوٽي يا ڪنڊ منڊيل هجي.
Truss	ڦڻڪي، ڇت جو سهارو/ ٽيڪو (پيلپائي وغيره سان) ڪاٺين جو مجموعو جيڪو ڍِنگي/ نال ٻچو ٺاهي.
Tughra	آرائشي لکت (جنهن سان ڪا شڪل يا نمونو ٺهي).
Tumulus	ڏڙو ڍڳ، stupa.
Turbe	تُربت مينار (tomb tower) قبر پر منارو.
Turret	برجي.
Turriculated	بُرجيل.
Tusking	ديوار ۾ پٿر جا چڏيل، ٻي اوساريءَ سان نپجڻ لاءِ ڏندا.
Tympanum	سنتوريءَ جو ٽڪنڊو ٽڙ، وِت.

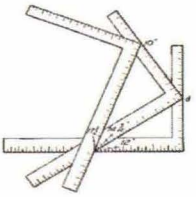
U

Ubapitam	ٿنب (pedestal: upapitha) ڪُنبي / ڪرسي.
Uda sinha	 اڏامندڙ شينهن (تصوير يا مجسمو).
Ugrana	پانڌو، وڪار، پائلو.
Umbrella stick	ڇترا يا شتي، ڇتي ڳڻي
Undercroft	تجري ڪمرو (بعضي زير زمين، بعضي ڪنهن بر زمين ڪمري جي هيٺان (زير زمين).
Underpinning	ڇڻي هڻڻ، پيڙهه مضبوط ڪرڻ.
Upana	پيلپائي جي ڪُنبي / ڪرسي.
Upright	ڪڙي/ڪڙو، ايي / ايو (ڪوبه رُکن ڪاٺ وغيره جو).
Urusringa	مڪيه شڪارا سان جُڙيل اڌ شڪارا جهڙي برجي (turret).
Ushabati figure	(مصري مقبرن ۾) چند انچ ماپ جي شڪل جيڪا پٿر، ڪاٺ وغيره مان ٺهيل هجي ٿي.
Ushnisha	 گولو (بدّ ڏرم) متي تي وارن جو جهوڙو / بُونب اُشنيشا.
Uttria	اُتيرو (entablature).
Uyyala	(Tamil) Unyal Mandapa پينگهه جهولي يا حمائل ڪرڻ لاءِ ڪمرو.

V

Vahana — سواري، واهڻ (ڪنهن ديوتا جو / لاءِ).

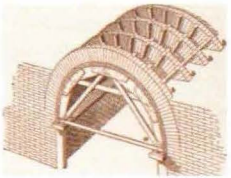
Valley rafter — اندرين ڪُنڊ سان يا ان جي اندران پٽي.

Valum — دمدما (rampart).

Vatayana — ڪڙڪي، جهروڪو مٿين ماڙ تي پت جي سنوت کان ٻاهر نڪتل دري.

Vault — تجر، تجري/ محرابي ڇت، ڍڳهي محرابي ڇت.

Vedi — altar، ديواري پردو.

Vedica — (پڌ مت) جهنگلو.

Vehara — پڌ يا جين مت وارن جي خانقاه.

Veneer — ٻاهريون سنهو تهه (ڪنهن شيءِ کي) نفيس/ عمدي شيءِ سان ڍڪڻ، عمدو تهه چاڙهڻ.

Venetian blind — ڏرين وارو دريءَ جو پردو جيڪو ڏوري سان کولي بند ڪري سگهجي.

Venetian window — Serliana، (اطالوي طرز جي دري).

Ventilator — Vatayana، (سنسڪرت) روشندان.

Veraghanta — پوتر گهنڊ (زيبائشي نقش).

Verge boards — gable جي verge (ڪنار/سلامي) کان لڙڪايل تختا (barge boards).

Versanat — هڪ پاسي لاهيءَ سان پکڙيل زمين.

Vesica

Mandorlar، اُيي بادامي شڪل جنهن ۾ حضرت عيسيٰ مسند نشين ڏيکاريل هجي.

Vestibule

Anteroom، پيشگاه.

Viaduct

ڦُڙ، پُل، ستونن جي مٿان رستو، ريل، وغيره.

Vice

ڏسو Stair.

vignette

گل ٻوٽن سان (عمارتي) آرائش، وڻن اکرن جي گلڪاري، اُکريل يا ڪنده تصوير، مٿئين ڏڙ جي تصوير جيڪا پنهنجي پس منظر ۾ هلڪي ٽيندي ياسي.

Villa

جاگيردار جو ٻهراڙيءَ يا ٻنيءَ ۾ گهر.

(Vaults) تجرن جا ڪي قسم:

Barrel Vaul	Cloister Vault
Cross Vault	Domical Vault
Fan Vault	Groin Vault
Quadripartite V	Rampant Vault
Rib V	Sail Vault
Stellar V	
Tunnel / Wagon Vault	

Vimana

وماڻ، بلند/ اوچي عبادتگاه، پوتر آستان جنهن ۾ ديوتا جي سماڌي هجي.

Vishana

سِنگ.

Vishva Karma

ڪاسبين جو مربي سنت، رشي، بزرگ.

Vitrified brick

فرش بنديءَ جي تمام سخت سر، رُجاجي يا شيشايل يا گرمائي وري ٽاريل سر.

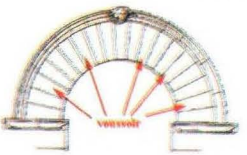
Volet

Triptych جو هڪ پاسو/ پاڳو، ڏيو، قاب.

Volute — وکڙو گھنڊي، پيچ.

Volute with easement — newelpost جي بجاءِ جھنگلي ۾ وراکيل حصو / رکن.

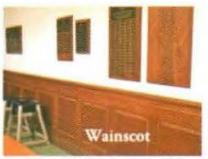
Voussoir — چپريل رکن، دوڳ يا رکن جيڪو هڪ پاسي سوڙهو هجي (رکجن تہ خود بہ خود گولائي ٺهي).

Vyala — نقلي، کوڙو گاڏڙ جانور (جو عمارت جي سطح سنوارڻ لاءِ ٺاهجي).

Vajh/ wajh — وجه، مُهاڙي (facade).

W

Wagenburg	متحرڪ فصيل، قلعي بندي (جنهن ۾ ڪافي اسلحو، گهوڙي گاڏيون وغيره) ويڙهاڪ، گهوڙا سپ موجود هوندا هئا.
Waggon vault	تجر جنهن جي ڇت ويگن جي ڍڪ يا پني جهڙي هجي.
Wains cot	 پٽ جي تختاپوشي ڪرڻ، بعضي ٿوري اوچائيءَ تائين ته پاڻي وغيره سان خراب نه ٿئي.
Wainscoting	تختاپوشي.
Wajh (وجه)	Façade، مهاڙي.
Walhalla/ valhalla	جاءِ جتي شهيد سورهين جا روح جهڳل يا مجلس ڪن، آخري آرام گاهه، قنات طور ڪم ايندڙ عمارت/ اڏاوت يا جنهن ۾ مجسمو رکيل هجي.
Waling	ديوار يا فصيل کي پُشتو ڏيڻ يا ٻي سامگريءَ سان ڍڪڻ.
Walk way	گهمڻ/ هلڻ لاءِ رستو، گذرگاهه.
Wall	پٽ، ديوار
Wall arcade	ديواري محراب بندي، بند محراب.
Wall board	(عام لفظ) پلستر جي بجاءِ پتين يا ترڇ ۾ استعمال ڪيل تختا.
Wall rib	Formeret، (تجر ۾) پٽ ـ رڻو.
Wallings	افقي ڪاٺي جيڪا ڪوٺائيءَ جي چوبڪاري ۾ تختن کي قابو رکي/ ڪري.
Wallplate	پٽ تي رکيل ڪاٺ وغيره جنهن تي گارڊر ۽ پتين (girders & joists) جا ڇيڙا رکجن ۽ بار ورڇجي.

Ward	Bailey, قلعيبند رهائش جو اڳڻ، صحن.
Ware house	پانڊو، وکار، گدام.
Water proofing	نمي روڪڻ وارو عمل / گهم روڪڻ واري صورت نم ورڪ، پاڻي جهل (water proof).
Wattle and daub	لِنبيل پالا ريا چانپ، لتڙ.
Wav/Baoli	باؤلي، ڏاڪڻ وارو کوه.
Weather boards	عمارت جي باهرين پاسي تختا پوشي (اهڙي ريت هڪ ٻئي مٿان چڙهيل جو مينهن جو پاڻي پٽ کان پري هٽائي.
Weather strip	درين ۽ درن کي سوکڙي کان محفوظ ڪرڻ لاءِ ڪنهن ٻئي مادي جي لڳل پٽي.
Weathering	چاڄن، بوٽن، ڪنارين ۽ گهاٽن کي لاهي تہ جيئن مينهن وغيره جو پاڻي پٽ تي نہ پوي، موسم جي ڪري ڪاٽ جي ڪاڌ، کوٽ.
Web	محرابي ڇت جو ڪٽويا خانو (severy).
Weir	ڏال (پاڻي جي سطح هيٺ مٽي ڪرڻ لاءِ ڇاڀ، جڪ) ڳنڍيو.
Well	کوه، ڦيريدار ڏاڪڻ جو وڇوارو (خالي) حصو.
Wharq	دڪو (جتي جهاز جو مال لهي ۽ چڙهي).
Wheel	ڦيٽو، چڪرو.
Wheel window	گول دري جنهن جا گز ڦيٽي جي ارن جيان مرڪز کان پکڙن.
Wicket	چور دريا دري (ننڍيو/ننڍي).
Wigwam	جهوپڙي.
Window	دري، ٻاري، ڳڙڪي.

Window seat	دريءَ جي هيڻان يا ان جي ڪٽي ۾ لڳل نشست.
Wing	عمارت وغيره جي پاسي وارو حصو يا پاسو ٽيڙو
Wireglass	شيشو جنهن کي چڪنا چور ٽيڙ کان روڪڻ لاءِ ان ۾ تارن جو استعمال ڪيل هجي.
Withag	صحن جي چوگرد ڪمرا.
Withes	بخاري جا پاڻگا / حصا (with) لام لاڪڙ.
Wreath	جهنگلي جي ڏنڊيءَ جو ايو توڙي افقي حصو مُڙيل حصو هار.
Wynd	رَوش، بند گهٽي، چور گهٽي.

X

Xylography

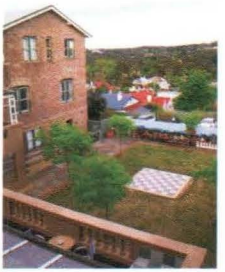
ڪاٺ جي اُڪرت، ڪاٺ ۾ ڪٽائيءَ جو ڪم.

Xyst

(راندين لاءِ) ڍڪيل اُسارو.

Y

Yagasala — ڪمرو جنهن ۾ مقدس ٻاهه ٻرندڙ رکجي ۽ پوڄجي.

Yali — چالوڪين مندر.

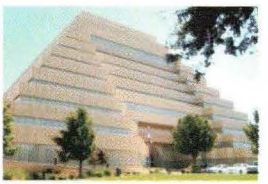
Yard — احاطي ۾ ڪليل جاءِ، اڱڻ، صحن.

Yashti — ڪاٿي ڏنبي، ٽڏي (ٻڏ ڏرم).

Yoke — دريءَ جي فريم جي چوٽي واري ڪاٺي، چوڪٽ جي مٿين ڪاٺي.

Yurt — چمڙي جو ٺاٿي گنبد سان چپرو، جو تهه ڪري يا ويڙهي سگهجي.

Z

Zal (ظل)	rib of cross-vault, مقاطع تجر جو ڪرنگهو منڊيءَڙي- نما تجر جو ڪرنگهو.
Zariba/ zoreba/ Zeriba	لوڙهو (دشمن يا حيوانن کان بچڻ لاءِ) لڪڙ ڪوٽ مورچابندي.
Zarih (ضريح)	cenotaph, تعويذ.
Zenana	harem, زنانخانو حرم سراءِ.
Zenith	چوٽي، ڪاپار.
Zeta	خلوت خانو ڪوٺڙي.
Ziggaurat	زيارت (ziarat) (بيبيلونيا) ڏاڪن سان مينار، مندر (مُنديل حرم جي شڪل جهڙو).
Zinah (زينہ)	زينو چاڙهي.
Ziyada	احاطو مسجد جي چوڏاري ديوار / پت.
Zoar	پناه گاه، آشرم.
Zocco/ Zoccolo	Socle, چوڪي، پايو.
Zulla	پاڇو چاپرو چن.

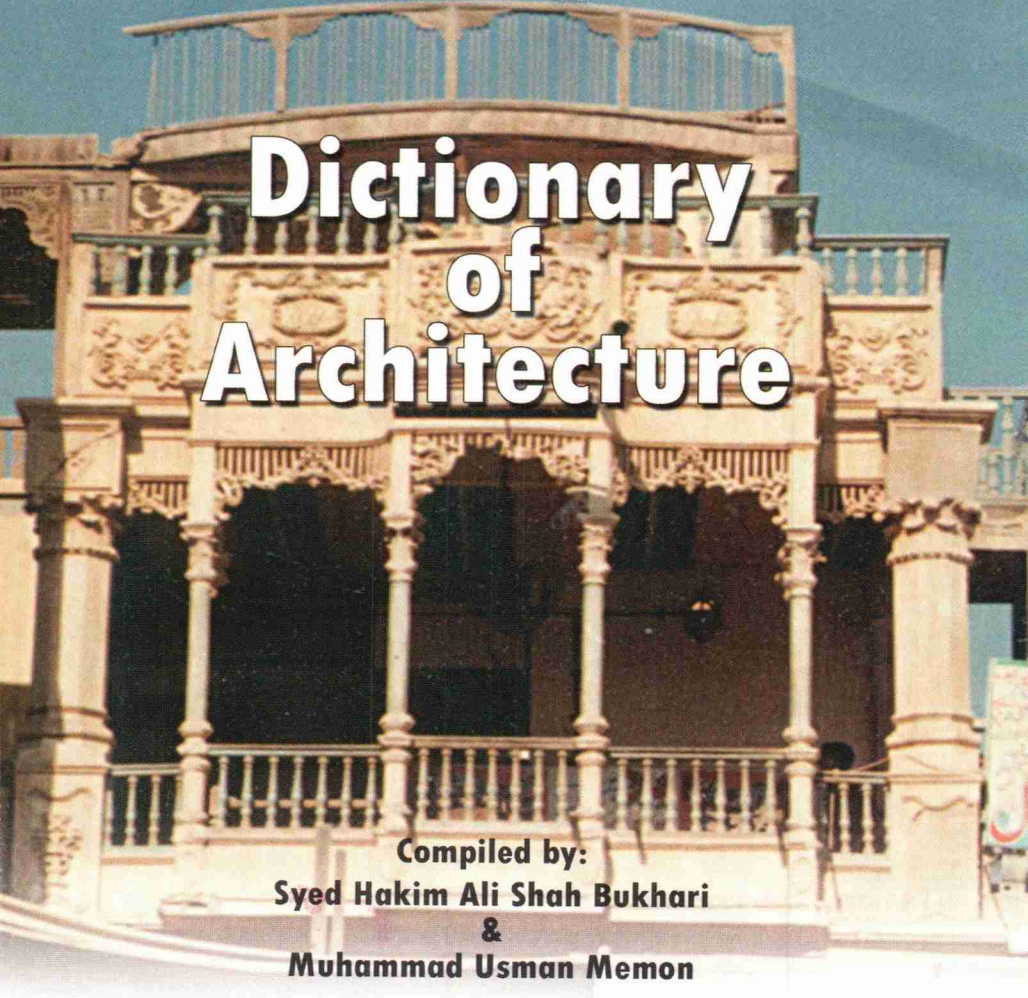
Biblography

Dictionaries:

1. John Fleming, Hugh Honour, Nicholas Pevsner, The Penguin Dictionary of Architecture (Different editions), Penguin Books, 1975, 1977, 1980, 1991.
2. Harris, Cyril M, Illustrated dictionary of historic architecture, Dover Publications, USA, 1977.
3. Baloch, Nabi Bux, Dr, جامع سنڌي لغات, Sindhi Language Authority, Hyderabad, 2005, 2007.
4. Saylor, Henry. H, Dictionary of architecture, John Wiley & Sons Printers, 1952.
5. Burden, Ernest E., Illustrated Dictionary of Architecture, R. R. Donnelley & Sons Printers, 2002.
6. Andrew Peterson, Dictionary of Islamic Architecture, Routledge Printers, London, 1996.
7. Cowan, Henry J., Smith, Peter R., Damski, José Carlos, Dictionary of Architectural and Building Technology, Routledge Printers, London, 1998.

Books & Articles:

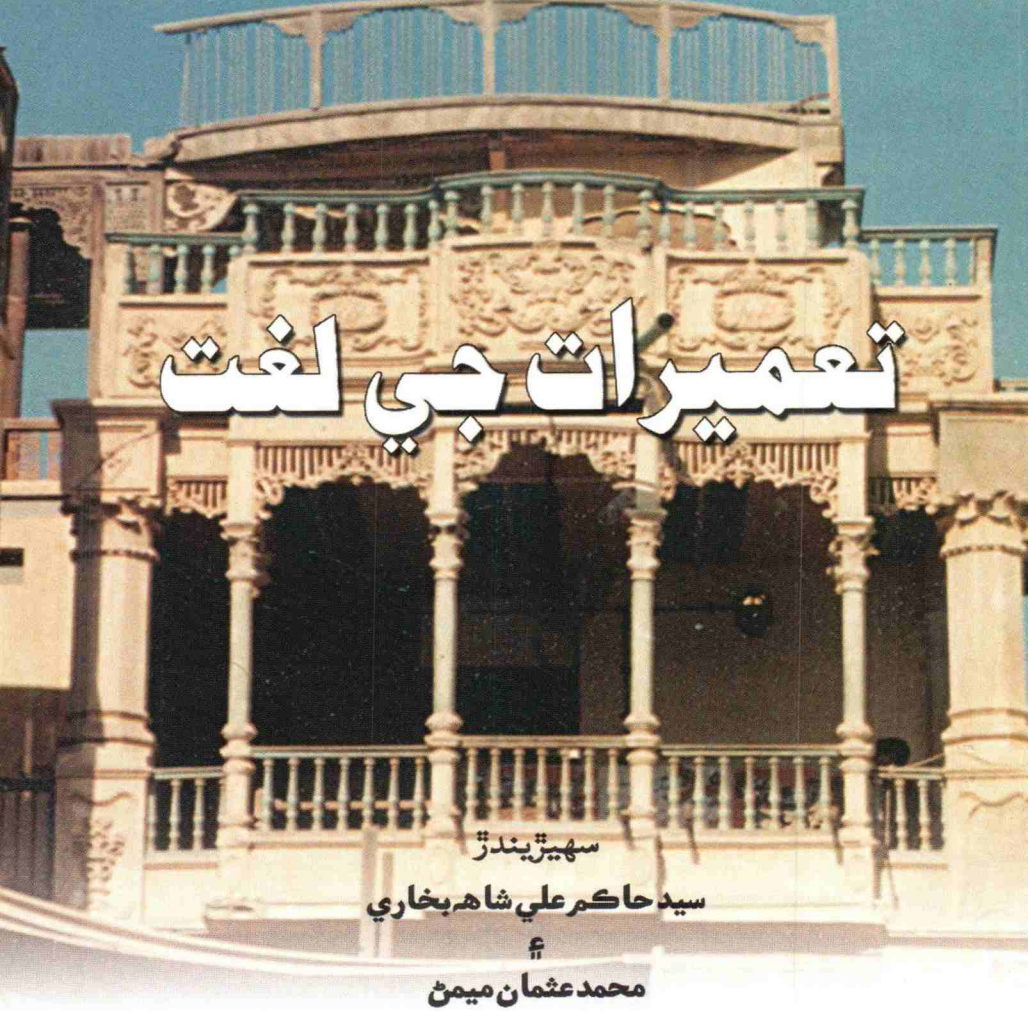
8. Henry Cousens, The Antiquities of Sind, reprinted by Department of Culture, Govt of Sindh, Pakistan, 1998.
9. R. Nath, Glossary of Indo- Muslim Architecture (The Historical Research Documentation Program), Jaipur, India.
10. Dawani, Murlidhar, Hindu Architecture in Sind, 1986/ 87.
11. Ahmed Nabi Khan, Dr., Development of Mosque Architecture in Pakistan, Pakistan Archaeology Department, 1991.
12. Bokharri, Hakim Ali Shah, Kalhora Period Architecture, Antiquity Department, Govt. of Sindh, Pakistan, 2006.

Dictionary of Architecture

Compiled by:
Syed Hakim Ali Shah Bukhari
&
Muhammad Usman Memon

Sindhi Language Authority
Hyderabad, Sindh.
2010 A.D.

تعميرات جي لغت

سهيڙيندڙ

سيد حاڪم علي شاهه بخاري

۽

محمد عثمان ميمڻ

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد

2010ع